नेपालमा विकसित बालीका महत्वपूर्ण जातको जातीय विवरण

नेपाल सरकार
कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय
बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र
हरिहरभवन, ललितपुर

नेपालमा विकसित बालीका महत्वपूर्ण जातको जातीय विवरण

प्रकाशक : बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र
हरिहरभवन, ललितपुर

फोन नं. : ५५३४२९८/५५२१३५९

ईमेल : info@sqcc.gov.np

वेवसाइट : www.sqcc.gov.np

सम्पादन मण्डल

बेनु प्रसाद प्रसाईं
(प्रमुख, रा.प.प्रथम. प्रा.)

डा. प्रकाश आचार्य
(वरिष्ठ बाली विकास अधिकृत)

शालिकराम गौतम
(वरिष्ठ बाली विकास अधिकृत)

उत्सव भण्डारी
(बाली विकास अधिकृत)

सर्वाधिकार : बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र, हरिहरभवन, ललितपुर

प्रकाशन मिति : २०८३ असार

प्रकाशन प्रति : ३५० प्रति

मुद्रण : आउटलाईन प्रिन्टिङ एण्ड ट्रेड प्रा.लि., नयाँबानेश्वर (०१-५२४४९८४)

दुई शब्द

बीउ बिजन ऐन, २०४५ को दफा ११ख. मा नेपालमा सूचित वा पञ्जीकृत जातका बीउ बिजन मात्र कारोबार गर्न पाइने व्यवस्था गरिएको छ। साथै, ऐनको दफा ११ मा बीउ बिजनका किसिम वा जात सूचित वा पञ्जीकृत गर्ने सम्बन्धमा विभिन्न व्यवस्थाको परिकल्पना गरिएको छ। उक्त व्यवस्थाका आधारमा बीउ बिजन नियमावली, २०८१ को नियम ९ मा बीउ बिजनको अनुमोदन, उन्मोचन तथा दर्तासम्बन्धी व्यवस्था गरिएको छ। त्यसैगरी, नियम १० मा नियम ९ बमोजिम उन्मोचन तथा दर्ता भएका बीउ बिजनका किसिम वा जात सूचित वा पञ्जीकृत गर्ने व्यवस्था रहेको छ। उपरोक्त कानुनी व्यवस्थाका आधारमा हालसम्म बीउ बिजन ऐन, २०४५ को दफा ३ बमोजिम गठित राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिबाट उन्मोचन वा दर्ता गरिएका १९३ बालीका १,६५८ वटा बीउ बिजनका किसिम वा जात सूचित तथा पञ्जीकृत भएका छन्। तीमध्ये ३२२ जात उन्मोचन विधिबाट र १,३३६ जात दर्ता विधिबाट सूचित वा पञ्जीकृत भएका छन्।

बीउ बिजन नियमावली, २०८१ को नियम ९ को उपनियम (१) को खण्ड (क), (ग), (घ), (ङ) र (च) बमोजिम उन्मोचन तथा दर्ता भएका बीउ बिजनका किसिम वा जातको नेपालमा बीउ प्रणाली रहेको छ। यस्ता जातका चारित्रिक गुणहरू जात पहिचान तथा बीउ प्रमाणीकरणका लागि महत्वपूर्ण आधारका रूपमा रहेका छन्। यसै सन्दर्भमा, यस पुस्तिकामा नियम ९ को उपनियम (१) को खण्ड (क) बमोजिम उन्मोचन भई नियम १० को खण्ड (क) बमोजिम सूचित भएका नेपालमा विकास गरिएका बीउ बिजनका किसिम वा जात तथा नियम ९ को उपनियम (१) को खण्ड (ङ) बमोजिम दर्ता भई नियम १० को खण्ड (ख) बमोजिम पञ्जीकृत भएका स्थानीय बीउ बिजनका किसिम वा जातका जातीय तथा चारित्रिक गुणहरू समावेश गरी प्रकाशन गरिएको छ।

यो पुस्तिका जात विकासमा संलग्न निकाय, बाली प्रजनक, बीउ उत्पादन तथा प्रमाणीकरणसम्बन्धी निकाय र तिनमा कार्यरत बीउ बिजन निरीक्षक तथा प्राविधिक, सरकारी तथा निजी क्षेत्रका कृषि प्राविधिक एवं अन्य सरोकारवाला निकायका लागि उपयोगी हुने विश्वास लिएको छु। यसले विभिन्न जातका विशेषतासम्बन्धी जानकारी प्रदान गर्नुका साथै जात पहिचान तथा बीउ प्रमाणीकरणसम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धिमा समेत योगदान पुऱ्याउने अपेक्षा गरेको छु।

यस पुस्तिका तयारीका क्रममा आवश्यक सूचना तथा विवरण उपलब्ध गराई सहयोग पुऱ्याउनु हुने नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्, परिषद्अन्तर्गतका राष्ट्रिय बाली अनुसन्धान कार्यक्रम तथा केन्द्रहरू, सम्बन्धित बाली प्रजनक, राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिको सचिवालय तथा सम्बद्ध कर्मचारी, कृषि विभागअन्तर्गतका विभिन्न निकाय तथा फार्म/केन्द्रहरूप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु। साथै, विभिन्न स्रोतबाट विवरण संकलन गरी पुस्तिका तयार गर्न विशेष योगदान पुऱ्याउनु हुने बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्रका वरिष्ठ बाली विकास अधिकृत श्री शालिकराम गौतम, बाली विकास अधिकृत श्री उत्सव भण्डारी लगायत सम्पूर्ण कर्मचारी मित्रहरूप्रति विशेष धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु।

बेनु प्रसाद प्रसाई

प्रमुख

बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र, हरिहरभवन, ललितपुर

विषय-सूची

धान बाली	१
गहुँ बाली	१०३
मकै बाली	१६५
आलु बाली	२१९
तरकारी बाली	२५१
मसला बाली	२८१
दलहन र तेलहन बाली	२९१
फलफूल बाली	३३१

धानका जात

१) बहुगुणी धान—१
२) बहुगुणी धान—२
३) चैते—५
४) हर्दिनाथ हाईब्रिड-१
५) हर्दिनाथ हाईब्रिड-३
६) हर्दिनाथ बोरो धान-१
७) हर्दिनाथ सवा मंसुली
८) शुद्दोधन कालानमक
९) हर्दिनाथ-१
१०) हर्दिनाथ-२
११) हर्दिनाथ-४
१२) हर्दिनाथ-६
१३) घैया-३
१४) गंगासागर-१
१५) गंगासागर-२
१६) राधा-४
१७) राधा—१३
१८) राधा—१४
१९) सेहराङ्ग सव—१
२०) सुगन्धित धान—१
२१) लेकाली धान—१
२२) लेकाली धान—३
२३) खुमल-४
२४) खुमल-८
२५) खुमल—१०
२६) खुमल-१२
२७) खुमल—१३
२८) खुमल-१४
२९) खुमाल बासमती-१६
३०) खुमाल-१८
३१) सुख्खा धान—१
३२) सुख्खा धान—२
३३) सुख्खा धान—३
३४) सुख्खा धान—४
३५) सुख्खा धान—५
३६) सुख्खा धान—६
३७) स्वर्णा सव—१
३८) सांवा मसुली सव—१
३९) वर्षे-३००४
४०) तरहरा—१
४१) तरहरा—२
४२) लल्का बास्मती
४३) घैया-१
४४) सुनौलो सुगन्धा
४५) पोखरेली जेठोबुढो
४६) रामधान
४७) मिथिला
४८) लोकतन्त्र
४९) चन्दननाथ-१
५०) मकवानपुर-१

१) बहुगुणी धान–१

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः स्वर्ण सब १ + drought QTLs
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७४ (२०१७)
३. सिफारिस क्षेत्रः समुन्द्र सतहबाट ७०० मि. उचाइसम्मको तराई, भित्रि मधेश नदी किनार, बेसी तथा समतल फाँट

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा २५० वटा आउने
२. झण्डे पातको कोण (flag leaf angle): ठाडो
३. बालाको आकारः मध्यम
४. बालाको लम्बाईः २४.५ से.मी.
५. बियाँको रङः सेतो
६. चामलको चमकपनः मध्यम

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. वेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः जेठ महिनाको अन्तिम हप्तादेखि असार महिनाको दोस्रो हप्तासम्म ब्याड राख्न सकिन्छ
२. फूल फुल्न लाग्ने समयः १०० दिन
३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १३५—१३८ दिन
४. बोटको औषत उचाइः १०६.८ से.मी.
५. औषत उत्पादनः ५.५ मे.टन प्रति हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः २२ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः डुवान र खडेरी/सुख्खा सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः
२. एमाइलोज प्रतिशतः
३. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः
४. चामलको वर्गीकरणः मसिनो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. डुवान र खडेरी/सुख्खा सहन सक्ने
२. ब्याक्टेरियल पात डढुवा, मरुवा रोग र सिथ डढुवा तथा धानमा लाग्ने अन्य खैरो फड्के, ढुङ्ग्रे कीराहरू, गबारो कीरा प्रतीरोधि क्षमता भएको
३. यो स्वर्ण सब १ जातको background बाट आएको जात हो र यसमा तीन वटा drought QTLs; qDTY१.१, qDTY२.१, qDTY३.१ समाबेश गरिएको छन् जुन अरु जातहरुमा छैन। यसले धेरै पानी पनि सहन सक्छ र पछि बाला पसाउने बेलामा पानी परेन भने पनि qDTY१.१, qDTY२.१, qDTY३.१ ले गर्दा बाला पसाउछ र उत्पादनमा धेरै क्षति हुदैन।

जात : बहुगुणी धान–१

२) बहुगुणी धान–२

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७४ (२०१७)
३. सिफारिस क्षेत्रः समुन्द्र सतहबाट ७०० मि. उचाइसम्मको तराई, भित्रि मधेश नदी किनार, बेसी तथा समतल फाँट

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा २५० वटा आउने
२. झण्डे पातको कोण (flag leaf angle): ठाडो
३. बालाको आकारः मध्यम
४. बालाको लम्बाईः २५ से.मी.
५. बियाँको रङः सेतो
६. चामलको चमकपनः मध्यम

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. वेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः जेठ महिनाको अन्तिम हप्तादेखि असार महिनाको दोस्रो हप्तासम्म ब्याड राख्न सकिन्छ
२. फूल फुल्न लाग्ने समयः १०८ दिन
३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १४२ दिन
४. बोटको औषत उचाइः १०३ से.मी.
५. औषत उत्पादनः ५.८ मे.टन प्रति हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः २३.५ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः डुवान र खडेरी/सुख्खा सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः
२. एमाइलोज प्रतिशतः
३. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः
४. चामलको वर्गीकरणः मसिनो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. डुवान र खडेरी/सुख्खा सहन सक्ने
२. ब्यक्टेरियल पात डढुवा, मरुवा रोग र सिथ डढुवा तथा धान मा लाग्ने अन्य खैरो फड्के, ढुड्ग्रे कीरा, गबारो कीरा प्रतीरोधि क्षमता भएको

जात: बहुगुणी धान–२

३) चैते–५

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७४ (२०१७)
३. सिफारिस क्षेत्रः समुन्द्र सतहबाट ७०० मि. उचाइसम्मको तराई, भित्रि मधेश नदी किनार, बेसी तथा समतल फाँट

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा २२० वटा आउने
२. झण्डे पातको कोण (flag leaf angle): मध्यम
३. बालाको आकारः मध्यम
४. बालाको लम्बाईः २३ से.मी.
५. बियाँको रङः सेतो
६. चामलको चमकपनः मध्यम

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. वेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः चैते धानको लागि फागुन दोस्रो हप्तादेखि चैतको दोस्रो हप्तासम्म
२. फूल फुल्न लाग्ने समयः ९०—९५ दिन
३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १२५—१२८ दिन
४. बोटको औषत उचाइः १२२ से.मी.
५. औषत उत्पादनः ४.६ मे.टन प्रति हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः १८.६ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः ब्याक्टेरियल पात डढुवा, मरुवा रोग सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ‘
२. एमाइलोज प्रतिशतः ‘
३. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः ‘
४. चामलको वर्गीकरणः मसिनो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. दुई बाली धान खेतिको लागि उपयुक्त
२. ब्याक्टेरियल पात डढुवा, मरुवा रोग सहन सक्ने
३. अरु चैते जातहरुको (चैते—२, चैते—४, चैते—६ र हर्दिनाथ—१) तुलनामा यो जातको दाना मसिनो, नरम र स्वादिलो हुन्छ।
४. बाला खदिलो हुन्छ र दाना बढि लाग्दछ।

जात: चैते–५

४) हर्दिनाथ हाईब्रिड-१

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन भएको वर्ष: २०७७ (२०२०)

२. सिफारिस क्षेत्रः तराई, भित्री मधेश, बेशी र समुद्र सतहभन्दा १००० मि. सम्म

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको औसत उचाइः ११९ से.मी.

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः असारको दोस्रो हप्तादेखि श्रावणको पहिलो हप्तासम्म; चैते धानको रुपमा पनि लगाउन सकिने; छरुवा विधिबाट पनि खेती गर्न सकिने

२. फूल फुल्न लाग्ने समयः ९४ दिन

३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १२०-१२५ दिन

४. औसत उत्पादनः ६.००-६.५ मे.टन/हे.

५. हजार दानाको तौलः २२.५० ग्राम

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. चामलको वर्गीकरणः मध्यम मसिनो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. बर्खे र चैते धानको रुपमा लगाउन सकिने, बास्नादार

२. नेपालको पहिलो हाईब्रिड

जातः हर्दिनाथ हाईब्रिड-१

५) हर्दिनाथ हाईब्रिड-३

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन भएको वर्षः २०७७ (२०२०)
२. सिफारिस क्षेत्रः तराई, भित्री मधेश, बेशी र समुद्री सतहभन्दा १००० मि. सम्म

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको औसत उचाइः १०७ से.मी.

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः असारको दोस्रो हप्तादेखि श्रावणको पहिलो हप्तासम्म; चैते धानको रुपमा पनि लगाउन सकिने; छरुवा विधिबाट पनि खेती गर्न सकिने
२. फूल फुल्न लाग्ने समयः ८७ दिन
३. बाली पाक्न लाग्ने समयः ११३-११७ दिन
४. औसत उत्पादनः ६.००-६.५ मे.टन/हे.
५. हजार दानाको तौलः २१.५ ग्राम

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. चामलको वर्गीकरणः मसिनो र लामो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. बर्खे र चैते धानको रुपमा लगाउन सकिने, बास्नादार
२. नेपालको दोस्रो हाईब्रिड

जात: हर्दिनाथ हाईब्रिड-३

६) हर्दिनाथ बोरो धान-१

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन भएको वर्षः २०७७ (२०२०)

२. सिफारिस क्षेत्रः पूर्वी तराईका क्षेत्रहरु (समुद्र सतहभन्दा ५०० मि. सम्म)

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको औसत उचाइः ११८ से.मी.

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः हिऊँद

२. फूल फुल्न लाग्ने समयः १३५ दिन (हिँउदमा), १०५ दिन (वर्षामा)

३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १६५ दिन (हिँउदमा), १३५ दिन (वर्षामा)

४. औसत उत्पादनः ६.००-६.५ मे.टन/हे.

५. हजार दानाको तौलः २४.०० ग्राम

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. चामलको वर्गीकरणः मोटो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. बर्खे र हिउदे धानको रुपमा लगाउन सकिने

२. यदि बर्खे लगाएमा १३५ दिनमा पाक्ने र मकवानपूर-१ को विकल्प सम्पूर्ण तराईका लागि

जातः हर्दिनाथ बोरो धान-१

७) हर्दिनाथ सावाँ मंसुली

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन भएको वर्षः २०७७ (२०२०)

२. सिफारिस क्षेत्रः तराई तथा भित्री मधेश (समुद्री सतह बाट ५०० मि. सम्म)

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको औसत उचाइः १३५ से.मी.

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः असारको दोस्रो हप्तादेखि श्रावणको दोस्रो हप्तासम्म

२. फूल फुल्न लाग्ने समयः ११२ दिन

३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १४२-१४५ दिन

४. औसत उत्पादनः ४.५-५.०० मे.टन/हे.

५. हजार दानाको तौलः १७.५ ग्राम

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. चामलको वर्गीकरणः मसिनो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. बर्खे र हिउदे धानको रुपमा लगाउन सकिने

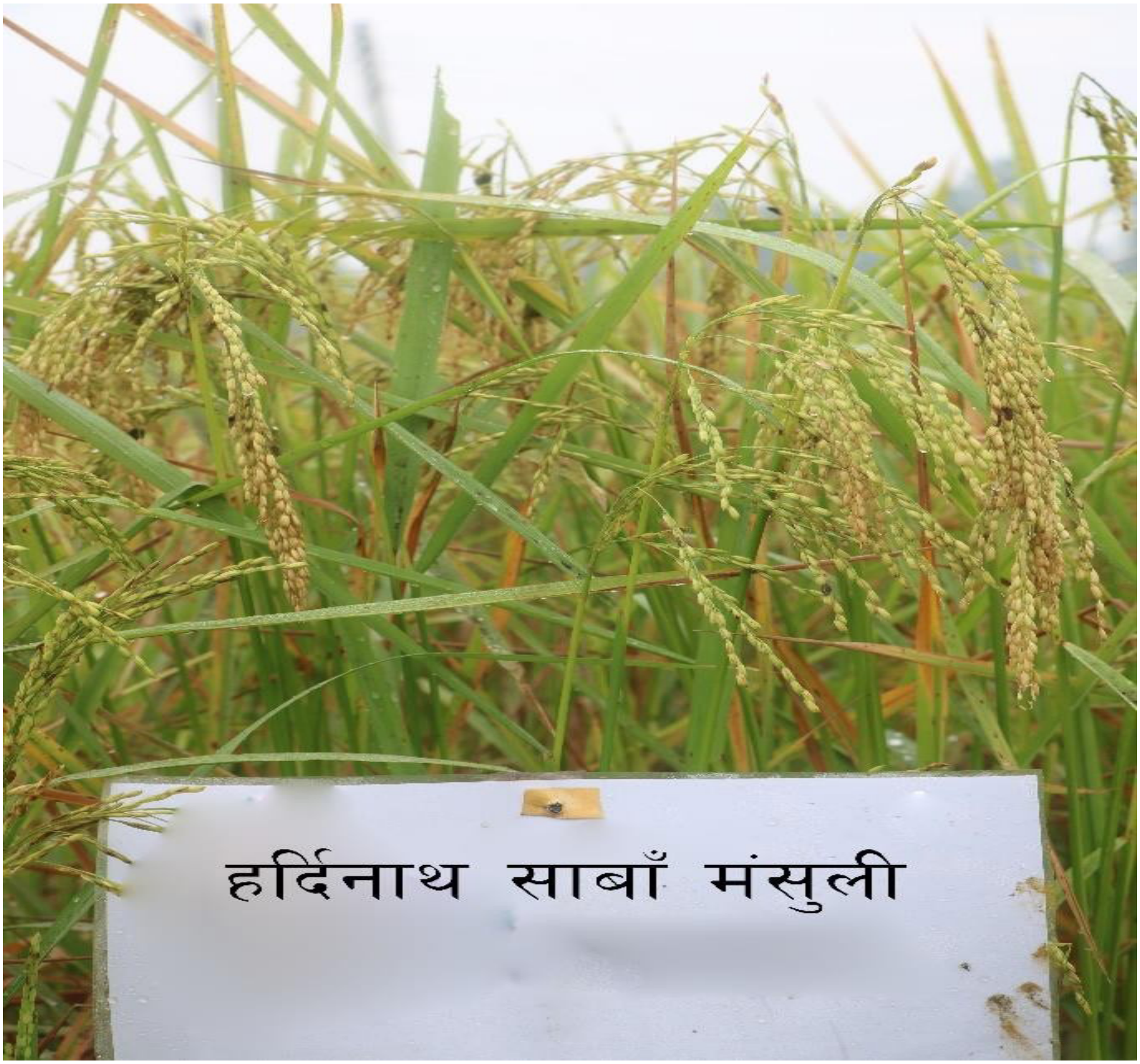

जातः हर्दिनाथ सावाँ मंसुली

८) शुद्दोधन कालानमक

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन भएको वर्षः २०७७ (२०२०)

२. सिफारिस क्षेत्रः तराई तथा भित्री मधेश (समुद्री सतह देखि ५०० मि. सम्म)

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको औसत उचाइः १२८-१३० से.मी.

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः श्रावणको दोस्रो हप्ता सम्म

२. फूल फुल्न लाग्ने समयः १२० दिन

३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १५०-१५५ दिन

४. औसत उत्पादनः ३.०० मे.टन/हे.

५. हजार दानाको तौलः १५.५ ग्राम

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. चामलको वर्गीकरणः मसिनो तथा बास्नादार

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. वासनादार जात

जात: शुद्धोधन कालानमक

९) हर्दिनाथ-१

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः विजि १४४२
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६० (२००४)
३. सिफारिश क्षेत्रः तराई, भित्री मधेश, ८०० मीटरसम्मको रिभर बेसिन

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा ३३८ वटा आउने
२. झण्डे पात कोण (flag leaf angle): मध्यम ठाडो (semi erect)
३. बालाको आकारः मध्यम खँदिलो
४. बियाँको रङः फिक्का सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः आषाढको दोस्रो हप्तादेखि श्रावणको पहिलो हप्तासम्म (छरुवा विधिबाट पनि खेती गर्न सकिने)
२. फूल फुल्न लाग्ने समयः ९४ दिन
३. वाली पाक्न लाग्ने समयः १२० दिन
४. बोटको औषत उचाइः ९४ से.मी.
५. औषत उत्पादनः ४.०३ टन/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः २० ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः सुख्खा सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ६.९८
२. एमाइलोज प्रतिशतः २६.१७
३. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः ६५.७८
४. चामलको वर्गीकरणः मसिनो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. मध्यम खँदिलो बाला
२. झण्डे पातको कोण मध्यम ठाडो हुने

जातः हर्दिनाथ-१

१०) हर्दिनाथ-२

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः बि ६१४४ एफ-एमआर-६-०-०

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६६ (२०१०)

३. सिफारिश क्षेत्रः तराई तथा भित्री मधेश

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा १८८ वटा आउने

२. झण्डे पात कोण (flag leaf angle): मध्यम ठाडो (semi erect)

३. बालाको आकारः खँदिलो

४. बालाको लम्बाईः २३-२७ से.मी.

५. बियाँको रङः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः आषाढको दोस्रो हप्तादेखि श्रावणको पहिलो हप्तासम्म (विरुवा ३ हप्ताभन्दा बुढो हुनु हुँदैन), छरुवा विधिबाट पनि खेती गर्न सकिने

२. फूल फुल्न लाग्ने समयः ९५ दिन

३. वाली पाक्न लाग्ने समयः १२०-१२५ दिन

४. बोटको औषत उचाइः ११५ से.मी.

५. औषत उत्पादनः ३.१-४.२ टन/हेक्टर

६. हजार दानाको तौलः २५.८ ग्राम

७. प्रतिकुलता सहने गुणः सुख्खा ठाउँमा खेती गर्न सकिने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ८.१

२. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः ६८; सग्लो चामलः ६२

३. चामलको वर्गीकरणः मोटो लाम्चो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. मूल सिजनको साथै भदैया खेती समेत गर्न सकिने

२. सानो, सेतो र खस्रो दाना, दानाको भित्री र बाहिरी बोक्रा रातो

जातः हर्दिनाथ-२

जातः हर्दिनाथ-२

११) हर्दिनाथ-४

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन भएको वर्षः २०७८ (२०२२)

२. सिफारिस क्षेत्रः तराई तथा भित्री मधेश (समुद्री सतह भन्दा ७०० मि. सम्म)

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको औसत उचाइः १०३ से.मी.

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः जेष्ठ महिनाको पहिलो हप्तादेखि असार महिनाको दोस्रो हप्तासम्म ब्याड राख्न सकिन्छ

२. फूल फुल्न लाग्ने समयः ९० दिन

३. बाली पाक्न लाग्ने समयः ११५ दिन

४. औसत उत्पादनः ४.५-५.०० मे.टन/हे.

५. हजार दानाको तौलः २०.०० ग्राम

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. चामलको वर्गीकरणः मध्यम लामो र मसिनो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. ब्लास्ट प्रतिरोधात्मक

२. बढि गाँज हाल्ने र प्रति बाला दाना संख्या उच्च

जातः हर्दिनाथ-४

१२) हर्दिनाथ-६

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन भएको वर्ष: २०७८ (२०२२)

२. सिफारिस क्षेत्र: तराई तथा भित्री मधेश (समुद्री सतह भन्दा ७०० मि. सम्म)

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको औसत उचाइ: १०३ से.मी.

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बेर्ना सार्ने उपयुक्त समय: जेष्ठ महिनाको अन्तिम हप्तादेखि असार महिनाको दोस्रो हप्ता सम्म ब्याड राख्न सकिन्छ

२. फूल फुल्न लाग्ने समय: १००-१०५ दिन

३. बाली पाक्न लाग्ने समय: १३५ दिन

४. औसत उत्पादन: ५-६.५ मे.टन/हे.

५. हजार दानाको तौल: १८.०० ग्राम

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. चामलको वर्गीकरण: मसिनो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. मसिना दाना भएको

२. चामल धेरै बस्ने

३. गाँज धेरै हुने र साम्बा मन्सुली भन्दा १० दिन अघि पाक्ने

जात: हर्दिनाथ-६

१३) घैया-३

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन भएको वर्षः २०७८ (२०२२)

२. सिफारिस क्षेत्रः तराई तथा भित्री मधेश (समुद्र सतहभन्दा ७०० मि. सम्म)

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको औसत उचाइः १२४-१३० से.मी.

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः जेष्ठ महिनाको अन्तिम हप्तादेखि असार महिनाको दोस्रो हप्ता सम्म ब्याड राख्न सकिन्छ

२. फूल फुल्न लाग्ने समयः ७०-७५ दिन

३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १०० दिन

४. औसत उत्पादनः ३.५-५.०० मे.टन/हे.

५. हजार दानाको तौलः २२.०० ग्राम

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. चामलको वर्गीकरणः मध्यम

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. असिंचित तथा पाखो बारीको लागि

२. बढि गाँज हाल्ने र प्रति बाला दाना संख्या उच्च

जात: घैया-३

१४) गंगासागर-१

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन भएको वर्षः २०७८ (२०२२)

२. सिफारिस क्षेत्रः तराई तथा भित्री मधेश (समुद्र सतह देखि ७०० मि. सम्म)

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको औसत उचाइः ९६-१०० से.मी.

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः जेष्ठ महिनाको अन्तिम हप्तादेखि असार महिनाको दोस्रो हप्तासम्म ब्याड राख्न सकिन्छ

२. फूल फुल्न लाग्ने समयः ११०-११५ दिन

३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १४५ दिन

४. औसत उत्पादनः ३.००-३.५ मे.टन/हे.

५. हजार दानाको तौलः १८.०० ग्राम

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. चामलको वर्गीकरणः मसिनो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. डुबान सहन सक्ने

जात: गंगासागर-१

१५) गंगासागर-२

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन भएको वर्षः २०७८ (२०२२)

२. सिफारिस क्षेत्रः तराई तथा भित्री मधेश (समुद्र सतह भन्दा ७०० मि. सम्म)

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको औसत उचाइः १०५-१०८ से.मी.

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः जेष्ठ महिनाको अन्तिम हप्तादेखि असार महिनाको दोस्रो हप्ता सम्म ब्याड राख्न सकिन्छ

२. फूल फुल्न लाग्ने समयः १०५-११० दिन

३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १३५ दिन

४. औसत उत्पादनः ३.५-४.०० मे.टन/हे.

५. हजार दानाको तौलः २०.०० ग्राम

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. चामलको वर्गीकरणः मध्यम

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. डुबान सहन सक्ने

जात: गंगासागर-२

१६) राधा-४

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः -

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०५२ (१९९५)

३. सिफारिश क्षेत्रः मध्यपश्चिम र सुदूरपश्चिम तराई (कपिलवस्तु, दाङ, वर्दिया, बाँके, कैलाली र कञ्चनपुर)

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा २४२ वटा आउने

२. झुण्डे पात कोण (flag leaf angle): मध्यम ठाडो (semi erect)

३. बालाको आकारः खँदिलो

४. बालाको लम्बाईः २६ से.मी.

५. चामलको चमकपनः -

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः आषाढको तेश्रो हप्तादेखि श्रावणको तेश्रो हप्तासम्म, छरुवा विधिबाट पनि खेती गर्न सकिने

२. फूल फुल्न लाग्ने समयः १०१ दिन

३. वाली पाक्न लाग्ने समयः १२५ दिन

४. बोटको औषत उचाइः ९५ से.मी.

५. औषत उत्पादनः ३.२ टन/हेक्टर

६. हजार दानाको तौलः २५.२ ग्राम

७. प्रतिकुलता सहने गुणः व्याक्टेरियल पात डढुवा र मरुवा रोग अवरोधी, सुख्खा सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः -

२. एमाइलोज प्रतिशतः -

३. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः -

४. चामलको वर्गीकरणः मोटो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. विपत्रक (Lemma) र अवशल्क (Palea) पराले सेतो रङको हुने

२. खँदिलो बाला र मोटो दाना हुने

जात: राधा-४

१७) राधा–१३

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः एनआर ११९०–२४–४–२–२–३
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७४ (२०१७)
३. सिफारिश क्षेत्रः तराई र भित्री मधेशका असिञ्चित क्षेत्र तथा समुन्द्र सतहबाट ७०० मी. उचाइसम्मको नदी किनार, बेसी तथा समतल फाँट र उपत्यकाका सिञ्चित क्षेत्र

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा २४८ वटा आउने, प्रति बाला २५६ दाना फल्ने
२. झण्डे पातको कोण (flag leaf angle): मध्यम
३. बालाको आकारः मध्यम
४. बालाको लम्बाईः २५.९ से.मी.
५. बियाँको रङः रातो
६. चामलको चमकपनः मध्यम

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. वेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः बैशाख अन्तिम हप्तादेखि श्रावण दोस्रो हप्तासम्म
२. फूल फुल्न लाग्ने समयः ११२–११५ दिन
३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १४२–१४८ दिन
४. बोटको औषत उचाइः १२५.६ से.मी.
५. औषत उत्पादनः ३–४.२ टन/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः २३.३ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः पानी जम्ने कम मलिलो जग्गामा खेती गर्न सकिने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ९.१५
२. एमाइलोज प्रतिशतः २१.२
३. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः ७२.२; सग्लो चामलः ५२
४. चामलको वर्गीकरणः मध्यम मसिनो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. कुनै कुनै दानामा टुँडा आउने
२. मसुलीको जस्तो दानाको रङ हुने

जात: राधा–१३

१८) राधा–१४

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः आइआर ७७७२१—९३—२—२—१—२

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७३ (२०१६)

३. सिफारिश क्षेत्रः तराई र भित्री मधेशको सिञ्चित क्षेत्र तथा समुन्द्र सतहबाट ७०० मी. उचाइसम्मको नदी किनार तथा उपत्यका

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज २४३ सम्म आउने

२. झण्डे पात कोण (flag leaf angle): मध्यम (intermediate)

३. बालाको आकारः मध्यम

४. बालाको लम्बाईः

५. बियाँको रङः पराले रङ

६. चामलको चमकपनः मध्यम

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. वेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः बैशाख अन्तिम हप्तादेखि श्रावण दोस्रो हप्तासम्म

२. फूल फुल्न लाग्ने समयः १०३ दिन

३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १३२ दिन

४. बोटको औषत उचाइः १०६ से.मी.

५. औषत उत्पादनः ४.४ टन/हेक्टर

६. हजार दानाको तौलः २५ ग्राम

७. प्रतिकुलता सहने गुणः सुख्खा अवस्थामा पनि राम्रो उत्पादन लिन सकिने, मरुवा र पात डढुवा रोग सहने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः १०.८

२. एमाइलोज प्रतिशतः २२.२

३. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः ६८; सग्लो चामलः ५४

४. चामलको वर्गीकरणः मध्यम मसिनो लामो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. नेपालका हालसम्मको सबै भन्दा लोकप्रिय जात सावित्री degenerate भैसकेको अवस्थामा उस्तै गुण तर सावित्री भन्दा मसिना दाना भएको जात

जात: राधा–१४

१९) सेहराङ्ग सब–१

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः सेहराङ्ग सव—१

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७४(२०१७)

३. सिफारिश क्षेत्रः समुन्द्र सतहबाट ७०० मी. उचाइसम्मको तराई, भित्री मधेश, नदी किनार, बेसी, तथा समतल फाट र उपत्यकाका सिञ्चित क्षेत्र

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा २५३ वटा आउने

२. झण्डे पात कोण (flag leaf angle): ठाडो (erect)

३. बालाको आकारः खँदिलो

४. बालाको लम्बाईः २४.५ से.मी.

५. बियाँको रङः पराले सेतो (straw white)

६. चामलको चमकपनः ठिकै (fair)

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. वेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः बैशाख अन्तिम हप्तादेखि श्रावण दोस्रो हप्तासम्म

२. फूल फुल्न लाग्ने समयः ९५ दिन

३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १२२—१२५ दिन

४. बोटको औषत उचाइः १०५.२ से.मी.

५. औषत उत्पादनः ४.४ टन/हेक्टर

६. हजार दानाको तौलः २१.७ ग्राम

७. प्रतिकुलता सहने गुणः पानी जम्ने खालको जग्गामा पनि खेती गर्न उपयुक्त

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः १०.०२

२. एमाइलोज प्रतिशतः मध्यम

३. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः ६८; सग्लो चामलः ४८

४. चामलको वर्गीकरणः मध्यम मसिनो लामो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. हालसम्मका डुवान सहन सक्ने मध्ये सवैभन्दा छिटो पाक्ने मसिनो जात

२. बिरुवाको उचाइ मध्यम खालको

३. मध्यम मसिनो, भात नटाँसिने खालको भएकाले उपभोक्ताको रोजाइमा पर्ने

जात: सेहराङ्ग सब–१

२०) सुगन्धित धान–१

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः १६७७५

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७३ (२०१६)

३. सिफारिश क्षेत्रः समुन्द्र सतहबाट ७०० मी. उचाइसम्मको तराई, भित्री मधेश, रिभर बेसिन र उपत्यकाको सिञ्चित क्षेत्र

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज २४० सम्म आउने

२. झण्डे पात कोण (flag leaf angle): मध्यम (intermediate)

३. बालाको आकारः मध्यम

४ बियाँको रङः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः आषाढको दोस्रो हप्तादेखि श्रावण दोस्रो हप्तासम्म

२. फूल फुल्न लाग्ने समयः ११२ दिन

३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १४५ दिन

४. बोटको औषत उचाइः १०२—१०७ से.मी.

५. औषत उत्पादनः ४.५ टन/हेक्टर

६. हजार दानाको तौलः २२ ग्राम

७. प्रतिकुलता सहने गुणः मध्यम अवधिमा तयार हुने जात भएकाले सुख्खा ठाउँमा समेत लगाउन सकिने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः १०.०५

२. एमाइलोज प्रतिशतः २२.४

३ चामलको वर्गीकरणः मसिनो लामो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. बिरुवा अवस्थामा बिरुवाको तथा पकाउँदा भातको वास्ना आउने

२. मसिनो चामल र उत्पादन पनि राम्रो

जात: सुगन्धित धान–१

२१) लेकाली धान–१

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः एनआर–१०४७९
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७१ (२०१४)
३. सिफारिश क्षेत्रः १५०० — २६०० मीटर उचाइसम्मको उच्च पहाडी क्षेत्र

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा २३९ वटा आउने
२. झण्डे पात कोण (flag leaf angle): तेर्सो (horizontal)
३. बालाको आकारः मध्यम
४. बालाको लम्बाईः २२.५ से.मी.
५. बियाँको रङः फिक्का खैरो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. वेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः उच्च पहाडी क्षेत्रमा बैशाख अन्तिम हप्तासम्म र सोभन्दा तल्लो क्षेत्रतिर जेठ अन्तिम हप्तासम्म
२. फूल फुल्न लाग्ने समयः १२० दिन
३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १५८ दिन
४. बोटको औषत उचाइः ११५ से.मी.
५. औषत उत्पादनः ४.०७ टन/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः २५.७ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः पात र घाँटी मरुवा रोग अवरोधी, चिसो सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ९.२
२ धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः ७२.६

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. बिरुवाको अन्तर गाँठ हरियो र कष्ठ टुसा छोटो हुने
२. झण्डे पात चन्दननाथ–३ भन्दा चौडा र छोटो हुने

जात: लेकाली धान–१

२२) लेकाली धान–३

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः एनआर—१०४८२
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७१ (२०१४)
३. सिफारिश क्षेत्रः १५०० — २६०० मीटर उचाइसम्मको उच्च पहाडी क्षेत्र

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा २६१ वटा आउने
२. झण्डे पात कोण (flag leaf angle): तेर्सो (horizontal)
३. बालाको आकारः मध्यम
४. बालाको लम्बाईः २४.५ से.मी.
५. बियाँको रङः खैरो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. वेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः उच्च पहाडी क्षेत्रमा बैशाख अन्तिम हप्तासम्म र सोभन्दा तल्लो क्षेत्रतिर जेठ अन्तिम हप्तासम्म
२. फूल फुल्न लाग्ने समयः ११७ दिन
३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १५२ दिन
४. बोटको औषत उचाइः ११६ से.मी.
५. औषत उत्पादनः ३.९ टन/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः २६.७ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः पात र घाँटी मरुवा रोग अवरोधी, कम तापक्रम सहन सक्ने, बोट नढल्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ८.५
२ धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः ७४.३

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. बिरुवाको अन्तर गाँठ फिक्का सुनौलो रङ र कष्ठ टुसा लेकाली धान—१ भन्दो लामो हुने
२. झण्डे पात चन्दननाथ—३ भन्दा चौडा र छोटो हुने

जात: लेकाली धान–३

२३) खुमल-४

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः एनआर-१००७८
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०४४ (१९८७)
३. सिफारिश क्षेत्रः काठमाडौं उपत्यका तथा समान हावापानी भएको ३००० फीटदेखि ४५०० फीट उचाइसम्मको मध्य पहाड

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज ३०० वटा आउने
२. झुण्डे पात कोण (flag leaf angle): -
३. बालाको आकारः -
४. बालाको लम्बाईः २५ से.मी.
५. बियाँको रङः फिक्का खैरो
६. चामलको चमकपनः -

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः आषाढको पहिलोदेखि अन्तिम हप्तासम्म
२. फूल फुल्न लाग्ने समयः १०५ दिन
३. वाली पाक्न लाग्ने समयः १४४ दिन
४. बोटको औषत उचाइः १०३ से.मी.
५. औषत उत्पादनः ६.३ टन/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः १८.४ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः मरुवा रोग अवरोधी

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ८
२. एमाइलोज प्रतिशतः १७.८८
३. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः ६६.६; सग्लो चामलः ५६.९
४. चामलको वर्गीकरणः लामो मसिनो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. बोटको उचाइ मध्यम र लामो मसिनो दाना
२. बाला र बियाँको रङ फिक्का खैरो

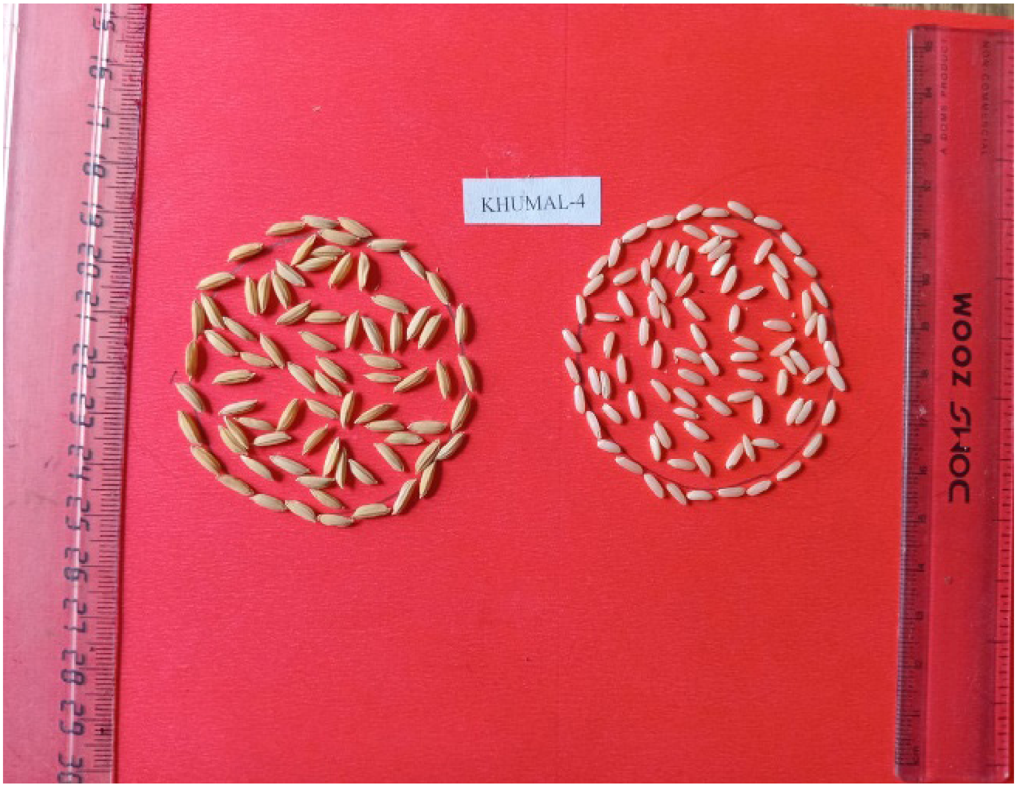

जात: खुमल-४

२४) खुमल-८

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः एनआर १०३५३
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६३ (२००७)
३. सिफारिश क्षेत्रः मध्य पहाड र तल्लो पहाड

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा ३२९ वटा आउने
२. झण्डे पात कोण (flag leaf angle): ठाडो
३. बालाको आकारः मध्यम, खँदिलो
४. बालाको लम्बाईः २५ से.मी.
५. बियाँको रङः सेतो
६. चामलको चमकपनः हुँदैन

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः आषाढको पहिलो हप्तादेखि श्रावणको पहिलो हप्तासम्म
२. फूल फुल्न लाग्ने समयः ११७ दिन
३. वाली पाक्न लाग्ने समयः १५८ दिन
४. बोटको औषत उचाइः १०५.८ से.मी.
५. औषत उत्पादनः ७.७ टन/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः २३.४ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः सुख्खा ठाउँमा खेती गर्न सकिने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ७.४
२. एमाइलोज प्रतिशतः २१.२८
३. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः ७१.१; सग्लो चामलः ६४.३५
४. चामलको वर्गीकरणः मसिनो (पोखरेली मसिनो जस्तै)

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. बोट होचो, गाँज ठाडो र धेरै आउने
२. वाली पाक्ने समयमा बाला ठाडो र झण्डे पातमा लुकेको हुने
३. लामो, साँघुरो र सिधा पात

जात: खुमल-८

२५) खुमल–१०

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः एनआर १०४९२

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६८ (२०११)

३. सिफारिश क्षेत्रः काठमाण्डौ उपत्यका र सो सरहको हावापानी भएका पहाडी क्षेत्र

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा २३५ वटा आउने

२. झण्डे पात कोण (flag leaf angle): मध्यम

३. बालाको आकारः मध्यम

४. बालाको लम्बाईः २६.२ से.मी.

५. बियाँको रङः फिक्का खैरो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१ वेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः मध्य पहाडी क्षेत्रमा आषाढको पहिलो हप्तासम्म र सो भन्दा तल्लो क्षेत्र टार बेशितिर आषाढ अन्तिमसम्म

२ फूल फुल्न लाग्ने समयः ७१ दिन

३ बाली पाक्न लाग्ने समयः १३६ दिन

४ बोटको औषत उचाइः १०५.८ से.मी.

५ औषत उत्पादनः ४.७८ टन/हेक्टर

६ हजार दानाको तौलः २२.७ ग्राम

७ प्रतिकुलता सहने गुणः ६० दिनसम्मको वेर्ना रोप्दा प्रचलित जात खुमल–४ भन्दा राम्रो उत्पादन दिएकोले वदलिंदो मौसमी प्रतिकुलतामा असिञ्चित क्षेत्रका लागि उपयुक्त हुने र छरुवा धानको रुपमा पनि खेती गर्न सकिने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ७.७१

२. एमाइलोज प्रतिशतः १९.५४

३. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः ७०.१; सग्लो चामलः ६०

४. चामलको वर्गीकरणः मसिनो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. पाखरेली मसिनो जस्तो देखिने तर चाँडो पाक्ने, नढल्ने र बढि गाँज हाल्ने

२. लामो र चौडा झण्डे पात तथा लामो दाना

जातः खुमल–१०

२६) खुमल-१२

क. जातीय जानकारी:

१. जातीय संकेत (Designation): NR १-१-२-३-८९-१०४९०
२. पैतृक पहिचान (Parentage): खुमल-४/पालुङ-२
३. उत्पत्ति (Origin): नेपाल
४. उन्मोचन वर्ष (Release year): २०२२
५. सिफारिस क्षेत्र (Recommended for): मध्य पहाड
६. स्रोत केन्द्र (Source Centre): NPBGRC खुमलटार

ख. बिरुवाको बनावटसँग र बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरु (Agro-morphological characteristics):

१. फूल लाग्न लाग्ने दिन (Days to flowering): १०१
२. पाक्न लाग्ने दिन (Days to maturity): १४६
३. बोटको उचाइ (Plant height, से.मी.): १५०
४. बालाको लम्बाइ (Panicle length, से.मी.): २७
५. प्रति गोलो कल्ला संख्या (Tillers/hill): ८
६. प्रति बाला उर्वर दाना (Fertile grain/panicle): १३१
७. प्रति बाला बाँझो दाना (Sterile grain/panicle): २७
८. उत्पादन (Grain yield, के.जी./हेक्टर): ४७००
९. पराल तौल (Straw weight, के.जी./हेक्टर): ८९००
१०. १००० दानाको तौल (१००० kernel weight, ग्राम): १९.७
११. रोग (Diseases): लर्को (ब्लास्ट) रोग प्रतिरोधी
१२. बालाको रंग (Panicle colour): हल्का खैरो
१३. दानाको रंग (Grain colour): हल्का खैरो
१४. कुटेको चामलको रंग (Milled grain colour): सेतो
१५. दानाको प्रकार (Grain type): पातलो (सिना) दाना
१६. दानाको लम्बाइ (Grain Length, मि.मि.): ६.९
१७. दानाको चौडाइ (Grain Breadth, मि.मि.): २
१८. दाना लम्बाइ: चौडाइ अनुपात (Grain L:B ratio): ३.४५
१९. चामलको दानाको लम्बाइ (Kernel Length, मि.मि.): ९.१
२०. चामलको दानाको चौडाइ (Kernel Breadth, मि.मि.): २.४
२१. चामलको दाना लम्बाइ:चौडाइ अनुपात (Kernel L:B ratio): ३.७९

खुमल-१२

२७) खुमल–१३

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः एनआर १०५१५
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६८ (२०११)
३. सिफारिश क्षेत्रः काठमाण्डौ उपत्यका र सो सरहको हावापानी भएका पहाडी क्षेत्र

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा २९७ वटा आउने
२. झण्डे पात कोण (flag leaf angle): मध्यम
३. बालाको आकारः खँदिलो
४. बालाको लम्बाईः २१.५ से.मी.
५. बियाँको रङः खैरो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. वेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः मध्य पहाडी क्षेत्रमा आषाढको पहिलो हप्तासम्म र सो भन्दा तल्लो क्षेत्र टार बेशितिर आषाढ अन्तिमसम्म
२. फूल फुल्न लाग्ने समयः ७१ दिन
३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १४४ दिन
४. बोटको औषत उचाइः १०४.८ से.मी.
५. औषत उत्पादनः ४.१७ टन/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः २७.९ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः ६० दिनसम्मको वेर्ना रोप्दा प्रचलित जात खुमल–११ भन्दा राम्रो उत्पादन दिएकोले बदलिंदो मौसमी प्रतिकुलतामा असिञ्चित क्षेत्रका लागि उपयुक्त हुने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ६.७७
२. एमाइलोज प्रतिशतः १८.५
३. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः ७५.४५; सग्लो चामलः ७२.२८
४. चामलको वर्गीकरणः मध्यम लामो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. कुनै कुनै धानमा छोटो र गुलाबी टुँडा देखिने
२. चौडा झण्डेपात र पाक्ने बेलामा बाला झण्डे पात भन्दा पनि अग्लो हुने

जात: खुमल–१३

२८) खुमल-१४

क. जातीय जानकारी:

१. जातीय संकेत (Designation): NR १०६७६-B-१-३-३-३
२. पैतृक पहिचान (Parentage): खुमल-८/खुमल-६
३. उत्पत्ति (Origin): नेपाल
४. उन्मोचन वर्ष (Release year): २०२२
५. सिफारिस क्षेत्र (Recommended for): मध्य पहाड
६. स्रोत केन्द्र (Source Centre): NPBGRC खुमलटार

ख. बिरुवाको बनावटसँग र बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agro-morphological characteristics):

१. फूल लाग्न लाग्ने दिन (Days to flowering): १०२
२. पाक्न लाग्ने दिन (Days to maturity): १४१
३. बोटको उचाइ (Plant height, से.मी.): १६१
४. बालाको लम्बाइ (Panicle length, से.मी.): २५.८
५. प्रति गोलो कल्ला संख्या (Tillers/hill): ७
६. प्रति बाला उर्वर दाना (Fertile grain/panicle): १२१
७. प्रति बाला बाँझो दाना (Sterile grain/panicle): ३४
८. उत्पादन (Grain yield, के.जी./हेक्टर): ४८११
९. पराल तौल (Straw weight, के.जी./हेक्टर): ६५००
१०.१००० दानाको तौल (१००० kernel weight, ग्राम): २०
११.रोग (Diseases): लर्को (ब्लास्ट) रोग प्रतिरोधी
१२.बालाको रंग (Panicle colour): हल्का खैरो
१३.दानाको रंग (Grain colour): हल्का खैरो
१४.कुटेको चामलको रंग (Milled grain colour): सेतो
१५.दानाको प्रकार (Grain type): पातलो (सिना) दाना
१६.दानाको लम्बाइ (Grain Length, मि.मि.): ६.२
१७.दानाको चौडाइ (Grain Breadth, मि.मि.): २
१८.दाना लम्बाइ:चौडाइ अनुपात (Grain L:B ratio): ३.१
१९.चामलको दानाको लम्बाइ (Kernel Length, मि.मि.): ८.३
२०.चामलको दानाको चौडाइ (Kernel Breadth, मि.मि.): २.३
२१.चामलको दाना लम्बाइ:चौडाइ अनुपात (Kernel L:B ratio): ३.६

खुमल-१२

२९) खुमाल बासमती-१६

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उत्पत्ति स्थानः आइआरआरआई (IRRI)
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७९ (२०२२)
३. सिफारिश क्षेत्रः निम्न तथा मध्य पहाड (७००-१५०० मि.ओ.स.)

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agro-morphological characters)

१. फूल फुल्न लाग्ने समयः ९८ दिन
२. बाली पाक्न लाग्ने समयः १३६ दिन
३. बोटको उचाइः १०० से.मी.
४. बालाको लम्बाईः २५ से.मी.
५. प्रति बोट गाँजहरूको संख्याः १०
६. प्रति बाला भरिएका दाना संख्याः १८३
७. प्रति बाला नभरिएका दाना संख्याः ३८

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

८. दाना उत्पादन (के.जी./हे.): ४२०० के.जी./हे.
९. पराल उत्पादन (के.जी./हे.): ५२०० के.जी./हे.
१०. हजार दानाको तौलः ३०.२ ग्राम
११. रोग प्रतिरोधक क्षमताः ब्लास्ट रोगप्रति प्रतिरोधी
१२. बालाको रङः हल्का खैरो
१३. बियाँको रङः हल्का खैरो
१४. चामलको रङः सेतो
१५. दानाको प्रकारः मसिनो दाना, राम्रो सुगन्ध
१६. दानाको लम्बाई (मि.मि.): ७.३
१७. दानाको चौडाइ (मि.मि.): २.०
१८. दाना लम्बाइ/चौडाइ अनुपातः ३.६५
१९. भुस निकाल्नु भन्दा अगाडिको दानाको लम्बाइ (मि.मि.): ९.५
२०. भुस निकाल्नु भन्दा अगाडिको चौडाइ (मि.मि.): २.५
२१. भुस निकालेपछिको चामल लम्बाइ/चौडाइ अनुपातः ३.८०

जात: खुमाल बासमती-१६

३०) खुमाल-१८

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उत्पत्ति स्थानः नेपाल

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०८२ (२०२५)

३. सिफारिश क्षेत्रः मध्य पहाड

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agro-morphological characters)

१. फूल फुल्न लाग्ने समयः १०५ दिन

२. बाली पाक्न लाग्ने समयः १४५ दिन

३. बोटको उचाइः १३२ से.मी.

४. बालाको लम्बाईः २४.५ से.मी.

५. प्रति बोट गाँजहरूको संख्याः ११

६. प्रति बाला भरिएका दाना संख्याः १२०

७. प्रति बाला नभरिएका दाना संख्याः २७

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

८. दाना उत्पादन (के.जी./हे.): ५२०० के.जी./हे.

९. पराल उत्पादन (के.जी./हे.): १०५०० के.जी./हे.

१०. हजार दानाको तौलः २४.६ ग्राम

११. बालाको रङः हल्का खैरो र बियाँको रङः हल्का खैरो

१२. चामलको रङः सेतो

१३. दानाको प्रकारः मसिनो दाना

१४. दानाको लम्बाइ (मि.मि.): ६.५

१५. दानाको चौडाइ (मि.मि.): २.१

१६. दाना लम्बाइ/चौडाइ अनुपातः ३.०९

१७. भुस निकाल्नु भन्दा अगाडिको दानाको लम्बाइ (मि.मि.): ८.८

१८. भुस निकाल्नु भन्दा अगाडिको चौडाइ (मि.मि.):२.५

१९. भुसा निकालेपछिको चामल लम्बाइ/चौडाइ अनुपातः ३.५२

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

२०. फलाम (मि.ग्रा./के.जी.): ५९.३ (खैरो चामल); २४ (सेतो चामल)

२१. जिङ्क (मि.ग्रा./के.जी.): २७.९ (खैरो चामल)

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. रोग प्रतिरोधक क्षमताः ब्लास्ट रोगप्रति प्रतिरोधी

जात: खुमाल-१८

३१) सुख्खा धान–१

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः आइआर ७४३७१—४६—१—१
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६८ (२०११)
३. सिफारिश क्षेत्रः पूर्वी तथा पश्चिमी तराई, भित्री मधेश तथा मध्य पहाडको ५०० मीटर उचाइसम्मको बेसी तथा टार

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा १४३ वटा आउने
२. झण्डे पात कोण (flag leaf angle)ः मध्यम
३. बालाको आकारः खँदिलो
४. बालाको लम्बाईः २३.६ से.मी.
५. बियाँको रङः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. वेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः आषाढको दोस्रो हप्तादेखि श्रावणको दोस्रो हप्तासम्म उपयुक्त हुने र छरुवा तरिकाबाट पनि खेती गरी सन्तोषजनक उत्पादन लिन सकिने
२. फूल फुल्न लाग्ने समयः ९२—९५ दिन
३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १२३—१२५ दिन
४. बोटको औषत उचाइः ९९.१ से.मी.
५. औषत उत्पादनः ३.२—४.२ टन/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः २२ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः डाँठको गवारो र खैरो फड्के कीरा सहन सक्ने, सुख्खा सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ९.५
२. एमाइलोज प्रतिशतः ३५.७
३. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः ६६.८; सग्लो चामलः ४८.३
४. चामलको वर्गीकरणः मध्यम मसिनो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. बोट चाँडै सुक्ने, मध्यम गाँज भएको र छिटो पाक्ने

जात: सुख्खा धान–१

३२) सुख्खा धान–२

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः आइआर ७४३७१–५४–१–१

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६८ (२०११)

३. सिफारिश क्षेत्रः पूर्वी तथा पश्चिमी तराई, भित्री मधेश तथा मध्य पहाडको ५०० मीटर उचाइसम्मको बेसी तथा टार

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा १८० वटा आउने

२. झण्डे पात कोण (flag leaf angle): मध्यम

३. बालाको आकारः खँदिलो

४. बालाको लम्बाईः २३.६ से.मी.

५. बियाँको रङः सेतो

६. चामलको चमकपनः

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. वेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः आषाढको दोस्रो हप्तादेखि श्रावणको दोस्रो हप्तासम्म उपयुक्त हुने र छरुवा तरिकाबाट पनि खेती गरी सन्तोषजनक उत्पादन लिन सकिने

२. फूल फुल्न लाग्ने समयः ९२–९४ दिन

३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १२२–१२४ दिन

४. बोटको औषत उचाइः ९८.८ से.मी.

५. औषत उत्पादनः २.३–३.५ टन/हेक्टर

६. हजार दानाको तौलः २४.४ ग्राम

७. प्रतिकुलता सहने गुणः डाँठको गवारो र खैरो फड्के कीरा सहन सक्ने, सुख्खा सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ९.२

२. एमाइलोज प्रतिशतः २२.५

३. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः ६६.८; सग्लो चामलः ४५

४. चामलको वर्गीकरणः मध्यम मोटो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. मध्यम गाँज भएको, बोट ढिलो सुक्ने, छिटो पाक्ने

जात: सुख्खाधान–२

३३) सुख्खा धान–३

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः आइआर ७४३७१—७०—१—१
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६८ (२०११)
३. सिफारिश क्षेत्रः पूर्वी तथा पश्चिमी तराई, भित्री मधेश र मध्य पहाडको ५०० मीटर उचाइसम्मको बेसी तथा टार

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा २१६ वटा आउने
२. झण्डे पात कोण (flag leaf angle): मध्यम
३. बालाको आकारः खँदिलो
४. बालाको लम्बाईः २२.९ से.मी.
५. बियाँको रङः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. वेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः आषाढको दोस्रो हप्तादेखि र श्रावणको दोस्रो हप्तासम्म उपयुक्त हुने र छरुवा तरिकाबाट पनि खेती गरी सन्तोषजनक उत्पादन लिन सकिने
२. फूल फुल्न लाग्ने समयः ९२—९५ दिन
३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १२२—१२५ दिन
४. बोटको औषत उचाइः १०१ से.मी.
५. औषत उत्पादनः २.५—३.६ टन/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः २३ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः डाँठको गवारो र खैरो फड्के कीरा सहन सक्ने, सुख्खा सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ९.०५
२. एमाइलोज प्रतिशतः २२.४
३. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः ६६.२; सग्लो चामलः ४८
४. चामलको वर्गीकरणः मध्यम मसिनो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. मध्यम गाँज भएको, बोट ढिलो सुक्ने, छिटो पाक्ने

Breeder Seed Production
Variety: Sukkhadhan-3
Area: 0.3 ha

Foundation Seed
Sukha dhan-3

जात: सुख्खाधान–३

३४) सुख्खा धान–४

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः आइआर ८७७०७–४६६–बि–बि–बि
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७१ (२०१४)
३. सिफारिश क्षेत्रः तराई र भित्री मधेशको असिञ्चित खेत र मध्य पहाडको ५०० मीटर उचाइसम्मको टार बेसी

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा २४९ वटा आउने
२. झण्डे पात कोण (flag leaf angle): मध्यम
३. बालाको आकारः खँदिलो
४. बालाको लम्बाईः २३.८ से.मी.
५. बियाँको रङः सेतो
६. चामलको चमकपनः मध्यम

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. वेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः आषाढको तेश्रो हप्तादेखि श्रावणको दोस्रो हप्तासम्म र छरुवा तरिकाबाट पनि खेती गरी सन्तोषजनक उत्पादन लिन सकिने
२. फूल फुल्न लाग्ने समयः ८०–८५ दिन
३. बाली पाक्न लाग्ने समयः ११८–१२५ दिन
४. बोटको औषत उचाइः ९७–१०२ से.मी.
५. औषत उत्पादनः २.७–४ टन/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः १९.५ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः पातको मरुवा र पात डढुवा रोग अवरोधी, डाँठको गवारो र फड्के कीराको क्षति सहन सक्ने, बालीको प्रजनन अवस्थामा सुख्खा सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः १०.१
२. एमाइलोज प्रतिशतः २२.२
३. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः ७०; सग्लो चामलः ५४
४. चामलको वर्गीकरणः मध्यम मसिनो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. सुख्खा सहने दुई वटा QTL जीन भएकोले वेर्ना, गाँज, र बाला पसाउने अवस्थामा सुख्खा सहन सक्ने
२. झट्ट हेर्दा आईआर ६४ धान जस्तो देखिने
३. यो जात राधा–४, कान्छी मसुली, घैया–१ र बिन्देश्वरी जातको विकल्पको रुपमा प्रयोग गर्न सकिन्छ

जात: सुख्वाधान–४

३५) सुख्खा धान–५

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः आइआर ८३३८८ बि–बि–१०८–३

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७१ (२०१४)

३. सिफारिश क्षेत्रः तराई र भित्रि मधेशको असिञ्चित खेत र मध्य पहाडको ५०० मीटर उचाइसम्मको टार बेसी

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा २००—२५९ वटा आउने

२. झण्डे पात कोण (flag leaf angle): ठाडो

३. बालाको आकारः खँदिलो

४. बालाको लम्बाईः २२ से.मी.

५. बियाँको रङः सेतो

६. चामलको चमकपनः मध्यम

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. वेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः आषाढको तेश्रो हप्तादेखि श्रावणको दोस्रो हप्तासम्म र छरुवा तरिकाबाट पनि खेती गरी सन्तोषजनक उत्पादन लिन सकिने

२. फूल फुल्न लाग्ने समयः ९५ दिन

३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १२५ दिन

४. बोटको औषत उचाइः ८९—१२५ से.मी.

५. औषत उत्पादनः ३.२—४.२ टन/हेक्टर

६. हजार दानाको तौलः २०—२१ ग्राम

७. प्रतिकुलता सहने गुणः पातको मरुवा र पात डढुवा रोग अवरोधी, डाँठको गवारो, फड्के कीराको क्षति सहन सक्ने, बालीको प्रजनन अवस्थामा सुख्खा सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ९.८

२. एमाइलोज प्रतिशतः २२.४

३. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः ७२; सग्लो चामलः ५४

४. चामलको वर्गीकरणः मध्यम मसिनो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. पात र पातको आवरणको रङ गाढा हरियो

२. बोट हेर्दा स्वर्णा धानको जस्तो, तर दानाको अकार ठूलो र अलि मोटो

३. कान्छी मसुली र सोना मसुलीको सट्टामा प्रयोग गर्न सकिने

जात: सुख्खाधान–५

३६) सुख्खा धान–६

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः आइआर ८३३८३ बि–बि–१२९–४
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७१ (२०१४)
३. सिफारिश क्षेत्रः तराई र भित्री मधेशको असिञ्चित खेत र मध्य पहाडको ५०० मीटर उचाइसम्मको टार बेसी

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा २००–२४८ वटा आउने
२. झण्डे पात कोण (flag leaf angle): मध्यम
३. बालाको आकारः खँदिलो
४. बालाको लम्बाईः २५.६ से.मी.
५. बियाँको रङः सेतो
६. चामलको चमकपनः मध्यम

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. वेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः आषाढको तेश्रो हप्तादेखि श्रावणको दोस्रो हप्तासम्म उपयुक्त हुने र छरुवा तरिकाबाट पनि खेती गरी सन्तोषजनक उत्पादन लिन सकिने
२. फूल फुल्न लाग्ने समयः ८८–९५ दिन
३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १२०–१२५ दिन
४. बोटको औषत उचाइः ९५–१०२ से.मी.
५. औषत उत्पादनः ३–४ टन/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः १९–२१ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः पातको मरुवा र पात डढुवा रोग अवरोधी, डाँठको गवारो, फड्के कीरा सहन सक्ने, बालीको प्रजनन अवस्थामा सुख्खा सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ९.९
२. एमाइलोज प्रतिशतः २२.१
३. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः ६८; सग्लो चामलः ५४
४. चामलको वर्गीकरणः मध्यम मसिनो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. बढि पानी र सुख्खा दुवै सहन सक्ने
२. पात र पातको आवरणको रङ फिक्का हरियो
३. वेर्ना, गाँज, र बाला पसाउने अवस्थामा सुख्खा सहन सक्ने

जात: सुख्खाधान–६

३७) स्वर्णा सव–१

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः आइआर ०५ एफ १०२
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६८ (२०११)
३. सिफारिश क्षेत्रः तराई, भित्री मधेश र मध्य पहाडको ५०० मीटर उचाइसम्मका सिञ्चित तथा घोल क्षेत्र

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा २४६ वटा आउने
२. झण्डे पात कोण (flag leaf angle): ठाडो
३. बालाको आकारः खँदिलो
४. बालाको लम्बाईः २४ से.मी.
५. बियाँको रङः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. वेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः आषाढको दोस्रो हप्तादेखि श्रावणको दोस्रो हप्तासम्म, छरुवा विधिबाट पनि खेती गर्न सकिने
२. फूल फुल्न लाग्ने समयः १२२—१३० दिन
३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १५०—१५५ दिन
४. बोटको औषत उचाइः ७७ से.मी.
५. औषत उत्पादनः ४—५ टन/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः १९ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः पातको मरुवा र डढुवा रोग सहन सक्ने, डुवान सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ८.८५
२. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः ७०; सग्लो चामलः ६२
३. चामलको वर्गीकरणः मध्यम मसिनो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. बाला पाक्ने बेलासम्म बोट हरियो हुने
२. बोटको उचाई र बाला पसाउने समय एकनासको हुने
३. बाला धेरै लाग्ने र गाँज बढी आउने

जातः स्वर्णा सव–१

३८) सांवा मसुली सब–१

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः आइआर ०७ एफ १०१
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६८ (२०११)
३. सिफारिश क्षेत्रः तराई तथा भित्री मधेश र मध्य पहाडको ५०० मीटर उचाइसम्मका सिञ्चित तथा घोल क्षेत्र

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा २१२ वटा आउने
२. झण्डे पात कोण (flag leaf angle): ठाडो
३. बालाको आकारः खँदिलो
४. बालाको लम्बाईः २३ से.मी.
५. बियाँको रङः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. वेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः आषाढको दोस्रो हप्तादेखि श्रावणको दोस्रो हप्तासम्म, छरुवा विधिबाट पनि खेती गर्न सकिने
२. फूल फुल्न लाग्ने समयः १२०—१२८ दिन
३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १४५—१५० दिन
४. बोटको औषत उचाइः ८२ से.मी.
५. औषत उत्पादनः ३.५—४ टन/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः १३.१५ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः पातको मरुवा र डढुवा रोग सहन सक्ने, ढुवान सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः १०.३
२. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः ७०; सग्लो चामलः ६४
३. चामलको वर्गीकरणः मसिनो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. फिक्का हरियो बोट, सेतो र मसिनो दाना
२. बालामा दाना लागेपछि पनि पूरा नझुक्ने

जात: सांवा मसुली सव–१

३९) वर्षे-३००४

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः एलडी (एलआइआरआइ-एम-११)
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६३ (२००६)
३. सिफारिश क्षेत्रः तराई र भित्री मधेश

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा २६४ वटा आउने
२. झण्डे पात कोण (flag leaf angle)ः ठाडो
३. बालाको आकारः मध्यम
४. बालाको लम्बाईः २७ से.मी.
५. बियाँको रङः खैरो
६. चामलको चमकपनः घीउ जस्तो सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः आषाढको अन्तिम हप्तादेखि श्रावणको तेश्रो हप्तासम्म
२. फूल फुल्न लाग्ने समयः ११५-१२७ दिन
३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १५७ दिन
४. बोटको औषत उचाइः ९७ से.मी.
५. औषत उत्पादनः ३.८ टन/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः २३.५ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः मरुवा रोग अवरोधी, सुख्खा सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः १०.९
२. एमाइलोज प्रतिशतः
३. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः
४. चामलको वर्गीकरणः मध्यम मसिनो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. बाला पाक्ने बेलासम्म पनि पात हरियो हुने
२. बोट नढल्ने, धेरैजसो दानामा भुस हुँदैन तर बालाको टुप्पाको दानामा मसिनो भुस हुन्छ

जात: वर्षे-३००४

४०) तरहरा–१

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः आइआर ८०४११—बि—४९—१

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६६ (२०१०)

३. सिफारिश क्षेत्रः मध्य तथा पूर्वी तराई

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा २३७ वटा आउने

२. झण्डे पात कोण (flag leaf angle): मध्यम (intermediate)

३. बालाको आकारः मध्यम खँदिलो

४. बालाको लम्बाईः २४ से.मी.

५. बियाँको रङः सेतो

६. चामलको चमकपनः ३—५ % (मध्यम)

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. वेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः आषाढको दोस्रोदेखि साउनको पहिलो हप्तासम्म

२. फूल फुल्न लाग्ने समयः ९४—९७ दिन

३. बाली पाक्न लाग्ने समयः ११३—१२५ दिन

४. बोटको औषत उचाइः १००—११३ से.मी.

५. औषत उत्पादनः ४.२ टन/हेक्टर

६. हजार दानाको तौलः २७.९ ग्राम

७. प्रतिकुलता सहने गुणः सुख्खा ठाउँमा खेती गर्न सकिने, भदैया खेतीको रुपमा पनि लगाउन सकिने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ८.२

२. एमाइलोज प्रतिशतः २८.२

३. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः ७२; सग्लो चामलः ६५

४. चामलको वर्गीकरणः मध्यम मसिनो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. दानाको बाहिरी बोक्रा सेतो रङको

२. चुच्चो परेको (acute) कण्ठ टुसा (ligule)

जातः तरहरा–१

४१) तरहरा–२

क. उन्मोचन तथा परिचय सम्बन्धी जानकारी

१. मातापिता (Parentage): NR ११९० / स्वर्ण सब १ (Swarna Sub १)
२. जेनोटाइप (Genotype): Tarahara cross १०२
३. उत्पत्तिको देश (Country of Origin): नेपाल
४. सिफारिस क्षेत्रः कोशी प्रदेशका तराईका जिल्लाहरु तथा मधेश प्रदेशका सप्तरी र सिरहा जिल्ला

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. डाँठको झुकाव (Culm attitude): अधिक ठाडो (Semi erect)
२. झण्डे पातको कोण (Flag leaf angle): ठाडो (Erect)
३. प्रति बोट बालाको सङ्ख्याः १४ वटा (मध्यम)
४. बालाको लम्बाईः २३—२४.५ से.मी.
५. दानाको (कुटेको) रङः हल्का खैरो (Light brown)
६. दानाको प्रकारः पातलो/सुर्केदार (Slender)
७. चामलको लम्बाई-चौडाइ (LB) अनुपातः ३.७४

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. फूल फुल्न लाग्ने समयः १००—१०५ दिन
२. बाली पाक्न लाग्ने समयः १३५—१४० दिन
३. बोटको औषत उचाइः १००—१०५ से.मी.
४. औषत उत्पादनः ५.२३१ मे.टन प्रति हेक्टर
५. हजार दानाको तौलः १६.५ ग्राम
६. पाक्ने बेला ढल्ने (Lodging) अवस्थाः ० (ढल्दैन)
७. प्रतिकुलता सहने गुणः ब्लाष्ट (Blast) र ब्याक्टेरियल पात डढुवा (BLB) रोगप्रति मध्यम सहनशील (MR)

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ७.१६%
२. एमाइलोज प्रतिशतः २०.९३%
३. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशत (Milling recovery): ६५.५३%
४. खुदो चामल प्रतिशत (Head rice %): ८७.२५%
५. ब्राउन राइस प्रतिशत (Brown rice %): ७९.०५%
६. चामलको वर्गीकरणः मसिनो (Fine)
७. खरानी प्रतिशत (Crude Ash %): ०.५७%
८. फाइबर प्रतिशत (Crude fiber %): २.३७%
९. कार्बोहाइड्रेट प्रतिशतः ७५.३९%
१०. फलाम (Iron): १०.६४ मि.ग्रा./१०० ग्राम
११. फस्फोरस (Phosphorus): ५६ मि.ग्रा./१०० ग्राम

१२. जेलेटिनाइजेशन तापक्रमः ७५—७९ (मध्यम)

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. यो जात NR ११९० र स्वर्ण सब १ (Swarna Sub 1) बीचको क्रस (Tarahara cross १०२) बाट विकसित गरिएको हो।

२. ब्याक्टेरियल पात डढुवा (BLB) रोगप्रति मध्यम प्रतिरोधात्मक/सहनशील क्षमता भएको।

३. दानाको आकार मसिनो र खाने गुणस्तर राम्रो भएकोले रन्जित, सोना मसुली जस्ता पुराना जातहरूको उपयुक्त विकल्पको रूपमा किसानहरूबीच छिटो फैलिएको तथा अपनाइएको।

४. कोशी प्रदेशका तराईका जिल्लाहरू तथा मधेश प्रदेशका सप्तरी र सिरहा जिल्लाका लागि विशेष रूपमा सिफारिस गरिएको।

५. उत्पत्तिको देश नेपाल भएको इनब्रेड (Inbred) जात हो र सिंचित (Irrigated) पर्यावरण प्रणालीका लागि उपयुक्त छ।

४२) लल्का बास्मती

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः लल्का बास्मती
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६६ (२०१०)
३. सिफारिश क्षेत्रः मध्य तथा पूर्वी तराई

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा ३०४ वटा आउने
२. झण्डे पात कोण (flag leaf angle): मध्यम ठाडो (semi erect)
३. बालाको आकारः खँदिलो
४. बालाको लम्बाईः २६ से.मी.
५. बियाँको रङः रातो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः आषाढको तेस्रो हप्ता
२. फूल फुल्न लाग्ने समयः १२९ दिन
३. वाली पाक्न लाग्ने समयः १५० दिन
४. बोटको औषत उचाइः १४० से.मी.
५. औषत उत्पादनः २.५-३.५ टन/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः १८.३३ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः व्याक्टेरियल पात डढुवा र मरुवा रोग अवरोधी

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ८
२. एमाइलोज प्रतिशतः २३.४
३. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः ७१.५; सग्लो चामलः ६६
४. चामलको वर्गीकरणः मसिनो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. दाना र पातबाट बास्ना आउने
२. बियाँको रङ रातो र बाला केही लामो हुने

जात: लल्का बास्मती

४३) घैया-१

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः राधा-३२ (आइआर-४४५९५-७०)
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६६ (२०१०)
३. सिफारिश क्षेत्रः असिंचित बारी, तराई, टार र मध्य पहाडका उपत्यका

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा २५५ वटा आउने
२. झण्डे पात कोण (flag leaf angle): मध्यम ठाडो (semi erect)
३. बालाको आकारः खँदिलो
४. बालाको लम्बाईः २४.७ से.मी.
५. बियाँको रङः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः जेठको अन्तिम हप्तादेखि आषाढको तेश्रो हप्तासम्म
२. फूल फुल्न लाग्ने समयः ८५ दिन
३. वाली पाक्न लाग्ने समयः ११५ दिन
४. बोटको औषत उचाइः ९८ से.मी.
५. औषत उत्पादनः २.५-३.५ टन/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः २१.७ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः सुख्खा ठाउँमा खेती गर्न सकिने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ७.२४
२. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः ६८; सग्लो चामलः ६६
३. चामलको वर्गीकरणः मध्यम मसिनो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. बाली छिटो पाक्ने र मसिनो दाना
२. फिक्का हरियो रङको पात, सेतो रङको बियाँ र लामो बाला

जातः घैया-१

४४) सुनौलो सुगन्धा

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः सुनौलो सुगन्धा
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६४ (२००८)
३. सिफारिश क्षेत्रः तराई र भित्री मधेश

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा २७२ वटा आउने
२. झण्डे पात कोण (flag leaf angle): मध्यम
३. बालाको आकारः मध्यम
४. बालाको लम्बाईः २८.९७ से.मी.
५. बियाँको रङः हल्का सुनौलो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः आषाढको पहिलो हप्तादेखि श्रावणको पहिलो हप्तासम्म
२. वाली पाक्न लाग्ने समयः १५८ दिन
३. बोटको औषत उचाइः १०५ से.मी.
४. औषत उत्पादनः ३.८ टन/हेक्टर
५. हजार दानाको तौलः १९ ग्राम
६. प्रतिकुलता सहने गुणः पात मरुवा र घाँटी मरुवा रोग अवरोधी

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ९.८
२. चामलको वर्गीकरणः मध्यम मसिनो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. बोट नढल्ने, बाला धेरै लामो र सुनौलो दाना
२. विरुवा तथा दानाबाट हल्का बास्ना आउने

जात: सुनौलो सुगन्धा

४५) पोखरेली जेठोबुढो

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः जेठोबुढो धान
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६३ (२००६)
३. सिफारिश क्षेत्रः पोखरा उपत्यका र त्यस आसपासका क्षेत्रहरू (६०० देखि ९०० मीटर उचाइसम्म)

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा १३८ वटा आउने
२. झण्डे पात कोण (flag leaf angle): मध्यम
३. बालाको आकारः खँदिलो
४. बालाको लम्बाईः २५ से.मी.
५. बियाँको रङः हल्का खैरो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः जेठको अन्तिम हप्तासम्म
२. फूल फुल्न लाग्ने समयः १५५ दिन
३. वाली पाक्न लाग्ने समयः १८०-१८५ दिन
४. बोटको औषत उचाइः १६८ से.मी.
५. औषत उत्पादनः २.६ टन/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः २३ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः गवारो कम लाग्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ८.३४
२. एमाइलोज प्रतिशतः २३.६
३. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः ७१; सग्लो चामलः ७०.६
४. चामलको वर्गीकरणः दाना छोटो र पातलो (short slender)

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. ढिलो पाक्ने र ढिलो पात सुक्ने
२. बेर्ना, फूल फुल्ने र पकाउने बेलामा बास्ना आउने
३. दाना मध्यम लामो तथा आंशिक टुँडा हुने

जात: पोखरेली जेठोबुढो

४६) रामधान

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः ओआर-३६७-एसपी-११
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६३ (२००६)
३. सिफारिश क्षेत्रः तराई, भित्री मधेश (शिवालिक उपत्यका, मकवानपुर, चितवन र नवलपरासी)

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा २६६ वटा आउने
२. बालाको लम्बाईः २७ से.मी.
३. बियाँको रङः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः आषाढको पहिलो हप्तादेखि श्रावणको पहिलो हप्तासम्म (चैते धानको रुपमा पनि लगाउन सकिने)
२. फूल फुल्न लाग्ने समयः १०७ दिन
३. वाली पाक्न लाग्ने समयः १३०-१३७ दिन
४. बोटको औषत उचाइः १०५ से.मी.
५. औषत उत्पादनः ४-७.२ टन/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः २१ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः व्याक्टेरियल पात डढुवा र मरुवा रोग अवरोधी, सुख्खा सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ६.०५
२. एमाइलोज प्रतिशतः २२.०८
३. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः ६८; सग्लो चामलः ५९
४. चामलको वर्गीकरणः मसिनो लामो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. लामो बाला र चम्किलो सेतो पातलो दाना
२. गाँजको सरा फैलिएको हुने

जात: रामधान

४७) मिथिला

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः विपिआई ३-२
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६३ (२००६)
३. सिफारिश क्षेत्रः तराई, भित्री मधेश र मध्य पहाडको बेसी

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा २६८ वटा आउने
२. झण्डे पात कोण (flag leaf angle): मध्यम ठाडो (semi erect)
३. बालाको आकारः मध्यम खँदिलो
४. बालाको लम्बाईः २२.९८ से.मी.
५. बियाँको रङः हल्का सुनौलो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः आषाढको दोश्रो हप्तादेखि श्रावणको दोश्रो हप्तासम्म
२. फूल फुल्न लाग्ने समयः ११८ दिन
३. वाली पाक्न लाग्ने समयः १४५-१५० दिन
४. बोटको औषत उचाइः ११० से.मी.
५. औषत उत्पादनः ३.५-४.५ टन/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः १८.२ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः खैरो फड्के कीरा र डाँठको गवारो कीरा अवरोधी, व्याक्टेरियल पात डढुवा र मरुवा रोग अवरोधी, सुख्खा सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ७.८९
२. एमाइलोज प्रतिशतः १८.४७
३. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः ७२.२४; सग्लो चामलः ४०.३३
४. चामलको वर्गीकरणः मसिनो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. गाँज बढी आउने र छरिने
२. दाना मसिनो

जात: मिथिला

४८) लोकतन्त्र

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः एनआर १४८७-२-१-२-२-१-१
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६३ (२००६)
३. सिफारिश क्षेत्रः तराई, भित्री मधेश, तल्लो पहाड र मध्य पहाडका नदी किनारा

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा २२८ वटा आउने
२. झण्डे पात कोण (flag leaf angle): मध्यम ठाडो (semi erect)
३. बालाको आकारः खँदिलो
४. बियाँको रङः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः आषाढको दोश्रो हप्तादेखि श्रावणको दोश्रो हप्तासम्म
२. फूल फुल्न लाग्ने समयः ९८ दिन
३. वाली पाक्न लाग्ने समयः १२५-१३० दिन
४. बोटको औषत उचाइः १२३ से.मी.
५. औषत उत्पादनः ३.६ टन/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः २० ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः मरुवा रोग अवरोधी, मध्यम खाले सुख्खा सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः ६८; सग्लो चामलः ४०.३३
२. चामलको वर्गीकरणः मध्यम मसिनो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. सेतो दाना
२. मध्यम उचाइ, बाला राम्ररी फैलिएको हुने

जात: लोकतन्त्र

४९) चन्दननाथ-१

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः झिनलिड-७८-१०२
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०५८ (२००२)
३. सिफारिश क्षेत्रः जुम्ला वा सो सरहका हावापानी भएको क्षेत्र

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः प्रति वर्ग मीटर बाला लाग्ने गाँज औषतमा ३०३ वटा आउने
२. बालाको आकारः -
३. बालाको लम्बाईः १९ से.मी.
४. बियाँको रङः गुलाबी खैरो
५. चामलको चमकपनः हुँदैन (रातो रातो खैरो)

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः जेठ पहिलो हप्तादेखि आषाढ पहिलो हप्तासम्म
२. फूल फुल्न लाग्ने समयः १४९ दिन
३. वाली पाक्न लाग्ने समयः १९१ दिन
४. बोटको औषत उचाइः ७७ से.मी.
५. औषत उत्पादनः ५.०५ टन/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः २२.१ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः मरुवा रोग अवरोधी, चिसो र असिना सहन सक्ने, वाली नढल्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ७.४
२. एमाइलोज प्रतिशतः २२.२
३. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः ७१.५; सग्लो चामलः ६१.२
४. चामलको वर्गीकरणः मोटो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. मोटो र गुलाबी खैरो दाना
२. बोट होचो र नढल्ने

जात: चन्दननाथ-१

५०) मकवानपुर-१

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नाम : -
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०४४ (१९८७)
३. सिफारिश क्षेत्र : ढुङ्ग्रे कीराको प्रकोप भएको तराई

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको प्रकृतिः -
२. झण्डे पात कोण (flag leaf angle): मध्यम ठाडो (semi erect)
३. बालाको आकारः खँदिलो
४. बालाको लम्बाईः -
५. बियाँको रङः -
६. चामलको चमकपनः -

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बेर्ना सार्ने उपयुक्त समयः आषाढको तेस्रो हप्तादेखि श्रावणको दोस्रो हप्तासम्म
२. फूल फुल्न लाग्ने समयः -
३. वाली पाक्न लाग्ने समयः १५० दिन
४. बोटको औषत उचाइः ११० से.मी.
५. औषत उत्पादनः ४.३ टन/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः २५ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः ढुसी कीरा अवरोधी, केही हदसम्म डुवान सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः -
२. एमाइलोज प्रतिशतः -
३. धान कुट्दा निस्कने चामल प्रतिशतः -
४. चामलको वर्गीकरणः मोटो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. विपत्रक (Lemma) र अवशल्क (Palea) पराले सेतो रङको हुने
२. बाला खँदिलो हुने र झुण्डे पात कोण मध्यम ठाडो हुने

जात: मकवानपुर-१

गहुँका जात

१) जिंक गहुँ-१
२) जिंक गहुँ-२
३) वोर्लग २०२०
४) खजुरा ड्युरम-१
५) खजुरा ड्युरम-२
६) मुनाल
७) च्याखुरा
८) बाणगंगा
९) स्वर्गद्वारी
१०) तिलोत्तमा
११) डाँफे
१२) धौलागिरी
१३) गौरा
१४) विजय
१५) एन एल ९७१
१६) आदित्य
१७) डब्लु के १२०४
१८) गौतम
१९) बि एल १४७३
२०) पासाङ्लामु
२१) अन्नपूर्ण—४
२२) भृकुटी
२३) नेपाल २९७
२४) मुडुले १
२५) कौटिला
२६) तिला
२७) सुर्मा
२८) हिमगंगा
२९) भेरीगंगा
३०) खुमल शक्ति

१) जिङ्क गहुँ-१

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी *(Release Information)*

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः एन.एल १३२७
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७७ (२०२१)
३. सिफारिश क्षेत्रः तराई, भित्री मधेश लगायत समुन्द्री सतहबाट ८०० मि उचाइ सम्म

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू *(Morphological characters)*

१. बालाको किसिमः हल्का समानान्तर
२. दानाको रङः सेतो गेरु (amber white)
३. दानाको आकारः हल्का लाम्चो (Semi Elliptical)
४. बोटको उचाईः १०० से.मि.
५. प्रति बर्ग मि. प्रभावकारी बालाको संख्याः २१०-३१२
६. झण्डे पातको बाह्य कर्ण Auricale मा वैजनी रंगको उपस्थिति : हुँदैन

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू *(Agronomical characters)*

१. गाँज संख्या (प्रति बर्ग मिटर): २१०-३१२
२. बोटको औसत उचाइः १०० से.मी.
३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १२१ दिन
४. औसत उत्पादनः ४.७-५.९ टन/हेक्टर
५. प्रति वाला दाना संख्याः ४७-५१
६. १००० दानाको तौलः ४०.९-५५ ग्राम
७. प्रतिकूलता सहने गुणः खैरो सिन्दुरे, पहेंलो सिन्दुरे र डढुवा (spot blotch) रोग अवरोधी

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण *(Nutritional and other qualities)*

१. जिंकको मात्राः ३४.५-४५.६ पी.पी.एम
२. आईरन मात्राः ३९-४१ पी.पी.एम

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू *(Special identifying characters)*

१. जिंक र आईरनको मात्रा बढी भएको बायोफर्टिफाइड जात
२. तराई र भित्री मधेशमा खेती गर्न उपयुक्त, राम्रो उत्पादन दिने

जात: जिङ्क गहुँ-१ (एन.एल १३२७)

२) जिंक गहुँ-२

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी *(Release Information)*

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः एन.एल १३६९

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७७ (२०२१)

३. सिफारिश क्षेत्रः तराई, भित्री मधेश लगायत समुन्द्री सतहबाट ८०० मि उचाइ सम्म

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू *(Morphological characters)*

१. बालाको किसिमः समानान्तर

२. दानाको रङः गेरु (amber)

३. दानाको आकारः अण्डाकार

४. बोटको उचाईः ९४ से.मि.

५. प्रति बर्ग मि. प्रभावकारी बालाको संख्याः ३५१-३६४

६. झण्डे पातको बाह्य कर्ण Auricale मा बैजनी रंगको उपस्थिति : हुँदैन

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू *(Agronomical characters)*

१. गाँज संख्या (प्रति बर्ग मिटर): ३५१-३६४

२. बोटको औसत उचाइः ९४ से.मी.

३. बाली पाक्न लाग्ने समयः ११७-१२० दिन

४. औसत उत्पादनः ५.०-६.५ टन/हेक्टर

५. १००० दानाको तौलः ३८-४०.४ ग्राम

६. प्रतिकूलता सहने गुणः खैरो सिन्दुरे, पहेंलो सिन्दुरे र डढुवा (spot blotch) रोग अवरोधी

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण *(Nutritional and other qualities)*

१. जिंकको मात्राः ३९.९ पी.पी.एम

२. आईरन मात्राः ३९.०५ पी.पी.एम

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू *(Special identifying characters)*

१. जिंक र आईरनको मात्रा बढी भएको बायोफर्टिफाइड जात, जिंक गहुँ-१ भन्दा बढी उत्पादन दिने छिटो पाक्ने (११७-१२० दिन) र उच्च उत्पादन क्षमता भएको

जात: जिंक गहुँ-२ (एन.एल १३६१)

३) वोर्लग २०२०

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी *(Release Information)*

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः एन.एल १३०७

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७७ (२०२१)

३. सिफारिश क्षेत्रः तराई, भित्री मधेश लगायत समुन्द्री सतहबाट ८०० मि उचाइ सम्म

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू *(Morphological characters)*

१. बालाको किसिमः समानान्तर

२. दानाको रङः गेरु (amber white)

३. दानाको आकारः लाम्चो (Elliptical)

४. बोटको उचाईः ८७ से.मि.

५. प्रति बर्ग मि. प्रभावकारी बालाको संख्याः २२५-३०४

६. Stem, Leaf र Ear glaucosity: strong (सुखा र तातो सहनशक्ति बढाउने)

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू *(Agronomical characters)*

१. गाँज संख्या (प्रति बर्ग मिटर): २२५-३०४

२. बोटको औसत उचाइः ८७ से.मी.

३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १२० दिन

४. औसत उत्पादनः ४.५-५.५ टन/हेक्टर

५. १००० दानाको तौलः ४१-५३ ग्राम

६. प्रतिकूलता सहने गुणः ब्लाष्ट रोग (wheat blast), खैरो सिन्दुरे, पहेंलो सिन्दुरे र डढुवा (spot blotch) रोग अवरोधी

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण *(Nutritional and other qualities)*

१. Stem and Leaf and ear glaucosity strong भएकाले सुख्खा र तातो सहनसक्ने क्षमता बढी

२. तराई क्षेत्रको उच्च तापक्रम र सुक्खा अवस्थामा राम्रो उत्पादन

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू *(Special identifying characters)*

१. Wheat blast रोग अवरोधी भएकाले तराई क्षेत्रमा विशेष उपयुक्त

२. बोटमा strong glaucosity भएकाले सुख्खा र तातो हावापानी सहन सक्ने विशेष क्षमता

जात: वोर्लग २०२० (एन.एल १३०७)

४) खजुरा ड्युरम-१

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन भएको वर्षः २०७४ (२०१७)
२. उद्गम देशः मेक्सिको
३. सिफारिस क्षेत्रः लुम्बेनी प्रदेशको दाङ, बाँके, बर्दिया र सुदुरपश्चिम प्रदेशको कैलाली, कंचनपुरको लागि

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. दानाको रङ्गः Yellow-amber color
२. दानाको आकारः ठुलो, लाम्चो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बाला निस्कने समयः ८० दिन
२. बाली पाक्न लाग्ने समयः १२६ दिन
३. बोटको औषत उचाइः ९८ से.मी.
४. औषत उत्पादनः ४.८२ मे.टन प्रति हेक्टर
५. हजार दानाको तौलः ४६ ग्राम
६. गाजको संख्या (प्रति वर्ग मीटर): ३४८

घ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. यो जात बढी फल्ने, नढल्ने, पहेंलो, खैरो र कालो (Ug९९) सिन्दुरे र धुलेढुसी रोग अवारोधि छ ।
२. ड्युरम गहुँबाट (Triticum turgidum subsp. durum) विभिन्न परिकारहरुः सुजी, पास्ता, माकारोनी, कुस्कुस, खीर, पिज्जा, चाउचाउ, चाउमिन आदि बनाई खाने गरिन्छ।
३. यो जातको दानामा Carotenoid (yellow) Pigment Content (YPC) को मात्रा धेरै भएकाले, पिठो पहेंलो किसिमको हुन्छ र यस बाट बनेको पास्ता सुनौलो रंगको बन्छ ।
४. नेपालमा ड्युरम गहुँको उत्पादन न्यून भएकाले र माग बढेकोले व्यावसायिक रुपमा खेति गर्दा औद्योगिकीकरणमा टेवा पुग्ने देखिन्छ।

बीउ उत्पादन
वाली : सुजी गहूँ
जात : खजुरा ड्युरम-१
स्तर : प्रजनन्
मलखादको दर : १२० : ६० : ६० किलो NPK/हे
छरेको मिति : २०७५/०९/०१ (16th Dec. 2018)

जात: खजुरा ड्युरम-१

५) खजुरा ड्युरम-२

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन भएको वर्षः २०७४ (२०१७)
२. उद्गम देशः मेक्सिको
३. सिफारिस क्षेत्रः लुम्बेनी प्रदेशको दाङ, बाँके, बर्दिया र सुदुरपश्चिम प्रदेशको कैलाली, कंचनपुरको लागि

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. दानाको रङ्गः Yellow-amber color
२. दानाको आकारः ठुलो, लाम्चो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बाला निस्कने समयः ८५ दिन
२. बाली पाक्न लाग्ने समयः १२९ दिन
३. बोटको औषत उचाइः १०० से.मी.
४. औषत उत्पादनः ५.२३ मे.टन प्रति हेक्टर
५. हजार दानाको तौलः ४५.४ ग्राम
६. गाजको संख्या (प्रति वर्ग मीटर)ः २८७

घ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. यो जात बढी फल्ने, नढल्ने, पहेंलो, खैरो र कालो (Ug९९) सिन्दुरे र धुलेढुसी रोग अवारोधि छ ।
२. ड्युरम (Triticum turgidum subsp. durum) गहुँबाट विभिन्न परिकारहरुः सुजी, पास्ता, माकारोनी, कुस्कुस, खीर, पिज्जा, चाउचाउ, चाउमिन आदि बनाई खाने गरिन्छ।
३. यो जातको दानामा Carotenoid (yellow) Pigment Content (YPC) को मात्रा धेरै भएकाले, पिठो पहेंलो किसिमको हुन्छ र यस बाट बनेको पास्ता सुनौलो रंगको बन्छ ।
४. नेपालमा ड्युरम गहुँको उत्पादन न्यून भएकाले र माग बढेकोले व्यावसायिक रुपमा खेति गर्दा औद्योगिकीकरणमा टेवा पुग्ने देखिन्छ।
५. खजुरा ड्युरम-१ जातको तुलनामा ढिलो पाक्ने र बढी उत्पादन दिने ।

जातः खजुरा ड्युरम-२

६) मुनाल

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः एन एल १०५५

२. उन्मोचन भएको वर्षः प्रस्तावित

३. सिफारिश क्षेत्रः मध्य र उच्च पहाड

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. झण्डेपातको बाह्य कर्ण (auricle) मा बैजनी रङको उपस्थितिः हुँदैन; सेतो हुन्छ

२. झण्डेपातको आवरणको चमकपन (glaucosity of flag leaf sheath):

३. बालाको चमकपन (ear glaucosity):

४. बालाको किसिमः हल्का समानान्तर

५. पाकेको समयमा बालाको रङः सेतो

६. दानाको रङः फिक्का गेरु

७. दानाको आकारः अण्डाकार

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. गाँज संख्या (प्रति वर्ग मीटर): ३४३

२. बोटको औषत उचाइः ८५ से.मी.

३. बाला निस्कने समयः १११ दिन (असिञ्चित पहाड)

४. बाली पाक्न लाग्ने समयः १५४ दिन (असिञ्चित पहाड)

५. औषत उत्पादनः ३.७ टन/हेक्टर (असिञ्चित पहाड)

६. हजार दानाको तौलः ४८ ग्राम

७. प्रतिकुलता सहने गुणः तीनै किसिमका सिन्दुरे (यू जि ९९ समेत) र कर्नाल बन्ट रोग अवरोधी

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः १२.१

२. सुख्खा ग्लुटेन (dry glutin) प्रतिशतः

३. चोकर (bran) प्रतिशतः

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. ठूलो तथा सेतो दाना, गाँज बढी आउने

२. टुँडा अलि धेरै हुने

जात: मुनाल

७) च्याखुरा

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः एन एल ११६४
२. उन्मोचन भएको वर्षः प्रस्तावित
३. सिफारिश क्षेत्रः मध्य र उच्च पहाड

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. झण्डेपातको बाह्य कर्ण (auricle) मा बैजनी रङको उपस्थितिः हुँदैन; सेतो हुन्छ
२. झण्डेपातको आवरणको चमकपन (glaucosity of flag leaf sheath):
३. बालाको चमकपन (ear glaucosity):
४. बालाको किसिमः समानान्तर
५. पाकेको समयमा बालाको रङः सेतोमा अलि अलि कालो मिश्रित
६. दानाको रङः सेतो
७. दानाको आकारः अण्डाकार, अलि लाम्चो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. गाँज संख्या (प्रति वर्ग मीटर): १७१
२. बोटको औषत उचाइः ९४ से.मी.
३. बाला निस्कने समयः ११३ दिन
४. बाली पाक्न लाग्ने समयः १५८ दिन
५. औषत उत्पादनः ३.३ टन/हेक्टर (असिञ्चित पहाड)
६. हजार दानाको तौलः ५२ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः तीनै किसिमका सिन्दुरे (यू जि ९९ समेत) रोग अवरोधी; हावापानीको विविधता सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ११.६
२. सुख्खा ग्लुटेन (dry glutin) प्रतिशतः
३. चोकर (bran) प्रतिशतः

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. बालाको डाँठ लामो र सिधा
२. लामो झण्डे पात

जात: च्याखुरा

८) बाणगंगा

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः वि एल ३६२३

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७३ (२०१६)

३. सिफारिश क्षेत्रः समुन्द्र सतहबाट ७०० मीटर उचाइसम्मको तराई, टार, उपत्यकाको सिञ्चित र अर्ध सिञ्चित क्षेत्र

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. झण्डेपातको बाह्य कर्ण (auricle) मा बैजनी रङको उपस्थितिः हुँदैन

२. झण्डेपातको आवरणको चमकपन (glaucosity of flag leaf sheath): गाढा

३. बालाको चमकपन (ear glaucosity): मध्यम

४. बालाको किसिमः टुप्पातिर साँघुरिँदै गएको (tapering)

५. पाकेको समयमा बालाको रङः सेतो

६. दानाको रङः गेरु (amber)

७. दानाको आकारः अण्डाकार

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. गाँज सख्या (प्रति वर्ग मीटर): २१४—२२८

२. बोटको औषत उचाइः ८७ से.मी.

३. बाला निस्कने समयः ६८ दिन

४. बाली पाक्न लाग्ने समयः ११० दिन

५. औषत उत्पादनः ३.३ टन/हेक्टर

६. हजार दानाको तौलः ५१.१ ग्राम

७. प्रतिकुलता सहने गुणः गहुँका मुख्य मुख्य रोग अवरोधी, असिञ्चित क्षेत्रमा पनि राम्रो उत्पादन दिने, ढिलो छर्दा पनि उत्पादन धेरै नघट्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ९.३९

२. सुख्खा ग्लुटेन (dry glutin) प्रतिशतः ८.८७

३. चोकर (bran) प्रतिशतः ३७.१

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. गाढा हरियो रङको चौडा र लामो झण्डेपात

जात: बाणगंगा

९) स्वर्गद्वारी

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः वि एल ३६२९
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७३ (२०१६)
३. सिफारिश क्षेत्रः समुन्द्र सतहबाट ७०० देखि १४०० मीटर उचाइसम्मको मध्य तथा उच्च पहाड, सिञ्चित तथा अर्ध सिञ्चित क्षेत्र

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. झण्डेपातको बाह्य कर्ण (auricle) मा बैजनी रङको उपस्थितिः हुँदैन; तर बाह्य कर्ण ठुलो हुन्छ
२. झण्डेपातको आवरणको चमकपन (glaucosity of flag leaf sheath)ः मध्यम
३. बालाको चमकपन (ear glaucosity)ः न्यून
४. बालाको किसिमः समानान्तर
५. पाकेको समयमा बालाको रङः सेतो
६. दानाको रङः गेरु (amber)
७. दानाको आकारः अण्डाकार

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. गाँज संख्या (प्रति वर्ग मीटर)ः २१६
२. बोटको औषत उचाइः ८१ से.मी.
३. बाला निस्कने समयः १२० दिन
४. बाली पाक्न लाग्ने समयः १६३ दिन
५. औषत उत्पादनः ४.४ टन/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः ४७ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः माटोमा बोरोनको मात्रा कम (५ पिपिएम भन्दा थोरै) भए पनि सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ११.२
२. सुख्खा ग्लुटेन (dry glutin) प्रतिशतः ९.२४
३. चोकर (bran) प्रतिशतः ४०.२

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. गाढा हरियो रङको चौडा र लामो झण्डेपात
२. बाली पाक्ने बेलासम्म पनि बोट हरियै रहने

जात: स्वर्गद्वारी

१०) तिलोत्तमा

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः एन एल १०७३
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७२ (२०१५)
३. सिफारिश क्षेत्रः तराई र भित्री मधेशको सिञ्चित तथा अर्ध सिञ्चित क्षेत्र

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. झण्डेपातको बाह्य कर्ण (auricle) मा बैजनी रङको उपस्थितिः मध्यम
२. झण्डेपातको आवरणको चमकपन (glaucosity of flag leaf sheath): मध्यम
३. बालाको चमकपन (ear glaucosity): न्यून
४. बालाको किसिमः टुप्पातिर साँघुरिँदै गएको (tapering)
५. पाकेको समयमा बालाको रङः सेतो
६. दानाको रङः गेरु (amber)
७. दानाको आकारः लाम्चो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. गाँज संख्या (प्रति वर्ग मीटर): २३५
२. बोटको औषत उचाइः ९६ से.मी.
३. बाला निस्कने समयः ६९-८४ दिन
४. बाली पाक्न लाग्ने समयः १०५—१२० दिन
५. औषत उत्पादनः २.५—३.२ टन/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः ३८ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः सुख्खा र ढिलो छराइमा अरु जातभन्दा राम्रो उत्पादन दिने, दाना नलाग्ने समस्या देखा नपर्ने, तथा बढी तापक्रम सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ९.३
२. सुख्खा ग्लुटेन (dry glutin) प्रतिशतः १०.६
३. चोकर (bran) प्रतिशतः ३५.९

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. चिल्लो र टुप्पो सुकेको झण्डेपात
२. सुख्खा तथा प्रतिकूल अवस्थामा पात र पातको आवरण चिल्लो (waxy) देखिने

जात: तिलोत्तमा

११) डाँफे

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः एन एल १०६४
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७२ (२०१५)
३. सिफारिश क्षेत्रः मध्य तथा उच्च पहाड

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरु (Morphological characters)

१. झण्डेपातको बाह्य कर्ण (auricle) मा बैजनी रङको उपस्थितिः हुँदैन, सेतो हुन्छ
२. झण्डेपातको आवरणको चमकपन (glaucosity of flag leaf sheath): मध्यम
३. बालाको चमकपन (ear glaucosity): न्यून
४. बालाको किसिमः टुप्पातिर साँघुरिँदै गएको (tapering)
५. पाकेको समयमा बालाको रङः सेतो
६. दानाको रङः फिक्का गेरु
७. दानाको आकारः अण्डाकार

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरु (Agronomical characters)

१. गाँज संख्या (प्रति वर्ग मीटर): २८६
२. बोटको औषत उचाइः ९६.८ से.मी.
३. बाला निस्कने समयः १२२ दिन
४. बाली पाक्न लाग्ने समयः १६३-१७० दिन
५. औषत उत्पादनः ४.४८ टन/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः ४७ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः माटोमा बोरोनको मात्रा कम भए पनि सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः १०.४
२. सुख्खा ग्लुटेन (dry glutin) प्रतिशतः ९.३
३. चोकर (bran) प्रतिशतः ३७.६

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरु (Special identifying characters)

१. पात ठाडो र बढी चिल्लो, बालाको डाँठको टुप्पो थोरै बाङ्गो
२. लामो झण्डेपात (३३.३ से.मी.), भुवादार र घुमेको बाह्य कर्ण

जात: डाँफे

१२) धौलागिरी

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः बि एल ३५०३

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६९ (२०१२)

३. सिफारिश क्षेत्रः मध्य तथा उच्च पहाड

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरु (Morphological characters)

१. झण्डेपातको बाह्य कर्ण (auricle) मा बैजनी रङको उपस्थितिः मध्यम

२. झण्डेपातको आवरणको चमकपन (glaucosity of flag leaf sheath): मध्यम

३. बालाको चमकपन (ear glaucosity): न्यून

४. बालाको किसिमः फेद र टुप्पामा साँघुरो तथा बिचमा फुकेको (fusiform)

५. पाकेको समयमा बालाको रङः सेतो

६. दानाको रङः गेरु (amber)

७. दानाको आकारः अण्डाकार

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरु (Agronomical characters)

१. गाँज संख्या (प्रति वर्ग मीटर): २१४

२. बोटको औषत उचाइः १०६ से.मी.

३. बाला निस्कने समयः ११२ दिन

४. बाली पाक्न लाग्ने समयः १५६ दिन

५. औषत उत्पादनः ३.६-४.९ टन/हेक्टर

६. हजार दानाको तौलः ४५.३ ग्राम

७. प्रतिकुलता सहने गुणः पहेंलो तथा कालो सिन्दुरे रोग अवरोधी, पात डढुवा कम लाग्ने; दाना नलाग्ने समस्या नआउने, र केही हदसम्म तातो हावा सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ९.९४

२. सुख्खा ग्लुटेन (dry glutin) प्रतिशतः १०.४२

३. चोकर (bran) प्रतिशतः २५.८

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरु (Special identifying characters)

१. बाह्य कर्णमा झुस नभएको

२. डब्लु के १२०४ मा झुस (glume) को रङ सेतो हुने गरेकोमा यो जातमा खैरो हुने

वि.एल.३५०३
स्तरः प्रजनन
FRENZ
34 Variety: DHAULAGIRI(BL3503)
बाली :- गहुँ
जात :- धवलागिरी
स्तर :- प्रजनन्

जात: धौलागिरी

१३) गौरा

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः बि एल ३२३५
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६९ (२०१२)
३. सिफारिश क्षेत्रः मध्य तथा उच्च पहाड

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरु (Morphological characters)

१. झण्डेपातको बाह्य कर्ण (auricle) मा बैजनी रङको उपस्थितिः हुँदैन
२. झण्डेपातको आवरणको चमकपन (glaucosity of flag leaf sheath): मध्यम
३. बालाको चमकपन (ear glaucosity): न्यून
४. बालाको किसिमः फेद र टुप्पामा साँघुरो तथा बिचमा फुकेको (fusiform)
५. पाकेको समयमा बालाको रङः सेतो
६. दानाको रङः गेरु (amber)
७. दानाको आकारः लाम्चो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरु (Agronomical characters)

१. गाँज संख्या (प्रति वर्ग मीटर): २९८
२. बोटको औसत उचाइः १०७ से.मी.
३. बाला निस्कने समयः ११६ दिन
४. बाली पाक्न लाग्ने समयः १६० दिन
५. औषत उत्पादनः ४.२-५.० टन/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः ४६.५ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः पहेंलो तथा कालो सिन्दुरे रोग अवरोधी, पात डढ्वा कम लाग्ने, दाना नलाग्ने समस्या नआउने, र केही हदसम्म तातो हावा सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः १२.८५
२. सुख्खा ग्लुटेन (dry glutin) प्रतिशतः ११.३६
३. चोकर (bran) प्रतिशतः २८.२५

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरु (Special identifying characters)

१. प्रोटिन प्रतिशत बढी भएकोले रोटी नरम र खान मीठो हुने
२. बोट डब्लु के १२०४ जस्तै देखिने तर गौराको बाला fusiform भएपनि slightly tapering देखिने

जात: गौरा

१४) विजय

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः बि एल ३०६३
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६७ (२०११)
३. सिफारिश क्षेत्रः तराई, टार र समुन्द्र सतहबाट ५०० मी. उचाइसम्मको क्षेत्र

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरु (Morphological characters)

१. झण्डेपातको बाह्य कर्ण (auricle) मा बैजनी रङको उपस्थितिः हुँदैन, सेतो हुन्छ
२. झण्डेपातको आवरणको चमकपन (glaucosity of flag leaf sheath): न्यून
३. बालाको चमकपन (ear glaucosity): न्यून
४. बालाको किसिमः फेद र टुप्पामा साँघुरो तथा बिचमा फुकेको (fusiform)
५. पाकेको समयमा बालाको रङः सुनौलो पराले
६. दानाको रङः सेतो
७. दानाको आकारः अण्डाकार

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरु (Agronomical characters)

१. गाँज संख्या (प्रति वर्ग मीटर): २४३-२७२
२. बोटको औषत उचाइः ९८ से.मी.
३. बाला निस्कने समयः ६६-७७ दिन
४. बाली पाक्न लाग्ने समयः १११-१२३ दिन
५. औषत उत्पादनः ४.४५ टन/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः ५०.५ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः माटोमा बोरोनको कमी भए पनि सहन सक्ने, उच्च तापक्रम सहन सक्ने र तीव्र गतिमा दाना भरिने क्षमता भएको, ढिलो गरी छर्दा पनि राम्रो उत्पादन दिने, ug९९ अवरोधी भनि चिनिएको पहिलो जात

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः १२.७
२. सुख्खा ग्लुटेन (dry glutin) प्रतिशतः
३. चोकर (bran) प्रतिशतः

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरु (Special identifying characters)

१. यसको बालाको आकार fusiform भएको र lower glume beak length अति छोटो भएको हुनाले अन्य जातबाट छुट्टाउन सजिलो हुने
२. Lower glume shoulder width अन्य जातको तुलनामा चौडा भएको

जात: विजय

१५) एन एल ९७१

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः एन एल ९७१

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६६ (२०१०)

३. सिफारिश क्षेत्रः समुन्द्र सतहबाट ५०० मी. उचाइसम्मको तराई, टार, र उपत्यका

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरु (Morphological characters)

१. झण्डेपातको बाह्य कर्ण (auricle) मा बैजनी रङको उपस्थितिः मध्यम

२. झण्डेपातको आवरणको चमकपन (glaucosity of flag leaf sheath): मध्यम

३. बालाको चमकपन (ear glaucosity): मध्यम

४. बालाको किसिमः फेद र टुप्पामा साँघुरो तथा बिचमा फुकेको (fusiform)

५. पाकेको समयमा बालाको रङः सेतो

६. दानाको रङः गेरु (amber)

७. दानाको आकारः लाम्चो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरु (Agronomical characters)

१. गाँज संख्या (प्रति वर्ग मीटर): २५०

२. बोटको औषत उचाइः ९५ से.मी.

३. बाला निस्कने समयः ८१ दिन

४. बाली पाक्न लाग्ने समयः १२२ दिन

५. औषत उत्पादनः ४.५३ टन/हेक्टर

६. हजार दानाको तौलः ४२ ग्राम

७. प्रतिकुलता सहने गुणः पाते र पहेंलो सिन्दुरे रोग अवरोधी, उच्च तापक्रम सहन सक्ने र तीव्र गतिमा दाना भरिने क्षमता भएको

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः १०.५-१२.६

२. सुख्खा ग्लुटेन (dry glutin) प्रतिशतः

३. चोकर (bran) प्रतिशतः

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरु (Special identifying characters)

१. बिरुवाको शुरु अवस्थामा प्रशस्त गाँज आउने भएकाले भारपात समेत नियन्त्रण हुने

२. उच्च तापक्रम र तातो हावा चल्दा समेत पात हरियै रहने

जातः एन एल ९७१

१६) आदित्य

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः बि एल ३२६४
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६६ (२०१०)
३. सिफारिश क्षेत्रः समुन्द्र सतहबाट ५०० मी. उचाइसम्मको तराई, टार, र उपत्यका

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरु (Morphological characters)

१. झण्डेपातको बाह्य कर्ण (auricle) मा बैजनी रङको उपस्थितिः मध्यम
२. झण्डेपातको आवरणको चमकपन (glaucosity of flag leaf sheath)ः मध्यम
३. बालाको चमकपन (ear glaucosity)ः मध्यम
४. बालाको किसिमः समानान्तर
५. पाकेको समयमा बालाको रङः सेतो
६. दानाको रङः गेरु (amber)
७. दानाको आकारः लाम्चो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरु (Agronomical characters)

१. गाँज संख्या (प्रति वर्ग मीटर)ः २५५
२. बोटको औषत उचाइः ९६ से.मी.
३. बाला निस्कने समयः ७५ दिन
४. बाली पाक्न लाग्ने समयः ११८ दिन
५. औषत उत्पादनः ४.७९ टन/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः ४५ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः पाते र पहेंलो सिन्दुरे रोग अवरोधी, बाला लागि सकेपछि चल्ने तातो हावा सहन सक्ने, बोरोन कम भएको माटोमा पनि राम्रो उत्पादन दिने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः १०.६-११.९७
२. सुख्खा ग्लुटेन (dry glutin) प्रतिशतः
३. चोकर (bran) प्रतिशतः

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरु (Special identifying characters)

१. चिल्लो खँदिलो बाला
२. ठूलो सेतो रङको पुष्ट दाना
३. अन्य जातभन्दा छिटो पाक्ने

जात: आदित्य

१७) डब्लु के १२०४

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः डब्लु के १२०४

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६४ (२००७)

३. सिफारिश क्षेत्रः मध्य पहाड र उच्च पहाड

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरु (Morphological characters)

१. झण्डेपातको बाह्य कर्ण (auricle) मा बैजनी रङको उपस्थितिः हुँदैन, सेतो हुन्छ

२. झण्डेपातको आवरणको चमकपन (glaucosity of flag leaf sheath): गाढा

३. बालाको चमकपन (ear glaucosity): मध्यम

४. बालाको किसिमः समानान्तर

५. पाकेको समयमा बालाको रङः सुनौलो पराले

६. दानाको रङः सेतो

७. दानाको आकारः अण्डाकार

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरु (Agronomical characters)

१. गाँज संख्या (प्रति वर्ग मीटर): २८२

२. बोटको औषत उचाइः ८३ से.मी.

३. बाला निस्कने समयः १२७ दिन

४. बाली पाक्न लाग्ने समयः १७९ दिन

५. औषत उत्पादनः ३.४ टन/हेक्टर

६. हजार दानाको तौलः ४५ ग्राम

७. प्रतिकुलता सहने गुणः पहेंलो सिन्दुरे र डढुवा रोग अवरोधी

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ९.१३

२. सुख्खा ग्लुटेन (dry glutin) प्रतिशतः ८.७२

३. चोकर (bran) प्रतिशतः

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरु (Special identifying characters)

१. चौडा, ठाडो परेको, चिल्लो गाढा हरियो पात

२. गाँजको संख्या बढी, अन्य जातको तुलनामा ढिलो पसाउने

३. बालाको डाँठ सिधा

जात: डब्लु के १२०४

१८) गौतम

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः बि एल १८८७

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६१ (२००४)

३. सिफारिश क्षेत्रः समुन्द्र सतहबाट ५०० मी. उचाइसम्मको तराई, टार, र उपत्यका

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरु (Morphological characters)

१. झण्डेपातको बाह्य कर्ण (auricle) मा बैजनी रङको उपस्थितिः न्यून

२. झण्डेपातको आवरणको चमकपन (glaucosity of flag leaf sheath)ः नगण्य वा हुँदै नहुने

३. बालाको चमकपन (ear glaucosity)ः नगण्य वा हुँदै नहुने

४. बालाको किसिमः फेद र टुप्पामा साँघुरो तथा बिचमा फुकेको (fusiform)

५. पाकेको समयमा बालाको रङः सेतो

६. दानाको रङः गेरु (amber)

७. दानाको आकारः लाम्चो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरु (Agronomical characters)

१. गाँज संख्या (प्रति वर्ग मीटर)ः २४०

२. बोटको औषत उचाइः ९५ से.मी.

३. बाला निस्कने समयः ७६ दिन

४. बाली पाक्न लाग्ने समयः ११९ दिन

५. औषत उत्पादनः ३.४ टन/हेक्टर

६. हजार दानाको तौलः ४४ ग्राम

७. प्रतिकुलता सहने गुणः माटोमा बोरोनको कमी भए पनि सहन सक्ने, उच्च तापक्रम सहन सक्ने, पश्चिमा तातो हावा सहन सक्ने, पहेंलो र पाते सिन्दुरे तथा डढुवा रोग अवरोधी

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः १४.५९

२. सुख्खा ग्लुटेन (dry glutin) प्रतिशतः ८.४९

३. चोकर (bran) प्रतिशतः

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरु (Special identifying characters)

१. बाला पाक्ने बेलामा पनि बोट हरियै देखिने

२. बाह्य कर्ण (auricle) गुलावी रङको हुने

जात: गौतम

१९) बि एल १४७३

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः बि एल १४७३

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०५६ (१९९९)

३. सिफारिश क्षेत्रः समुन्द्र सतहबाट १०००मी. भन्दा कम उचाइ भएको तराई, टार, र उपत्यकाको सिंचित र मध्यम तथा उच्च उर्वराभूमि

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरु (Morphological characters)

१. झण्डेपातको बाह्य कर्ण (auricle) मा बैजनी रङको उपस्थितिः मध्यम

२. झण्डेपातको आवरणको चमकपन (glaucosity of flag leaf sheath): मध्यम

३. बालाको चमकपन (ear glaucosity): न्यून

४. बालाको किसिमः फेद र टुप्पामा साँघुरो तथा बिचमा फुकेको (fusiform)

५. पाकेको समयमा बालाको रङः सेतो

६. दानाको रङः सेतो

७. दानाको आकारः लाम्चो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरु (Agronomical characters)

१. गाँज संख्या (प्रति वर्ग मीटर): २६०

२. बोटको औषत उचाइः १०० से.मी.

३. बाला निस्कने समयः ७४ दिन

४. बाली पाक्न लाग्ने समयः ११५ दिन

५. औषत उत्पादनः ४ टन/हेक्टर

६. हजार दानाको तौलः ४८ ग्राम

७. प्रतिकुलता सहने गुणः बाँझोपन नहुने, खैरो तथा पहेंलो सिन्दुरे र गहुँको पात डढुवा रोग अवरोधी, र उच्च तापक्रम सहन सक्ने भएकोले ढिलो लगाउँदा पनि राम्रो उत्पादन दिने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः १२.२

२. सुख्खा ग्लुटेन (dry glutin) प्रतिशतः

३. चोकर (bran) प्रतिशतः

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरु (Special identifying characters)

१. झण्डेपातमा रातो रङको बाह्य कर्ण (auricle) हुने

जात: बि एल १४७३

२०) पासाङ्लामु

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः डब्लु के ६८५

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०५४ (१९९७)

३. सिफारिश क्षेत्रः काठमाण्डौ जस्तै हावापानी भएको मध्यपहाड र जुम्ला सरहको हावापानी भएको उच्च पहाड

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरु (Morphological characters)

१. झण्डेपातको बाह्य कर्ण (auricle) मा बैजनी रङको उपस्थितिः हुँदैन, सेतो हुन्छ

२. झण्डेपातको आवरणको चमकपन (glaucosity of flag leaf sheath):

३. बालाको चमकपन (ear glaucosity):

४. बालाको किसिमः फेद र टुप्पामा साँघुरो तथा बिचमा फुकेको (fusiform)

५. पाकेको समयमा बालाको रङः सेतो, प्रशस्त मात्रामा काला धब्बा सहित

६. दानाको रङः गेरु (amber)

७. दानाको आकारः अण्डाकार

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरु (Agronomical characters)

१. गाँज संख्या (प्रति वर्ग मीटर): ३९२

२. बोटको औषत उचाइः ९४ से.मी.

३. बाला निस्कने समयः १२६ दिन

४. बाली पाक्न लाग्ने समयः १७८ दिन

५. औषत उत्पादनः ६.७ टन/हेक्टर

६. हजार दानाको तौलः ३४ ग्राम

७. प्रतिकुलता सहने गुणः पहेंलो र पाते सिन्दुरे रोग अवरोधी

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ९.३

२. सुख्खा ग्लुटेन (dry glutin) प्रतिशतः ८.१८

३. चोकर (bran) प्रतिशतः

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरु (Special identifying characters)

१. काला धब्बा सहितको ठाडो पात

जात: पासाङ्लामु

२१) अन्नपूर्ण–४

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः एन एल ४९६

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०५१ (१९९४)

३. सिफारिश क्षेत्रः मध्य र उच्च पहाड

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरु (Morphological characters)

१. झण्डेपातको बाह्य कर्ण (auricle) मा बैजनी रङको उपस्थितिः

२. झण्डेपातको आवरणको चमकपन (glaucosity of flag leaf sheath):

३. बालाको चमकपन (ear glaucosity):

४. बालाको किसिमः फेद र टुप्पामा साँघुरो तथा बिचमा फुकेको (fusiform)

५. पाकेको समयमा बालाको रङः सेतो

६. दानाको रङः गेरु (amber)

७. दानाको आकारः लाम्चो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरु (Agronomical characters)

१. गाँज संख्या (प्रति वर्ग मीटर):

२. बोटको औषत उचाइः ९३ से.मी.

३. बाला निस्कने समयः

४. बाली पाक्न लाग्ने समयः १६१ दिन

५. औषत उत्पादनः ५ टन/हेक्टर

६. हजार दानाको तौलः ४६ ग्राम

७. प्रतिकुलता सहने गुणः कालोपोके रोग अवरोधी, कम मलखाद प्रयोग हुँदा पनि उत्पादन दिने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ९.८

२. सुख्खा ग्लुटेन (dry glutin) प्रतिशतः ७.९२

३. चोकर (bran) प्रतिशतः

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरु (Special identifying characters)

१. पातको तल्लो भाग चिल्लो हुने

जात: अन्नपूर्ण–४

२२) भृकुटी

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०५१ (१९९४)

३. सिफारिश क्षेत्रः समुन्द्र सतहबाट १००० मीटर उचाइसम्मको तराई, टार र उपत्यका

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरु (Morphological characters)

१. झण्डेपातको बाह्य कर्ण (auricle) मा बैजनी रङको उपस्थितिः

२. झण्डेपातको आवरणको चमकपन (glaucosity of flag leaf sheath):

३. बालाको चमकपन (ear glaucosity):

४. बालाको किसिमः

५. पाकेको समयमा बालाको रङः सेतो

६. दानाको रङः सेतो

७. दानाको आकारः मध्यम लाम्चो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरु (Agronomical characters)

१. गाँज संख्या (प्रति वर्ग मीटर): २७१

२. बोटको औषत उचाइः ८५ से.मी.

३. बाला निस्कने समयः ७८ दिन

४. बाली पाक्न लाग्ने समयः १२० दिन

५. औषत उत्पादनः ५ टन/हेक्टर

६. हजार दानाको तौलः ४४ ग्राम

७. प्रतिकुलता सहने गुणः पाते र पहेंलो सिन्दुरे तथा डढुवा रोग अवरोधी, उच्च तापक्रम सहन सक्ने भएकोले ढिलो लगाउँदा पनि राम्रो उत्पादन दिने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः

२. सुख्खा ग्लुटेन (dry glutin) प्रतिशतः

३. चोकर (bran) प्रतिशतः

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरु (Special identifying characters)

१. रातो बाह्य कर्ण (auricle) सहितको गाढा हरियो पात

जात: भृकुटी

२३) नेपाल २९७

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः एन एल २९७

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०४२ (१९८५)

३. सिफारिश क्षेत्रः तराई

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरु (Morphological characters)

१. झण्डेपातको बाह्य कर्ण (auricle) मा बैजनी रङको उपस्थितिः हुँदैन

२. झण्डेपातको फेदको चमकपन (glaucosity of flag leaf sheath)ः मध्यम

३. बालाको चमकपन (ear glaucosity)ः न्यून

४. बालाको किसिमः फेद र टुप्पामा साँघुरो तथा बिचमा फुकेको (fusiform)

५. पाकेको समयमा बालाको रङः सेतो

६. दानाको रङः सेतो

७. दानाको आकारः लाम्चो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरु (Agronomical characters)

१. गाँज संख्या (प्रति वर्ग मीटर)ः २४५

२. बोटको औषत उचाइः ९० से.मी.

३. बाला निस्कने समयः ७२ दिन

४. बाली पाक्न लाग्ने समयः ११७ दिन

५. औषत उत्पादनः ५ टन/हेक्टर

६. हजार दानाको तौलः ४० ग्राम

७. प्रतिकुलता सहने गुणः ढिलो लगाउँदा पनि राम्रो उत्पादन दिनुको साथै अन्य जातको तुलनामा यसलाई असिनाले कम क्षति पुर्याउने। हाल यो जातले सिन्दुरे रोग अवरोधी क्षमता गुमाएकाले नलगाउन सिफारिश गरिन्छ।

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः

२. सुख्खा ग्लुटेन (dry glutin) प्रतिशतः

३. चोकर (bran) प्रतिशतः

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरु (Special identifying characters)

१. बाला ठूलो हुने र बालाबाट सजिलै नझर्ने

जात: नेपाल २९७

२४) मुडुले १

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः WK१७१२
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०२१
३. सिफारिश क्षेत्रः उच्च पहाड (१७००-२३०० मिटर उचाइ)

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. झण्डेपातको बाह्य कर्ण (auricle) मा बैजनी रङको उपस्थितिः
२. झण्डेपातको आवरणको चमकपन (glaucosity of flag leaf sheath):
३. बालाको चमकपन (ear glaucosity):
४. बालाको किसिमः समानान्तर
५. पाकेको समयमा बालाको रङः सेतो
६. दानाको रङः रातो
७. दानाको आकारः ठूलो (५३.८ ग्राम/हजार दाना)

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. गाँज संख्या (प्रति वर्ग मीटर):
२. बोटको औषत उचाइः८४ सेमी
३. बाला निस्कने समयः १३२ दिन
४. बाली पाक्न लाग्ने समयः १८१ दिन
५. औषत उत्पादनः ३०७० केजी/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः ५३.८ ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः पहेंलो र पात कुहिनेमा मध्यम प्रतिरोधी; डाँठ कुहिने (Ug९९) मा मध्यम संवेदनशील

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः १२.२%
२. सुख्खा ग्लुटेन (dry glutin) प्रतिशतः १०.१९%
३. फाइबर प्रतिशतः २.२५%

ड. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१.
२.

जात: मुडुले १

२५) कौटिला

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः WK२४२२

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०२१

३. सिफारिश क्षेत्रः मध्य देखि उच्च पहाड

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. झण्डेपातको बाह्य कर्ण (auricle) मा बैजनी रङको उपस्थितिः

२. झण्डेपातको आवरणको चमकपन (glaucosity of flag leaf sheath):

३. बालाको चमकपन (ear glaucosity):

४. बालाको किसिमः टुप्पातिर साँघुरिँदै गएको

५. पाकेको समयमा बालाको रङः सेतो

६. दानाको रङः सेतो

७. दानाको आकारः मध्यम (५०.० ग्राम/हजार दाना)

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. गाँज संख्या (प्रति वर्ग मीटर):

२. बोटको औषत उचाइः७८ सेमी

३. बाला निस्कने समयः १०६ दिन

४. बाली पाक्न लाग्ने समयः १५२ दिन

५. औषत उत्पादनः ३६९० केजी/हेक्टर

६. हजार दानाको तौलः ५०.० ग्राम

७. प्रतिकुलता सहने गुणः पहेंलो र पात कुहिनेमा मध्यम प्रतिरोधी; डाँठ कुहिने (Ug९९) मा मध्यम संवेदनशील

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ११.२%

२. सुख्खा ग्लुटेन (dry glutin) प्रतिशतः ७.६६%

३. फाइबर प्रतिशतः ३.८%

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१.

२.

जात: कौटिला

२६) तिला

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः WK२३७०
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०२१
३. सिफारिश क्षेत्रः उच्च पहाड (१७००-२३०० मिटर उचाइ)

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. झण्डेपातको बाह्य कर्ण (auricle) मा बैजनी रङको उपस्थितिः
२. झण्डेपातको आवरणको चमकपन (glaucosity of flag leaf sheath)ः
३. बालाको चमकपन (ear glaucosity)ः
४. बालाको किसिमः टुप्पातिर साँघुरिँदै गएको
५. पाकेको समयमा बालाको रङः सेतो
६. दानाको रङः सेतो
७. दानाको आकारः मध्यम (४८.० ग्राम/हजार दाना)

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. गाँज संख्या (प्रति वर्ग मीटर)ः
२. बोटको औषत उचाइः८५ सेमी
३. बाला निस्कने समयः १४२ दिन
४. बाली पाक्न लाग्ने समयः १९१ दिन
५. औषत उत्पादनः ३४३० केजी/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः ४८.० ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः पहेंलो सिन्दुरे रोगसँग Adelt Plant Resistance APR, डाँठ कुहिने (Ug९९) मा MRMS, पात कुहिनेमा मध्यम संवेदनशील

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः १३.१%
२. सुख्खा ग्लुटेन (dry glutin) प्रतिशतः १२.९२%
३. फाइबर प्रतिशतः ३.४१%

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१.
२.

जातः तिला

२७) सुर्मा

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः WK२२८६
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०२१
३. सिफारिश क्षेत्रः मध्य देखि उच्च पहाड (१०००-२३०० मिटर उचाइ)

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. झण्डेपातको बाह्य कर्ण (auricle) मा बैजनी रङको उपस्थितिः
२. झण्डेपातको आवरणको चमकपन (glaucosity of flag leaf sheath):
३. बालाको चमकपन (ear glaucosity):
४. बालाको किसिमः टुप्पातिर साँघुरिँदै गएको
५. पाकेको समयमा बालाको रङः सेतो
६. दानाको रङः सेतो
७. दानाको आकारः मध्यम (४५.० ग्राम/हजार दाना)

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. गाँज संख्या (प्रति वर्ग मीटर):
२. बोटको औषत उचाइः७९ सेमी
३. बाला निस्कने समयः ११५ दिन
४. बाली पाक्न लाग्ने समयः १६० दिन
५. औषत उत्पादनः ३९८२ केजी/हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः ४५.० ग्राम
७. प्रतिकुलता सहने गुणः पहेंलो सिन्दुरे रोगसँग Adelt Plant Resistance APR, डाँठ कुहिने (Ug९९) मा मध्यम-संवेदनशील

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः १०%
२. सुख्खा ग्लुटेन (dry glutin) प्रतिशतः ९%
३. चोकर (bran) प्रतिशतः

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१.
२.

जात: सुर्मा

२८) हिमगंगा

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनुपूर्व दिइएको नामः डब्लु.के. ३०२६

२. उन्मोचन सम्बन्धी विशेष जानकारीः २०७७

३. उद्गम देशः मेक्सिको

४. सिफारिस क्षेत्रः उच्च पहाडका क्षेत्र (समुद्र सतह बाट १७०० देखि २३९० मि. सम्म)

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. झण्डेपातको बाह्य कर्ण (auricle) मा बैजनी रङ्गको उपस्थितिः हुदैन

२. पाकेको समयमा बालाको रङ्गः सेतो

३. दानाको रङ्गः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बाला निस्कने समयः १२६ दिन

२. बाली पाक्न लाग्ने समयः १८१ दिन

३. बोटको औषत उचाइः ८२ से.मी.

४. औषत उत्पादनः ४.५ मे.टन प्रति हेक्टर

५. अधिकतम उत्पादनः ७७१४ के.जी प्रति हेक्टर

६. हजार दानाको तौलः ४९ ग्राम

७. गाजको संख्या (प्रति वर्ग मीटर)ः २८८

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. दानामा जिंकको मात्राः ५४.१ पी.पी.एम

२. दानामा आईरन मात्राः ३२.३ पी.पी.एम

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. यो जात गहुँको पहेंलो सिन्दुरे, खैरो सिन्दुरे र कालो सिन्दुरे (Ug९९) रोग अवरोधी छ ।

२. यस जातमा जिंक र आइरोनको मात्रा बढी हुने भएकाले, मध्य र उच्च पहाडको किसानहरुको लागि पोषण सुरक्षाको हिसाबले धेरै महत्वपूर्ण रहेको छ ।

जात: हिमगंगा

२९) भेरीगंगा

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनुपूर्व दिइएको नामः डब्लु.के. २७४८
२. उन्मोचन सम्बन्धी विशेष जानकारीः २०७७
३. उद्गम देशः मेक्सिको
४. सिफारिस क्षेत्रः मध्य तथा उच्च पहाडी क्षेत्र (समुद्र सतह बाट १३५० देखि २३०० मि. सम्म)

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. झण्डेपातको बाह्य कर्ण (auricle) मा बैजनी रङ्गको उपस्थितिः हुदैन
२. पाकेको समयमा बालाको रङ्गः सेतो
३. दानाको रङ्गः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बाला निस्कने समयः १२१ दिन
२. बाली पाक्न लाग्ने समयः १६४ दिन
३. बोटको औषत उचाइः ९४ से.मी.
४. औषत उत्पादनः ३.४ मे.टन प्रति हेक्टर
५. अधिकतम उत्पादनः ७७१४ के.जी प्रति हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः ५१ ग्राम
७. गाजको संख्या (प्रति वर्ग मीटर): ३४५

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. दानामा जिंकको मात्राः ४८.४ पी.पी.एम
२. दानामा आईरन मात्राः ३६.८ पी.पी.एम

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. यो जात गहुँको पहेंलो सिन्दुरे, खैरो सिन्दुरे र कालो सिन्दुरे (Ug९९) रोग अवरोधी छ ।
२. यस जातमा जिंक र आइरोनको मात्रा बढी हुने भएकाले, मध्य र उच्च पहाडको किसानहरुको लागि पोषण सुरक्षाको हिसाबले धेरै महत्वपूर्ण रहेको छ ।

जात: भेरीगंगा

३०) खुमल शक्ति

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनुपूर्व दिइएको नामः डब्लु.के. ३०२७
२. उन्मोचन सम्बन्धी विशेष जानकारीः २०७७
३. उद्गम देशः मेक्सिको
४. सिफारिस क्षेत्रः मध्य पहाडका विशेषत असिंचित भूभाग (समुद्र सतह बाट १००० देखि १७०० मि. सम्म)

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. झण्डेपातको बाह्य कर्ण (auricle) मा बैजनी रङ्गको उपस्थितिः हुदैन
२. पाकेको समयमा बालाको रङ्गः सेतो
३. दानाको रङ्गः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बाला निस्कने समयः ११५ दिन
२. बाली पाक्न लाग्ने समयः १६५ दिन
३. बोटको औषत उचाइः ९२ से.मी.
४. औषत उत्पादनः ५.०९ मे.टन प्रति हेक्टर
५. अधिकतम उत्पादनः ८११५ के.जी प्रति हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः ५५ ग्राम
७. गाजको संख्या (प्रति वर्ग मीटर): २७५

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. दानामा जिंकको मात्राः ३९.४ पी.पी.एम
२. दानामा आईरन मात्राः ३२.९ पी.पी.एम

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. यो जात गहुँको पहेंलो सिन्दुरे, खैरो सिन्दुरे र कालो सिन्दुरे (Ug९९) रोग अवरोधी छ ।
२. यस जातमा जिंक र आइरोनको मात्रा बढी हुने भएकाले, मध्य र उच्च पहाडको किसानहरुको लागि पोषण सुरक्षाको हिसाबले धेरै महत्वपूर्ण रहेको छ ।
३. डब्लु.के. १२०४ (WK १२०४) जातको विकल्पको रुपमा उन्मोचन गरिएको छ ।

जात: खुमल शक्ति

मकैका जातहरू

१) रामपुर हाईब्रिड-२
२) रामपुर हाईब्रिड-४
३) रामपुर हाईब्रिड-६
४) रामपुर हाईब्रिड-८
५) रामपुर हाईब्रिड-१०
६) रामपुर हाईब्रिड-१२
७) रामपुर हाईब्रिड-१४
८) रामपुर हाईब्रिड-१६
९) अरूण-२
१०) अरूण-३
११) अरूण-४
१२) अरूण-६
१३) खुमल हाइब्रिड मकै-२
१४) रेसुङ्गा कम्पोजिट
१५) गुल्मी-२
१६) मनकामना-१
१७) मनकामना-३
१८) मनकामना-४
१९) मनकामना-५
२०) मनकामना-६
२१) मनकामना-७
२२) पोषिलो मकै-१
२३) शितला
२४) देउती
२५) गणेश-१
२६) गणेश-२
२७) रामपुर कम्पोजिट

१) रामपुर हाईब्रिड-२

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः आरएमएल ४/एनएमएल २
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६९ (२०१२)
३. सिफारिस क्षेत्र र ऋतुः नारायणी नदी पूर्वको तराई र भित्री मधेश

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. दानाको रङः बेसारे पहेंलो
२. दानाको बनावटः थाप्लो नकुच्चिएको (flint), बाङ्गो टिङ्गो खालको लाइन भएको (irregular rows)
३. घोगाको बनावटः लम्बाइ मध्यम (लम्बाई १३.२ से.मी. र व्यास ४.६ से.मी.)
४. धानचमराको रङः बैजनी (purple)
५. जुंगाको रङः गुलावी (pink)
६. पातको आकारः चौडा, केही तेर्सो खालको (flat and semi-horizontal)
७. पातको मूल नसाको रङः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः २०३ से.मी.
२. बोटको फेदबाट घोगासम्मको उचाइः ११३ से.मी.
३. पचास प्रतिशत धान चमरा निस्कन लाग्ने समयः ६६ दिन
४. पचास प्रतिशत जुंगा निस्कन लाग्ने समयः ७१ दिन
५. बाली पाक्न लाग्ने समयः १३५ दिन
६. औषत उत्पादन क्षमताः ७.०५ टन/हेक्टर
७. हजार दानाको तौलः ३४९ ग्राम
८. प्रतिकुलता सहने गुणः रोग र कीरा अवरोधक

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ७.५९
२. च्याख्ला र पिठोको अनुपातः ४:१
३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः पशुपन्छीको दानाका साथै मानिसको खाना

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. एकदम मोटो डाँठ (robust), नढल्ने
२. गाढा हरियो पात, घोगाहरू मोटो, लम्बाई मध्यम खालको र टुप्पा खोस्टाले टम्म छोपेको

जातः रामपुर हाईब्रिड-२

२) रामपुर हाईब्रिड-४

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः आरएमएल ३२ / आरएमएल १७

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७३ (२०१६)

३. सिफारिश क्षेत्र र ऋतुः समुन्द्र सतहवाट ७०० मीटरसम्म उचाइ भएको तराई, भित्री मधेश लगायतका क्षेत्रमा हिउँदे सिजनको लागि

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. दानाको रङः सुन्तला रंगको पहेलो

२. दानाको बनावटः थाप्लो नकुच्चिएको (flint), सोझो लाइन (regular rows)

३. घोगाको बनावटः लाम्चो, करिब ४० प्रतिशत बोटहरूमा दुईवटा घोगा लाग्ने

४. धानचमराको रङः बैजनी (purple)

५. जुँगाको रङः गुलाबी (pink)

६. पातको आकारः चौडा, केही ठाडो खालको (semi-vertical)

७. पातको मूल नसाको रङः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः १७८.२ से.मी.

२. बोटको फेदवाट घोगासम्मको उचाइः ९१.६ से.मी.

३. पचास प्रतिशत धान चमरा निस्कन लाग्ने समयः ६९ दिन

४. पचास प्रतिशत जुँगा निस्कन लाग्ने समयः ७२ दिन

५. बाली पाक्न लाग्ने समयः १४५ दिन

६. औषत उत्पादन क्षमताः ६.८ टन/हेक्टर

७. हजार दानाको तौलः ३००.२९ ग्राम

८. प्रतिकूलता सहने गुणः रोग र कीरा सहन सक्ने र केही हदसम्म खडेरी पनि सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ११.०८

२. च्याङ्खला र पिठोको अनुपातः ४:१

३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः पशुपन्छीको दाना साथै मानिसको खानामा प्रयोग गर्न सकिने

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. मकै पाके पनि ढोड र पात हरियै रहने, एउटै बोटमा प्रायः दुईवटा घोगा लाग्ने

२. गाढा हरियो पात, पातहरू ठाडो (erect), घोगाहरू लाम्चो र टुप्पा खोस्टाले टम्म छोपेको

जातः रामपुर हाईब्रिड-४

३) रामपुर हाईब्रिड-६

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः आरएमएल ४ / आरएमएल १७

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७३ (२०१६)

३. सिफारिश क्षेत्र र ऋतुः समुन्द्र सतहवाट ७०० मीटरसम्म उचाइ भएको तराई, भित्री मधेश लगायतका क्षेत्रमा हिउँदे सिजनको लागि

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. दानाको रङः फिक्का पहेलो

२. दानाको बनावटः थाप्लो नकुच्चिएको (flint)

३. घोगाको बनावटः लाम्चो (cylindrical)

४. धानचमराको रङः हल्का बैजनी (slightly purple)

५. जुँगाको रङः गुलाबी (pink)

६. पातको आकारः चौडा र ठाडो खालको (flat and erect)

७. पातको मूल नसाको रङः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः १३८ से.मी.

२. बोटको फेदवाट घोगासम्मको उचाइः ७१ से.मी.

३. पचास प्रतिशत धान चमरा निस्कन लाग्ने समयः ६० दिन

४. पचास प्रतिशत जुँगा निस्कन लाग्ने समयः ६४ दिन

५. बाली पाक्न लाग्ने समयः १४० दिन

६. औषत उत्पादन क्षमताः ६.८ टन/हेक्टर

७. हजार दानाको तौलः ३५८.५ ग्राम

८. प्रतिकूलता सहने गुणः रोग र कीरा साथै केही हदसम्म खडेरी पनि सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ८.९३

२. च्याङ्खला र पिठोको अनुपातः ४:१

३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः पशुपन्छीको दानाका साथै मानिसको खाना

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. पात केही फिक्का हरियो (light green)

२. दाना बेसारे पहेलो रङका, घोगामा दानाको हार बाङ्गोटिङ्गो खालको र घोगाको लम्बाइ मध्यम

३. मकै पाके पनि ढोड र पातहरू हरियै रहने (stay green character)

जातः रामपुर हाईब्रिड-६

४) रामपुर हाईब्रिड-८

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः सिएएच १५१
२. उन्मोचन भएको वर्षः प्रस्तावित
३. सिफारिश क्षेत्र र ऋतुः तराई, भित्री मधेश तथा तल्लो पहाड (समुन्द्री सतहवाट ८०० देखि १८०० मीटरसम्म)

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. दानाको रङः पहेलो
२. दानाको किसिमः थाप्लो नकुच्चिएको (flint)
३. घोगाको बनावटः अर्ध बेल्ना तथा अर्ध सोली आकार (conico cylindrical)
४. धानचमराको रङः गुलाबी
५. जुँगाको रङः गुलाबी
६. पातको आकारः मझौला तथा ठाडो परेको
७. पातको मूल नसाको रङः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः १८३.६६ से.मी.
२. बोटको फेदवाट घोगासम्मको उचाइः ८६ से.मी.
३. पचास प्रतिशत धान चमरा निस्कन लाग्ने समयः ६२ दिन (वसन्ते), १११ दिन (हिउँदे)
४. पचास प्रतिशत जुँगा निस्कन लाग्ने समयः ६४ दिन (वसन्ते), ११५ दिन (हिउँदे)
५. बाली पाक्न लाग्ने समयः ११० दिन (वसन्ते), १५५ दिन (हिउँदे)
६. औषत उत्पादनः ११.४ टन/हेक्टर
७. हजार दानाको तौलः ३२५.२५ ग्राम
८. प्रतिकुलता सहने गुणः उच्च तापक्रम सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः
२. च्याख्ला र पीठोको अनुपातः
३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः पोलेर, भुटेर तथा उसिनेर

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. घोगामा हारहरू अनियमित
२. मकै पाकी सकेपछि पनि पात हरियो

जातः रामपुर हाईब्रिड-८

५) रामपुर हाईब्रिड-१०

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः सिएएच १५३
२. उन्मोचन भएको वर्षः प्रस्तावित
३. सिफारिश क्षेत्र र ऋतुः तराई, भित्री मधेश तथा तल्लो पहाड (समुन्द्री सतहवाट ८०० देखि १८०० मीटरसम्म)

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. दानाको रगः सुन्तला पहेलो
२. दानाको किसिमः थाप्लो नकुच्चिएको (flint)
३. घोगाको बनावटः अर्ध बेल्ना तथा अर्ध सोली आकार (conico cylindrical)
४. धानचमराको रङः गुलाबी
५. जुँगाको रङः गुलाबी
६. पातको आकारः मझौला तथा ठाडो परेको
७. पातको मूल नसाको रङः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः १८० से.मी.
२. बोटको फेदवाट घोगासम्मको उचाइः ७० से.मी.
३. पचास प्रतिशत धान चमरा निस्कन लाग्ने समयः ७७ दिन (वसन्ते), १०९ दिन (हिउँदे)
४. पचास प्रतिशत जुँगा निस्कन लाग्ने समयः ७८ दिन (वसन्ते), ११३ दिन (हिउँदे)
५. बाली पाक्न लाग्ने समयः १२० दिन (वसन्ते), १६० दिन (हिउँदे)
६. औषत उत्पादनः ११.११ टन/हेक्टर
७. हजार दानाको तौलः ३९९ ग्राम
८. प्रतिकुलता सहने गुणः उच्च तापक्रम सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः
२. च्याङ्खला र पीठोको अनुपातः
३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः पोलेर, भुटेर तथा उसिनेर

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. घोगामा हारहरू अनियमित हुनु
२. मकै पाकी सकेपछि पनि पात हरियो रहनु

जातः रामपुर हाईब्रिड-१०

६) रामपुर हाईब्रिड-१२

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः CAH१७१५ / ZH१५४४५

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७९ (२०२२)

३. सिफारिश क्षेत्र र ऋतुः समुन्द्र सतहवाट ७०० मीटरसम्म उचाइ भएको तराई, भित्री मधेश र फेंदीका क्षेत्रमा। बसन्त ऋतुको लागि मुख्य सिफारिश; हिउँदे र ग्रीष्म ऋतुमा पनि उपयुक्त।

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. दानाको रङः हल्का पहेलो (Faint Yellow)

२. दानाको बनावटः अर्धकडा (Semi-flint), नियमित र मिलेको लाइन (tight regular kernel row)

३. घोगाको बनावटः लाम्चो, टम्म छोपिएको (tight husk cover)

४. धानचमराको रङः गुलाबी-रातो (Pink red)

५. जुँगाको रङः गुलाबी-रातो (Pink red)

६. पातको आकारः माथिल्लो कान माथिको पात झुकेको (bending of leaves above the ear)

७. पातको मूल नसाको रङः सेतो

८. स्टे-ग्रीन गुण (Stay Green Character)ः छ

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः हिउँदेमा २२५ से.मी., ग्रीष्ममा २५६ से.मी.

२. बोटको फेदवाट घोगासम्मको उचाइः हिउँदेमा १०४ से.मी., ग्रीष्ममा १२९ से.मी.

३. पचास प्रतिशत धानचमरा निस्कन लाग्ने समयः हिउँदेमा १११ दिन, ग्रीष्ममा ७३ दिन (औषत)

४. पचास प्रतिशत जुँगा निस्कन लाग्ने समयः हिउँदेमा ११५ दिन, ग्रीष्ममा ७५ दिन (औषत)

५. बाली पाक्न लाग्ने समयः हिउँदेमा १६०-१६५ दिन, ग्रीष्ममा १२०-१५० दिन

६. औषत उत्पादन क्षमताः हिउँदे तराईमा ११.५ टन/हेक्टर; ग्रीष्म पहाडमा ९.४४ टन/हेक्टर

७. हजार दानाको तौलः २७२.२२ ग्राम

८. प्रतिकूलता सहने गुणः गर्मी सहनशील (तापक्रम >३८°C सम्म सहन सक्ने), रोग तथा कीरा सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ७.९६

२. क्याल्सियम (mg/१००g)ः १६७.२३ (सबैभन्दा बढी)

३. च्याङ्खला र पिठोको अनुपातः ५८.१% च्याङ्खला, ३६.८% पिठो (१.५७:१)

४. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः खाजा (ढिँडो) मा नरम र स्वादिलो; हरियो घोगा पोलेर मीठो; पशुपन्छीको दाना

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. माथिल्लो पात कान तर्फ झुकेको, दाना हल्का पहेलो रङको, अर्धकडा दाना, मिलेको लाइन

२. स्टे-ग्रीन गुण ‘ बाली पाके पनि पात हरियै रहन्छ

३. घोगा पूर्ण रूपमा खोस्टाले छोपिएको (tight husk cover)

४. गर्मी सहनशील जात ‘ दक्षिण एसियाको व्यापक वातावरणमा उपयुक्त

जातः रामपुर हाईब्रिड-१२

७) रामपुर हाईब्रिड-१४

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः RML-८६/RML-९६

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७९ (२०२२)

३. सिफारिश क्षेत्र र ऋतुः तराई, भित्री मधेश, फेंदी र मध्यपहाड (समुन्द्र सतहवाट १२०० मीटरसम्म)। GLS प्रभावित क्षेत्रबाहेक पूर्वदेखि पश्चिमसम्म सबै ऋतुमा उपयुक्त।

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. दानाको रङः पहेलो

२. दानाको बनावटः अर्धकडा (Semi-flint)

३. घोगाको बनावटः लाम्चो, बहु घोगा लाग्ने (prolific)

४. धानचमराको रङः सेतो (White)

५. जुँगाको रङः सेतो (White)

६. पातको आकारः फराकिलो पात (wide leaf blade), उच्च छत्र क्षेत्र (high canopy area), झुकेको पात (pendent)

७. पातको मूल नसाको रङः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः हिउँदेमा १९६ से.मी., ग्रीष्ममा २३८ से.मी.

२. बोटको फेदवाट घोगासम्मको उचाइः हिउँदेमा ८६ से.मी., ग्रीष्ममा ११९ से.मी.

३. पचास प्रतिशत धानचमरा निस्कन लाग्ने समयः हिउँदेमा ११८ दिन, ग्रीष्ममा ७९ दिन (औषत)

४. पचास प्रतिशत जुँगा निस्कन लाग्ने समयः हिउँदेमा १२१ दिन, ग्रीष्ममा ८२ दिन (औषत)

५. बाली पाक्न लाग्ने समयः हिउँदेमा १५५-१७० दिन, ग्रीष्ममा १२०-१४५ दिन

६. औषत उत्पादन क्षमताः ६.८५ टन/हेक्टर (संयुक्त औषत); हिउँदे तराईमा ७.१ टन/हेक्टर

७. हजार दानाको तौलः २५६.१४ ग्राम

८. प्रतिकूलता सहने गुणः प्रमुख पातका रोगहरूमा (TLB, SLB, BLSB) मध्यम प्रतिरोधी; डाँठ किराको क्षति तुलनात्मक रूपमा कम

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ७.६३

२. फस्फोरस (mg/१००g): ९७.६४

३. च्याङ्खला र पिठोको अनुपातः ५८.७% च्याङ्खला, ३६.१% पिठो (१.६३:१)

४. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः पशुपन्छीको दाना साथै मानिसको खानामा प्रयोग गर्न सकिने; घाँस र साइलेजको लागि पनि उपयुक्त

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. फराकिलो पात र उच्च छत्र क्षेत्र ‘ अन्य जातभन्दा पहिचान गर्न सजिलो

२. धानचमरा र जुँगाको रङ सेतो; डाँठ र बोट गुलाबी रङको

३. घोगाहरू लाम्चो र खोस्टाले राम्रोसँग छोपिएको

४. GLS प्रभावित क्षेत्रमा लगाउन उपयुक्त छैन

जातः रामपुर हाईब्रिड-१४

८) रामपुर हाईब्रिड-१६

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः RML-९५/RML-९६
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७९ (२०२२)
३. सिफारिश क्षेत्र र ऋतुः तराई, भित्री मधेश, फैंदी र मध्यपहाड (समुन्द्र सतहवाट १२०० मीटरसम्म)। GLS प्रभावित क्षेत्रबाहेक पूर्वदेखि पश्चिमसम्म सबै ऋतुमा उपयुक्त।

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. दानाको रङः पहेलो
२. दानाको बनावटः अर्धकडा (Semi-flint)
३. घोगाको बनावटः बहु घोगा लाग्ने (prolific ears), अग्लो बोट
४. धानचमराको रङः गुलाबी (Pink)
५. जुँगाको रङः गुलाबी (Pink)
६. पातको आकारः अर्धठाडो (Semi-erect)
७. पातको मूल नसाको रङः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः हिउँदेमा १९४ से.मी., ग्रीष्ममा २३२ से.मी.
२. बोटको फेदवाट घोगासम्मको उचाइः हिउँदेमा ८७ से.मी., ग्रीष्ममा ११६ से.मी.
३. पचास प्रतिशत धानचमरा निस्कन लाग्ने समयः हिउँदेमा ११७ दिन, ग्रीष्ममा ८० दिन (औषत)
४. पचास प्रतिशत जुँगा निस्कन लाग्ने समयः हिउँदेमा ११९ दिन, ग्रीष्ममा ८४ दिन (औषत)
५. बाली पाक्न लाग्ने समयः हिउँदेमा १६०-१७५ दिन, ग्रीष्ममा १२५-१५० दिन
६. औषत उत्पादन क्षमताः ७.१५ टन/हेक्टर (संयुक्त औषत); हिउँदे तराईमा ७.१ टन/हेक्टर
७. हजार दानाको तौलः २९९.४० ग्राम
८. प्रतिकूलता सहने गुणः प्रमुख पातका रोगहरूमा मध्यम प्रतिरोधी; GLS प्रति काभ्रे जस्ता हट-स्पट क्षेत्रमा संवेदनशील

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ७.६८
२. क्याल्सियम (mg/१००g): १०७.४७
३. च्याङ्खला र पिठोको अनुपातः ५९.२% च्याङ्खला, ३५.६% पिठो (१.६६:१)
४. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः पशुपन्छीको दाना साथै मानिसको खानामा प्रयोग गर्न सकिने; घाँस र साइलेजको लागि पनि उपयुक्त

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. एउटै बोटमा बहु घोगा लाग्ने (prolific) गुण प्रमुख पहिचान
२. धानचमरा र जुँगाको रङ गुलाबी; डाँठ र बोट गुलाबी रङको
३. अग्लो बोट, अर्धठाडो पात
४. GLS प्रभावित क्षेत्र (जस्तै काभ्रेपलाञ्चोक) मा लगाउन सिफारिश गरिँदैन

जातः रामपुर हाईब्रिड-१६

९) अरूण-२

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः युएनसिएसि २४२ X फिलिपिन्स डीएमआर
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०३९ (१९८१)
३. सिफारिश क्षेत्र र ऋतुः तराई र मध्य पहाड (समुन्द्री सतहवाट १००० मीटरभन्दा कम उचाइमा)

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. दानाको रङः पहेलो
२. दानाको बनावटः थाप्लो नकुच्चिएको (flint)
३. घोगाको बनावटः अर्ध वेलना तथा अर्ध सोली आकारको, टुप्पासम्म खोस्टाले छोपेको
४. धानचमराको रङः रातो र सेतो मिश्रित
५. जुँगाको रङः अमला रङ र गुलाबी मिश्रित
६. पातको आकारः मझौला तथा आधा झुकेको
७. पातको मूल नसाको रङः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः १४०-२०० से.मी.
२. बोटको फेदवाट घोगासम्मको उचाइः १५१ से.मी.
३. पचास प्रतिशत धान चमरा निस्कन लाग्ने समयः
४. पचास प्रतिशत जुँगा निस्कन लाग्ने समयः ४०-४५ दिन
५. बाली पाक्न लाग्ने समयः ८०-९० दिन
६. औषत उत्पादन क्षमताः २.२ टन/हेक्टर
७. हजार दानाको तौलः ३२१ ग्राम
८. प्रतिकूलता सहने गुणः सुख्खा सहन सक्ने, तातो सहन सक्ने (३८ डिग्री सेल्सीयससम्म)

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः
२. च्याङ्खला र पिठोको अनुपातः
३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः पोलेर खाने, बेबी कर्नको लागि सिफारिश गरिएको जात, आटो, ढिँडो खान सकिने, वर्षको तीन खेती गरिने ठाउँको लागि उपयुक्त

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. बोट होच्चो हुने, नढल्ने
२. खोया २५ देखि ३० प्रतिशत रातो र बाँकी सेतो हुने

जातः अरुण-२

१०) अरूण-३

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः अरूण-१ इभि
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७२ (२०१५)
३. सिफारिश क्षेत्र र ऋतुः मध्यपश्चिमदेखि पूर्वको तराई, भित्री मधेश र मध्य पहाड; तराई र भित्री मधेशमा हिउँदे र वसन्ते तथा मध्य पहाडमा गृष्म ऋतुमा खेती गर्न सकिने

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. दानाको रङः सेतो
२. दानाको बनावटः थाप्लो नकुच्चिएको (flint)
३. घोगाको बनावटः मध्यम (medium)
४. धानचमराको रङः हल्का रातो र सेतो मिश्रित गुलाबी (pinky light red and white mix)
५. जुँगाको रङः गुलाबी र अमला मिश्रित (pink and amala mix)
६. पातको आकारः चौडा र अलिकति नुघेको (broad and droopy/slightly curve)
७. पातको मूल नसाको रङः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः १९४ से.मी.
२. बोटको फेदवाट घोगासम्मको उचाइः १०५ से.मी.
३. पचास प्रतिशत धान चमरा निस्कन लाग्ने समयः
४. पचास प्रतिशत जुँगा निस्कन लाग्ने समयः ५४ दिन
५. बाली पाक्न लाग्ने समयः ८०-९० दिन (गृष्म ऋतुमा)
६. औषत उत्पादन क्षमताः ३.९ टन/हेक्टर
७. हजार दानाको तौलः २९२.८ ग्राम
८. प्रतिकुलता सहने गुणः पातको डढुवा रोग अवरोधी तथा डुवान, सुख्खा, चिसो, र तातो सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः १०.८३
२. च्याङ्खला र पिठोको अनुपातः ३.१:१
३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः भुटेर, ढिँडो वा च्याख्ला पकाएर, उसिनेर खान सकिने

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. पात केही घुमेको हुन्छ
२. धानचमरामा धानको संख्या बाक्लो, जुँगा बैजनी रङ बिहीन हुन्छ

जातः अरूण-३

११) अरूण-४

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः अरूण-४
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७२ (२०१५)
३. सिफारिश क्षेत्र र ऋतुः मध्यपश्चिमदेखि पूर्वको तराई, भित्री मधेश र मध्य पहाड; तराई र भित्री मधेशमा हिउँदे र वसन्ते तथा मध्य पहाडमा गृष्म ऋतुमा खेती गर्न सकिने

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. दानाको रङः पहेलो
२. दानाको बनावटः थाप्लो नकुच्चिएको (flint)
३. घोगाको बनावटः मध्यम सोली आकारको (cylindrical medium)
४. धानचमराको रङः हल्का रातो र सेतो मिश्रित गुलाबी (pinky light red and white mix)
५. जुँगाको रङः रातो रातो मिश्रित (reddish mix)
६. पातको आकारः बेस्करी घुमेको (strongly curved)
७. पातको मूल नसाको रङः हरियो हरियो सेतो (greenish white)

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः २०० से.मी.
२. बोटको फेदवाट घोगासम्मको उचाइः १०७ से.मी.
३. पचास प्रतिशत धान चमरा निस्कन लाग्ने समयः
४. पचास प्रतिशत जुँगा निस्कन लाग्ने समयः ५४ दिन
५. बाली पाक्न लाग्ने समयः ८०-९० दिन (गृष्म ऋतुमा)
६. औषत उत्पादन क्षमताः ४.२ टन/हेक्टर
७. हजार दानाको तौलः ३२२ ग्राम
८. प्रतिकूलता सहने गुणः डुवान, सुख्खा, चिसो, र तातो सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ९.५५
२. च्याख्ला र पिठोको अनुपातः ३.६:१
३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः पोलेर, भुटेर, ढिंडो वा च्याख्ला पकाएर, उसिनेर खान सकिने

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. धानचमराका हाँगा केही घुमेका र धानको संख्या बाक्लो
२. जुँगामा बैजनी रङको उपस्थिति हुने

जातः अरूण-४

१२) अरूण-६

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः पुल-१७ इ
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७२ (२०१५)
३. सिफारिश क्षेत्र र ऋतुः मध्यपश्चिमदेखि पूर्वको तराई, भित्री मधेश र मध्य पहाड; तराई र भित्री मधेशमा हिउँदे र वसन्ते तथा मध्य पहाडमा गृष्म ऋतुमा खेती गर्न सकिने

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. दानाको रङः पहेलो
२. दानाको बनावटः थाप्लो नकुच्चिएको (flint)
३. घोगाको बनावटः लामो सोली आकारको (cylindrical long)
४. धानचमराको रङः हल्का रातो र सेतो मिश्रित गुलाबी (pinky light red and white mix)
५. जुँगाको रङः रातो रातो मिश्रित (reddish mix)
६. पातको आकारः बेस्करी घुमेको (strongly curved)
७. पातको मूल नसाको रङः हरियो हरियो सेतो (greenish white)

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः १४६-२०९ से.मी.
२. बोटको फेदवाट घोगासम्मको उचाइः ९२ से.मी.
३. पचास प्रतिशत धान चमरा निस्कन लाग्ने समयः
४. पचास प्रतिशत जुँगा निस्कन लाग्ने समयः ५१ दिन
५. बाली पाक्न लाग्ने समयः ७५-८० दिन (गृष्म ऋतुमा)
६. औषत उत्पादन क्षमताः ३.५ टन/हेक्टर
७. हजार दानाको तौलः २५२.६ ग्राम
८. प्रतिकूलता सहने गुणः पातको डढुवा रोग अवरोधी तथा डुवान, सुख्खा, चिसो, र तातो सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः १०.९२
२. च्याङ्खला र पिठोको अनुपातः ३.१:१
३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः पोलेर, भुटेर, ढिंडो वा च्याख्ला पकाएर, उसिनेर खान सकिने

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. सवैभन्दा छिटो पाक्ने जात भएकाले पछि सुख्खा भए पनि फरक नपर्ने
२. धानचमरामा धानको संख्या बाक्लो

जातः अरूण-६

१३) खुमल हाइब्रिड मकै-२

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः के वाई एम-३३ / के वाई एम-३५
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७१ (२०१४)
३. सिफारिश क्षेत्र र ऋतुः मध्य पहाडी क्षेत्रमा वर्षा याममा र तराई तथा भित्री मधेशमा हिउँदे याममा

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. दानाको रङः पहेलो
२. दानाको बनावटः थाप्लो नकुच्चिएको (flint)
३. घोगाको बनावटः बेल्ना आकारको
४. धानचमराको रङः हल्का रातो र सेतो मिश्रित गुलाबी (pinky light red and white mix)
५. जुँगाको रङः रातो रातो मिश्रित (reddish mix)
६. पातको आकारः बेस्करी घुमेको (strongly curved)
७. पातको मूल नसाको रङः हरियो हरियो सेतो (greenish white)

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः १५८ से.मी. (हिउँदे), २३२ से.मी. (वर्षायाम)
२. बोटको फेदवाट घोगासम्मको उचाइः ५३ से.मी. (हिउँदे), ११५ से.मी. (वर्षायाम)
३. पचास प्रतिशत धान चमरा निस्कन लाग्ने समयः ८३ दिन (हिउँदे), ६७ दिन (वर्षायाम)
४. पचास प्रतिशत जुँगा निस्कन लाग्ने समयः ८६ दिन (हिउँदे), ६९ दिन (वर्षायाम)
५. बाली पाक्न लाग्ने समयः १५२ दिन (हिउँदे), १३८ दिन (वर्षायाम)
६. औषत उत्पादन क्षमताः ९.०८ टन/हेक्टर (हिउँदे), ८.५ टन/हेक्टर (वर्षायाम)
७. हजार दानाको तौलः ३२०.६ ग्राम
८. प्रतिकूलता सहने गुणः पातमा लाग्ने रोग gray leaf spot र northern leaf blight सहन सक्ने, परागसेचनको समयमा हल्का सुख्खा पनि सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ७.३२
२. च्याङ्खला र पिठोको अनुपातः
३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः पोलेर, भुटेर, ढिंडो वा च्याङ्खला पकाएर, उसिनेर खान सकिने

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. अन्य जातको तुलनामा यो जातको जुँगा छिटो विकास हुन्छ र लामो हुन्छ
२. कुनै कुनै घोगाको खोस्टाको टुप्पामा पात देखा पर्ने
३. मकै पाकिसकेपछि पनि पात हरियै रहने

जातः खुमल हाइब्रिड मकै-२

१४) रेसुङ्गा कम्पोजिट

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः रेसुङ्गा कम्पोजिट
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७१ (२०१४)
३. सिफारिश क्षेत्र र ऋतुः मध्य तथा पश्चिमाञ्चल क्षेत्रको ७०० देखि १४०० मीटर उचाइसम्मको पहाडी क्षेत्र

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. दानाको रङः पहेलो
२. दानाको बनावटः थाप्लो नकुच्चिएको (flint)
३. घोगाको बनावटः लामो र मोटो (लम्बाइ १७ से.मी.)
४. धानचमराको रङः
५. जुँगाको रङः
६. पातको आकारः १०१.६ से.मी. लामो तथा १०.१ से.मी. चौडा घुमेको पात
७. पातको मूल नसाको रङः

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः २६० से.मी.
२. बोटको फेदवाट घोगासम्मको उचाइः १४९ से.मी.
३. पचास प्रतिशत धान चमरा निस्कन लाग्ने समयः ६५ दिन
४. पचास प्रतिशत जुँगा निस्कन लाग्ने समयः ६९ दिन
५. बाली पाक्न लाग्ने समयः १२७ दिन
६. औषत उत्पादन क्षमताः ५.२ टन/हेक्टर
७. हजार दानाको तौलः ३७८ ग्राम
८. प्रतिकूलता सहने गुणः बोट दह्रो हुने र सितिमिति नढल्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः १२.२६
२. च्याख्ला र पिठोको अनुपातः
३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः पोलेर, भुटेर, आटो (च्याख्ला) बनाएर

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. मकै पाकीसक्दा पनि पात हरियै रहने
२. तल माथि नभै समान उचाइमा घोगा लाग्ने

११) गुल्मी-२

क. पञ्जीकरण सम्बन्धी जानकारी

१. पञ्जीकरण हुनु पूर्व दिइएको नामः गुल्मी-२
२. पञ्जीकरण भएको वर्षः २०७१ (२०१४)
३. सिफारिश क्षेत्र र ऋतुः गुल्मी र अर्घाखाँची जिल्लाको ७०० देखि १४०० मीटर उचाइसम्म

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. दानाको रङः चम्किलो पहेलो
२. दानाको बनावटः थाप्लो नकुच्चिएको (flint)
३. घोगाको बनावटः लामो र मोटो (लम्बाइ १८.७ से.मी.)
४. धानचमराको रङः
५. जुँगाको रङः
६. पातको आकारः ९४.५ से.मी. लामो तथा ९.१ से.मी. चौडा, घुमेको पात
७. पातको मूल नसाको रङः

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः २८२ से.मी.
२. बोटको फेदवाट घोगासम्मको उचाइः १६१ से.मी.
३. पचास प्रतिशत धान चमरा निस्कन लाग्ने समयः ६६ दिन
४. पचास प्रतिशत जुँगा निस्कन लाग्ने समयः ७१ दिन
५. बाली पाक्न लाग्ने समयः १२५ दिन
६. औषत उत्पादन क्षमताः ५.४ टन/हेक्टर
७. हजार दानाको तौलः ३८९ ग्राम
८. प्रतिकूलता सहने गुणः कम मलखादको प्रयोगमा पनि राम्रो उत्पादन दिने; पात थोप्ले, पात डढुवा, र बोट कुहिने रोग अवरोधी

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः १२.५५
२. च्याखला र पिठोको अनुपातः
३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः पोलेर, भुटेर, आटो (च्याख्ला) बनाएर

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. मकै पाकीसक्दा पनि पात हरियै रहने

१५) मनकामना-१

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः नदिइएको, नेपालका स्थानीय र विदेशी गरी १९ लाईनको सम्मिश्रण
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०४४ (१९८७)
३. सिफारिश क्षेत्र र ऋतुः मध्य पहाड, हिउँदमा तराई र भित्री मधेशमा पनि लगाउन सकिने

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. दानाको रङः सेतो
२. दानाको बनावटः थाप्लो नकुच्चिएको (flint)
३. घोगाको बनावटः अर्ध बेलना तथा अर्ध सोली आकारको, टुप्पासम्म खोस्टाले छोपेको
४. धानचमराको रङः गुलाबी र सेतो मिश्रित
५. जुँगाको रङः गुलाबी र सेतो मिश्रित
६. पातको आकारः मझौला तथा आधा झुकेको
७. पातको मूल नसाको रङः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः १८८-२१५ से.मी.
२. बोटको फेदवाट घोगासम्मको उचाइः १०९ से.मी.
३. पचास प्रतिशत धान चमरा निस्कन लाग्ने समयः
४. पचास प्रतिशत जुँगा निस्कन लाग्ने समयः ७३-१०५ दिन
५. बाली पाक्न लाग्ने समयः १२०-१३० दिन
६. औषत उत्पादन क्षमताः ४ टन/हेक्टर
७. हजार दानाको तौलः
८. प्रतिकूलता सहने गुणः सेते रोग अवरोधी

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः
२. च्याङ्खला र पिठोको अनुपातः २.५:१
३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः पोलेर, भुटेर, उसिनेर, च्याङ्खला, तथा पिठो, आदि

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. कसिएका घोगा

जातः मनकामना-१

१६) मनकामना-३

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः पपुलेशन २२ सि ८
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०५९ (२००२)
३. सिफारिश क्षेत्र र ऋतुः पूर्वाञ्चल, मध्यमाञ्चल र पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्रको १००० मीटरदेखि १७०० मीटर उचाइसम्मको मध्य पहाडी क्षेत्र

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. दानाको रङः दूधे सेतो
२. दानाको बनावटः थाप्लो नकुच्चिएको (flint)
३. घोगाको बनावटः अर्ध बेल्ना तथा अर्ध सोली आकारको, ठूलो र खोस्टाले टुप्पासम्म छोपेको
४. धानचमराको रङः सेतो र गुलाबी मिश्रित
५. जुँगाको रङः पहेलो र गुलाबी मिश्रित
६. पातको आकारः मझौला तथा आधा घुमेको (recurved)
७. पातको मूल नसाको रङः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः २३५ से.मी.
२. बोटको फेदवाट घोगासम्मको उचाइः १२१ से.मी.
३. पचास प्रतिशत धान चमरा निस्कन लाग्ने समयः
४. पचास प्रतिशत जुँगा निस्कन लाग्ने समयः ६८ दिन
५. बाली पाक्न लाग्ने समयः १४२ दिन
६. औषत उत्पादन क्षमताः ५.५ टन/हेक्टर
७. हजार दानाको तौलः ३७७ ग्राम
८. प्रतिकूलता सहने गुणः पात डढ्ने तथा घोगा कुहिने रोग सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः १०.२
२. च्याङ्खला र पिठोको अनुपातः
३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः पोलेर, भुटेर, उसिनेर, च्याख्ला, ढिँडो बनाएर, आदि

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. कसिएका घोगा हुने
२. भाँच्ने वेलामा पनि हरियो रहने

जातः मनकामना-३

१७) मनकामना-४

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः पपुलेशन-४५ सी-१०
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६५ (२००८)
३. सिफारिश क्षेत्र र ऋतुः पूर्वदेखि पश्चिमसम्म १६०० मीटरभन्दा कम उचाइको मध्य पहाड

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. दानाको रङः पहेलो
२. दानाको बनावटः थाप्लो नकुच्चिएको (flint)
३. घोगाको बनावटः अर्ध बेल्ना तथा अर्ध सोली आकार (conico cylindrical)
४. धानचमराको रङः हल्का रातो तथा सेतो मिश्रित
५. जुँगाको रङः हल्का रातो तथा सेतो मिश्रित
६. पातको आकारः मझौला तथा आधा झुकेको
७. पातको मूल नसाको रङः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः १७० से.मी.
२. बोटको फेदवाट घोगासम्मको उचाइः १३१ से.मी.
३. पचास प्रतिशत धान चमरा निस्कन लाग्ने समयः
४. पचास प्रतिशत जुँगा निस्कन लाग्ने समयः ७३ दिन
५. बाली पाक्न लाग्ने समयः १४०-१४५ दिन
६. औषत उत्पादन क्षमताः ५.३ टन/हेक्टर
७. हजार दानाको तौलः ३५९ ग्राम
८. प्रतिकुलता सहने गुणः खैरो धब्बे रोग सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ९.४४
२. च्याखला र पिठोको अनुपातः २.०७:१
३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः कर्न फ्लेक्सको लागि उपयुक्त, पोलेर, भुटेर, च्याङ्खला, पिठो, आटो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. मोटो डाँठ हुने, नढल्ने

Population 45 C10
2007 Winter, at NMRP

Population 45 C10
2007 Winter, at NMRP

जातः मनकामना-४

१८) मनकामना-५

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः हिल पुल सेतो
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६६ (२०१०)
३. सिफारिश क्षेत्र र ऋतुः कर्णाली पूर्वको मध्यपहाडी क्षेत्र

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. दानाको रङः सेतो
२. दानाको बनावटः थाप्लो नकुच्चिएको (flint)
३. घोगाको बनावटः अर्ध बेल्ना तथा अर्ध सोली आकार (conico cylindrical)
४. धानचमराको रङः मिश्रित (गुलाबी ७५% तथा सेतो २५%)
५. जुँगाको रङः मिश्रित (गुलाबी ८५% र सेतो १५%)
६. पातको आकारः मझौला तथा आधा झुकेको
७. पातको मूल नसाको रङः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः २५० से.मी.
२. बोटको फेदवाट घोगासम्मको उचाइः १३१ से.मी.
३. पचास प्रतिशत धान चमरा निस्कन लाग्ने समयः
४. पचास प्रतिशत जुँगा निस्कन लाग्ने समयः ७४ दिन
५. बाली पाक्न लाग्ने समयः १४०-१४५ दिन
६. औषत उत्पादन क्षमताः ५.२७ टन/हेक्टर
७. हजार दानाको तौलः ३५९ ग्राम
८. प्रतिकूलता सहने गुणः खैरो धब्बे रोग सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ९.८५
२. च्याङ्खला र पिठोको अनुपातः
३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः पोलेर, उसिनेर, भुटेर, आटो, च्याँख्ला, ढिँडो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. भाँच्ने वेलासम्म पात हरियो रहने, मोटो डाँठ हुने, नढल्ने

MANAKAMANA-5
मनकामना-५

MAINTENANCE AND SEED PRODUCTION BLOCK
MANAKAMANA-5 (मनकामना-५)
METHOD: STRATIFIED MASS SELECTION

जातः मनकामना-५

१९) मनकामना-६

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः हिल पुल पहेलो
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६६ (२०१०)
३. सिफारिश क्षेत्र र ऋतुः पूर्व र मध्यपश्चिमको पहाड

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. दानाको रङः पहेलो
२. दानाको बनावटः थाप्लो नकुच्चिएको (flint)
३. घोगाको बनावटः अर्ध बेल्ना तथा अर्ध सोली आकार (conico cylindrical)
४. धानचमराको रङः सेतो / गुलाबी (white/pink)
५. जुँगाको रङः सेतो / गुलाबी (white/pink)
६. पातको आकारः मझौला तथा आधा झुकेको
७. पातको मूल नसाको रङः सेतो वा हरित सेतो (white or greenish white)

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः २३७ से.मी.
२. बोटको फेदवाट घोगासम्मको उचाइः १२३ से.मी.
३. पचास प्रतिशत धान चमरा निस्कन लाग्ने समयः
४. पचास प्रतिशत जुँगा निस्कन लाग्ने समयः ७३ दिन
५. बाली पाक्न लाग्ने समयः १४०-१४५ दिन
६. औषत उत्पादन क्षमताः ५.३४ टन/हेक्टर
७. हजार दानाको तौलः ३६५ ग्राम
८. प्रतिकुलता सहने गुणः पात तथा डाँठमा लाग्ने धब्बे रोग सहन सक्ने, नढल्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः १०.१९
२. च्याखला र पिठोको अनुपातः
३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः पोलेर, उसिनेर, भुटेर, आटो, च्याङ्खला, ढिँडो

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. भाँच्ने वेलासम्म हरियो रहने, नढल्ने

जातः मनकामना-६

२०) मनकामना-७

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनुपूर्व दिइएको नामः एक्रोस ९९४२/एक्रोस ९९४४

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७४ (२०१८)

३. सिफारिस क्षेत्रः मध्य पहाड

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. दानाको रङ्गः सेतो,

२. दानाको बनावटः थाप्लो नकुच्चिएको (flint),

३. बोटको औषत उचाइः २३९ से.मी.

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. पचास प्रतिशत जुंगा निस्कन लाग्ने समयः ७९ दिन,

२. बाली पाक्न लाग्ने समयः १५८ दिन,

३. औषत उत्पादनः ६.४५८ मे.टन प्रति हेक्टर,

४. हजार दानाको तौलः ३४१ ग्राम

घ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. किराहरु जस्तै गवारो र फौजी किरा र रोगहरु जस्तै पात डडुवा, ढाठ कुहिने रोग र पातमा लाग्ने खैरे थोप्ले रोगको लागि केहि हद सम्म प्रतिरोधक छ।

२. माथिलो भेगको सिंचाई नहुने क्षेत्र तथा बारीको लागि उपयुक्त हुन्छ र चिस्यान पनि सहन सक्छ।

जातः मनकामना-७

२१) पोषिलो मकै-१

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः एस ९९ टिएलडब्लु क्युएच जिएबि
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६५ (२००८)
३. सिफारिश क्षेत्र र ऋतुः पूर्वदेखि पश्चिमसम्म १६०० मीटरभन्दा कम उचाइको मध्य पहाड

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. दानाको रङः सेतो
२. दानाको बनावटः थाप्लो नकुच्चिएको (flint)
३. घोगाको बनावटः अर्ध बेल्ना तथा अर्ध सोली आकार (conico cylindrical)
४. धानचमराको रङः रातो तथा सेतो मिश्रित
५. जुँगाको रङः रातो तथा सेतो मिश्रित
६. पातको आकारः मझौला तथा आधा झुकेको
७. पातको मूल नसाको रङः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः २१० से.मी.
२. बोटको फेदवाट घोगासम्मको उचाइः १११ से.मी.
३. पचास प्रतिशत धान चमरा निस्कन लाग्ने समयः
४. पचास प्रतिशत जुँगा निस्कन लाग्ने समयः ६९ दिन
५. बाली पाक्न लाग्ने समयः १४५-१५५ दिन
६. औषत उत्पादन क्षमताः ५.३ टन/हेक्टर
७. हजार दानाको तौलः २९७ ग्राम
८. प्रतिकूलता सहने गुणः

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ११.५६ (लाईसिन ०.३२%, र ट्रिप्टोफान ०.२%)
२. च्याख्ला र पिठोको अनुपातः
३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः पोलेर, भुटेर, उसिनेर, आदि

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. मकै पाक्दा समेत पात हरियो रहने, स्थानीय जात भन्दा मिठो स्वाद, लाईसिन र ट्रिप्टोफानको मात्रा अरु जातमा भन्दा दोब्बर

जातः पोषिलो मकै-१

२२) शितला

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः पपुलेशन ४४ सी १०

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६३ (२००६)

३. सिफारिश क्षेत्र र ऋतुः पहाड

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. दानाको रङः सेतो

२. दानाको बनावटः थाप्लो नकुच्चिएको (flint)

३. घोगाको बनावटः अर्ध बेल्ना तथा अर्ध सोली आकार (conico cylindrical)

४. धानचमराको रङः सेतो र गुलावी मिश्रित

५. जुंगाको रङः सेतो र गुलावी मिश्रित

६. पातको आकारः मभौला तथा आधा भुकेको

७. पातको मूल नसाको रङः सेतो र गुलावी मिश्रित

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः २३७ से.मी.

२. बोटको फेदबाट घोगासम्मको उचाइः ११८ से.मी.

३. पचास प्रतिशत धान चमरा निस्कन लाग्ने समयः

४. पचास प्रतिशत जुंगा निस्कन लाग्ने समयः ७२ दिन

५. बाली पाक्न लाग्ने समयः १३०-१३५ दिन

६. औषत उत्पादन क्षमताः ६.०८ टन/हेक्टर

७. हजार दानाको तौलः ४०१ ग्राम

८. प्रतिकुलता सहने गुणः पातको डढुवा रोग र खैरो धब्बे रोग सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ११.०

२. च्याख्ला र पिठोको अनुपातः २.१:१

३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः पोलेर, भुटेर, उसिनेर, च्याख्ला, ढिंडो, आदि

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. नढल्ने र बाली पाकी सक्दा पनि पात हरियै रहने

जातः शितला

२३) देउती

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः जेड् एम ६२१
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६३ (२००६)
३. सिफारिश क्षेत्र र ऋतुः मध्यपहाड

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. दानाको रङः सेतो
२. दानाको बनावटः थाप्लो अलिअलि कुच्चिएको (semi flint)
३. घोगाको बनावटः
४. धानचमराको रङः गुलाबी रङ मिश्रित
५. जुँगाको रङः फिक्का गुलाबी
६. पातको आकारः घुमेको (recurved)
७. पातको मूल नसाको रङः

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः २४० से.मी.
२. बोटको फेदवाट घोगासम्मको उचाइः ११३ से.मी.
३. पचास प्रतिशत धान चमरा निस्कन लाग्ने समयः ७६ दिन
४. पचास प्रतिशत जुँगा निस्कन लाग्ने समयः ७९ दिन
५. बाली पाक्न लाग्ने समयः १३०-१३५ दिन (मध्य पहाड), १४५-१५० दिन (उच्च पहाड)
६. औषत उत्पादन क्षमताः ५.७ टन/हेक्टर
७. हजार दानाको तौलः
८. प्रतिकूलता सहने गुणः पातको ढढुवा रोग (tursicum leaf blight) सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ११.५
२. च्याख्ला र पिठोको अनुपातः २:१
३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः पोलेर, भुटेर, उसिनेर, च्याख्ला, ढिँडो, र पशुपन्छीको दाना

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. पाकी सकेपछि पनि बोट हरियै रहने, नढल्ने

जातः देउती

२४) गणेश-१

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः पुल ९ ए

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०५४ (१९९७)

३. सिफारिश क्षेत्र र ऋतुः उच्च पहाड

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. दानाको रङः दूधे सेतो

२. दानाको बनावटः ठूलो, थाप्लो नकुच्चिएकोदेखि अलिअलि कुच्चिएकोसम्म

३. घोगाको बनावटः अर्ध बेल्ना तथा अर्ध सोली आकार

४. धानचमराको रङः सेतो र गुलाबी मिश्रित (७०% सेतो र ३०% गुलाबी)

५. जुँगाको रङः सेतो र गुलाबी मिश्रित (६०% सेतो र ४०% गुलाबी)

६. पातको आकारः मझौला तथा आधा घुमेको

७. पातको मूल नसाको रङः हल्का सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः २५०-२८० से.मी.

२. बोटको फेदवाट घोगासम्मको उचाइः १४८ से.मी.

३. पचास प्रतिशत धान चमरा निस्कन लाग्ने समयः

४. पचास प्रतिशत जुँगा निस्कन लाग्ने समयः ९८ दिन

५. बाली पाक्न लाग्ने समयः १७५ दिन

६. औषत उत्पादन क्षमताः ५ टन/हेक्टर

७. हजार दानाको तौलः ३५० ग्राम

८. प्रतिकुलता सहने गुणः पात डढ्ने (turcicum leaf blight) रोग अवरोधी

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ९.७

२. च्याख्ला र पिठोको अनुपातः ५४:३१

३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः पोलेर, भुटेर, उसिनेर, च्याख्ला, ढिँडो बनाएर, आदि

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. नढल्ने, भाँच्ने बेलामा पनि पात हरियो रहने

जातः गणेश-१

२५) गणेश-२

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः नदिइएको, नेपालका स्थानीय र विदेशी गरी १८ लाईनको सम्मिश्रण
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०४६ (१९८९)
३. सिफारिश क्षेत्र र ऋतुः उच्च पहाड (हिउँदमा तराई र भित्री मधेशमा पनि लगाउन सकिने)

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. दानाको रङः पहेलो
२. दानाको बनावटः थाप्लो नकुच्चिएको गोलो (flint)
३. घोगाको बनावटः अर्ध बेलना तथा अर्ध सोली आकारको
४. धानचमराको रङः सेतो र गुलाबी मिश्रित
५. जुँगाको रङः सेतो र गुलाबी मिश्रित
६. पातको आकारः मझौला तथा आधा झुकेको
७. पातको मूल नसाको रङः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः २०५ से.मी.
२. बोटको फेदवाट घोगासम्मको उचाइः १२० से.मी.
३. पचास प्रतिशत धान चमरा निस्कन लाग्ने समयः
४. पचास प्रतिशत जुँगा निस्कन लाग्ने समयः ७५ दिन
५. बाली पाक्न लाग्ने समयः १५०-१८० दिन
६. औषत उत्पादन क्षमताः ३.५ टन/हेक्टर
७. हजार दानाको तौलः
८. प्रतिकूलता सहने गुणः पात डढ्ने (turcicum leaf blight) रोग अवरोधी, कम मलिलो जग्गामा राम्रो उत्पादन दिने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ८.८
२. च्याख्ला र पिठोको अनुपातः
३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः पोलेर, भुटेर, उसिनेर, आदि

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. नढल्ने, भाँच्ने वेलामा पनि पात हरियो रहने

जातः गणेश-२

२६) रामपुर कम्पोजिट

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः थाई कम्पोजिट १ X सुवान १
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०३२ (१९७५)
३. सिफारिश क्षेत्र र ऋतुः तराई, भित्री मधेश, बेसी, र मध्य पहाड

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. दानाको रङः पहेलो
२. दानाको बनावटः थाप्लो नकुच्चिएको (flint)
३. घोगाको बनावटः अर्ध वेलना तथा अर्ध सोली आकारको
४. धानचमराको रङः गुलाबी र सेतो मिश्रित
५. जुँगाको रङः गुलाबी र सेतो मिश्रित
६. पातको आकारः मझौला तथा आधा झुकेको
७. पातको मूल नसाको रङः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः २१०-२२० से.मी.
२. बोटको फेदवाट घोगासम्मको उचाइः १०८ से.मी.
३. पचास प्रतिशत धान चमरा निस्कन लाग्ने समयः
४. पचास प्रतिशत जुँगा निस्कन लाग्ने समयः ५५ दिन
५. बाली पाक्न लाग्ने समयः ११०-११५ दिन
६. औषत उत्पादन क्षमताः ४.४ टन/हेक्टर
७. हजार दानाको तौलः ३८९ ग्राम
८. प्रतिकूलता सहने गुणः सेते रोग सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः
२. च्याङ्खला र पिठोको अनुपातः
३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः पोलेर, भुटेर, पिठो, आटो तथा उसिनेर

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. कसिएका घोगा र चम्किलो पहेलो दाना

जातः रामपुर कम्पोजिट

आलुका जातहरू

१) कुफ्री सिन्दुरी
२) कुफ्री ज्योति
३) खुमल सेतो-१
४) खुमल रातो-२
५) खुमल उज्यालो
६) जनकदेव
७) डेजिरी
८) खुमल सेतो- ३
९) खुमल रातो-४
१०) खुमल विकास
११) खुमल उपहार
१२) खुमल लक्ष्मी
१३) आइ पि वाई-८
१४) टि पि एस-१
१५) टि पि एस-२

१) कुफ्री सिन्दुरी

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. पैतृक पहिचानः कुफ्रि रेड x कुफ्रि कुन्दन = सि. १४०

२. जातीय श्रोतः केन्द्रीय आलु अनुसन्धान संस्थान, सिमला भारत

३. सिफारिश क्षेत्रः तराई तथा भित्रि मधेश

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको आकारः अग्लो, ठाडो र खुल्ला किसिमको

२. डाँठको किसिमः संख्यामा थोरै, रंग एकनासको, डाँठको मोटाई मझौला खालको

३. पातको किसिमः खुल्ला किसिमको, सतह खुम्चिएको र सानो आकारको

४. फूलको रंगः हल्का रातो र सेतो टुप्पा भएको

५. दानाको किसिम र रङः गोलो, रातो बोक्रा र गुदी हल्का पहेंलो, आँखाको गहिराई मझौला प्रकारको

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बाली तयार हुने समयः ११० देखि १३० दिन

२. प्रति बोट डाँठ संख्याः सरदर ५ प्रति बोट

३. प्रति बोट दाना संख्याः सरदर ९-१२ प्रति बोट

४. सुषुप्त अवस्थाः लामो (१२ हप्ता)

५. औषत उत्पादनः २०-३० टन/हेक्टर

६. प्रतिकुलता सहने गुणः ऐजेरु नलाग्ने, अगौंटे डढुवा केही सहन सक्ने, डढुवा रोग लाग्ने, पात दोब्रिने भाइरस रोग सहन सक्ने

७. हावापानी अनुकूलताः अन्य जातको तुलनामा सुख्खा तथा खडेरी केहि सहन सक्ने

८. अन्य विशेषताहरूः कम मलिलो जमिनबाट पनि सन्तोषजनक उत्पादन लिन सकिने, भण्डारण क्षमता तुलनात्मक रुपमा राम्रो

Kufri Sindhuri
K. Sinduri
Kufri Sinduri
2021/12/7 13:26
कूफ्रि सिन्दुरी
K. Sinduri

जातः कुफ्री सिन्दुरी

२) कुफ्री ज्योति

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. पैतृक पहिचानः ३०६९d (४) x २८१४ a (१) = SLBZ३८९- (b)

२. जातीय श्रोतः केन्द्रीय आलु अनुसन्धान संस्थान, सिमला, भारत

३. सिफारिश क्षेत्रः मध्य तथा उच्च पहाडी क्षेत्र

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको आकारः मध्यम, अग्लो र गाँजिएको

२. डाँठको किसिमः मोटो र संख्यामा मध्यम

३. पातको किसिमः चिप्लो र चमकदार सतह

४. फूलको रंगः सेतो

५. दानाको किसिम र रङः अण्डाकार, ठूलो, बोक्रा चिल्लो र हल्का सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बाली तयार हुने समयः उच्च पहाडमा ११०-१२० दिन र मध्य पहाडमा १००-११० दिन

२. प्रति बोट डाँठ संख्याः सरदर ५ प्रति बोट

३. प्रति बोट दाना संख्याः सरदर ७ प्रति बोट

४. सुषुप्त अवस्थाः सामान्यतया १२ हप्ता (मध्यम)

५. औषत उत्पादनः २०-२५ टन/हेक्टर

६. प्रतिकुलता सहने गुणः ऐजेरु नलाग्ने, अगौटे डढुवा सामान्य अवरोधक, केहि बर्ष अगाडी सम्म डढुवा अवरोधक भनेर चिनीए पनि हाल लाग्न शुरु भएको ।

७. अन्य विशेषताहरूः तराई, मध्य तथा उच्च पहाडी सबै क्षेत्रमा समेत खेती गर्न सकिने । मनसुन वाली र शरद वालीका रुपमा पनि उत्पादन लिन सकिने ।

जातः कुफ्री ज्योति

३) खुमल सेतो-१

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नाम (सिप): सिप ७२००८८
२. नेपाल भित्रिएको वर्षः सन् १९८२/८३
३. उन्मोचन भएको वर्षः सन् १९९९ (वि.सं. २०५६)
४. पैतृक पहिचानः MP१६१३७७.२३ x B६५=५- = Atlantic x Huinkul
५. जातीय श्रोतः अन्तराष्ट्रिय आलुवाली केन्द्र, लिमा, पेरु
६. सिफारिश क्षेत्रः तराई तथा भित्री मधेश देखि उच्च पहाडसम्म

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको आकारः मध्यम खालको र फैलिएको
२. डाँठको किसिमः मसिना, ५-७ प्रति बोट
३. पातको किसिमः खुल्ला, हल्का हरियो
४. फूलको रंगः सेतो रंगको, लामो दिनमा मात्र फुल्ने तर थोरै संख्यामा
५. दानाको किसिम र रङः सेतो र गुदिको रंग पनि सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बाली तयार हुने समयः १०० देखि १२० दिन (मध्यम)
२. प्रति बोट डाँठ संख्याः सरदर ५ प्रति बोट
३. प्रति बोट दाना संख्याः सरदर १० प्रतिबोट
४. सुषुप्त अवस्थाः करिब ८ हप्ता (मध्यम)
५. औषत उत्पादनः २५ टन प्रति हेक्टर
६. प्रतिकुलता सहने गुणः ऐजेरु अवरोधक, डढुवा सहन सक्ने, पात दोब्रिने भाइरस अवरोधक
७. अन्य विशेषताहरूः असिना र सुख्खा केही हदसम्म सहन सक्ने।

जातः खुमल सेतो

४) खुमल रातो-२

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. नेपाल भित्रिएको वर्षः सन् १९५९ (अन्तराष्ट्रिय आलुवाली केन्द्र, लिमा पेरुबाट)
२. उन्मोचन भएको वर्षः सन् १९९९ (वि. सं. २०५६)
३. पैतृक पहिचानः MUS १३६.६ x ३३४५D (१) x २) २२८८)
४. जातीय श्रोतः अन्तराष्ट्रिय आलुवाली केन्द्र, लिमा, पेरु

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको आकारः ठाडो किसिमको
२. डाँठको किसिमः थोरै र मध्यम खालको मोटाई, बैजनी रंग
३. पातको किसिमः मध्यम खालको बनोट, सतह खुम्चिएको, हल्का हरियो रंग

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बाली तयार हुने समयः १०० देखि १२० दिन (मध्यम)
२. प्रति बोट डाँठ संख्याः सरदर ४ प्रति बोट
३. प्रति बोट दाना संख्याः सरदर ११ प्रति बोट
४. औषत उत्पादनः २०-२५ टन प्रति हेक्टर
५. प्रतिकुलता सहने गुणः ऐजेरु अवरोधक, डढुवा रोग अवरोधक, अगौटे डढुवा रोग केही सहन सक्ने
६. अन्य विशेषताहरूः तराई क्षेत्रमा उन्मोचित अन्य जातहरु भन्दा बढि उत्पादन दिने, आकर्षक दानाको रंग

जातः खुमल रातो

५) खुमल उज्यालो

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः (उपलब्ध छैन)

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०५३ (२००५)

३. सिफारिश क्षेत्र र ऋतुः ३.५/३ देखि ९/३.५ उचाइसम्म; शरद ऋतुमा

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. कन्दको रङः पहेलो

२. कन्दको छालाको रङः पहेलो (brown)

३. मुना भएको ठाउँ साँघुरो हुने

४. कन्दको आकारः अण्डाकार (obovate/elliptic), भित्री भाग पहेलो, गुलाबी रङको नाभी

५. कोपिलाको रङः सेतो

६. पातको रङः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः उपलब्ध छैन

२. पचास प्रतिशत धान चमरा निस्कन लाग्ने समयः ५.५ " ३ दिन; उत्पादन ३.५ " ५ टन/हेक्टर

३. बाली पाक्न लाग्ने समयः ९०-१२० दिन

४. बाली पाक्न लाग्ने समयः ५-७ दिन

५. उत्पादन (शीत ऋतु)ः ३-४ दिन

६. औषत उत्पादन क्षमताः ३०-१०५ टन/हेक्टर

७. प्रतिकूलता सहने गुणः

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः

२. reducing sugar (शर्करा) प्रतिशतः ९ ३५

३. स्टार्च प्रतिशतः

४. शुष्क पदार्थ प्रतिशतः

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. कन्द पहेलो र reducing sugar को मात्रा थोरै भएकाले उपयुक्त

जातः खुमल उज्यालो

६) जनकदेव

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. नेपाल भित्रिएको वर्षः सन् १९९० (अन्तराष्ट्रिय आलुवाली केन्द्र (CIP) बाट)
२. उन्मोचन भएको वर्षः सन् १९९९ (वि. सं. २०५६)
३. पैतृक पहिचानः Atzimba x Desiree = (Urgenta Depeache)
४. जातीय श्रोतः अन्तराष्ट्रिय आलुवाली केन्द्र, लिमा, पेरु
५. सिफारिश क्षेत्रः तराई देखि उच्च पहाडी भेग सम्म

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको आकारः अग्लो
२. डाँठको किसिमः संख्यामा थोरै, मोटो, एकैनासको, बैजनी रंग
३. पातको किसिमः खुल्ला किसिमको, हल्का हरियो, खस्रो सतह
४. फूलको रंगः लामो दिनमा धेरै फुल्ने, बैजनी
५. दानाको किसिम र रङः मध्यम देखि ठूलो आकारको, रातो बोक्रा, गुदी हल्का पहेलो, आकार लाम्चो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बाली तयार हुने समयः १०० देखि १२० दिन (मध्यम)
२. प्रति बोट डाँठ संख्याः सरदर ४ प्रति बोट
३. प्रति बोट दाना संख्याः सरदर ९ प्रति बोट
४. सुषुप्त अवस्थाः करिब ८ हप्ता (मध्यम)
५. औषत उत्पादनः २०-२५ टन प्रति हेक्टर
६. प्रतिकुलता सहने गुणः ऐजेरु अवरोधक, डढुवा सहन सक्ने
७. अन्य विशेषताहरूः भण्डारण क्षमता राम्रो, असिना सहन सक्ने, नेपालका सबै भू-भागमा खेती गर्न सकिने, सुख्खा तथा खडेरीबाट केही बच्न सक्ने।

जातः जनकदेव

७) डेजिरी

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. पैतृक पहिचानः अर्जेन्टा डिपेस्के
२. जातीय श्रोतः नेदरल्याण्डस्
३. सिफारिश क्षेत्रः तराई, उपत्यका तथा मध्य पहाड

ख. बिरुवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बोटको आकारः होचो र फैलिने खालको
२. डाँठको किसिमः मोटो, हल्का रातो रंग
३. पातको किसिमः तुलनात्मक रुपमा साना र रंगिन
४. फूलको रंगः गुलावी रंगका फूल धेरै फुल्ने
५. दानाको किसिम र रङः अण्डाकार लामो, बोक्रा रातो, चिप्लो, गुदी पहेंलो, आँखाको गहिराई कम

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बाली तयार हुने समयः ८० देखि ९० दिन
२. प्रति बोट डाँठ संख्याः सरदर ४ प्रति बोट
३. प्रति बोट दाना संख्याः सरदर ७ प्रति बोट
४. सुषुप्त अवस्थाः छोटो (८ हप्ता भन्दा कम)
५. औषत उत्पादनः १५ देखि २० टन प्रति हेक्टर
६. प्रतिकुलता सहने गुणः डढुवा लाग्ने, पात दोब्रिने भाइरस रोग लाग्ने तर ऐजेरु अवरोधक
७. अन्य विशेषताहरूः तराई, भित्री मधेश, मध्य पहाड तथा उपत्यकाहरु सबै ठाउँहरुमा राम्रो उत्पादन लिन सकिने, अरु जातहरुको तुलनामा छिट्टै तयार हुने

जातः डेजिरी

८) खुमल सेतो- ३

उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. पुरानो नामः सि.आई.पि ३९४६००.५२
२. नामाकरण गरिएको नामः खुमल सेतो -३
३. पेडिग्री वा पुर्खाः ३९५२६२.२ X ३९५२९२.३
४. उद्धगम् देश वा उत्पतिः पेरु
५. जातिय श्रोतः अन्तराष्ट्रिय आलुबाली केन्द्र, लिमा, पेरु
६. रा.कृ.अ.श्रो.के. मा दर्ता संकेत नम्बर (Accession number): NGRV ०३२०
७. **सिफारिस क्षेत्र**ः तराई देखि मध्यपहाडसम्म (समुद्री सतह देखि १५०० मीटरको उचाइसम्म)

बालीगत विशेषताहरु (Agronomical Characters)

१. बोटको औसत उचाईः ५० से.मि.
२. औसत डाठको संख्या प्रति बोटः ५
३. रोपेदेखी बाली परिपक्क (तयार) हुन लाग्ने दिनः ११५
४. उत्पादन प्रति हेक्टरः २९.९१ मे.टन.प्रति हे.
५. सुषुप्तावस्ताः ७०-८५ दिन

बोटको रुपरंग (Morphological Characters)

१. पातः पातहरु खुल्ला किसिमका, हरिया रंगका, पातहरुको बिचमा ससाना सहायक पातहरु निस्किने
२. डाँठः मध्यम मोटाइ, गाढा हरियो, डाँठमा हल्का झुस भएको
३. फूलः धेरै फुल्ने, सेतो रंगको, मध्यम व्यस भएका, inflorescence ठुलो आकारको
४. दानाः अण्डाकार, छाला र गुदी क्रिम रंगको
५. आँखाः सतही, समान किसिमले फिजिएका

प्रसोधनयोग्य विशेषताहरु

१. सुख्खा पदार्थ (Dry matter) % ः २१.९४%
२. स्पेसिफिक ग्राभिटी (Specific Gravity) ः १.०६४
३. रिडिउसिङ सुगर Reducing Sugar content (mg/१००g): १४८.६५
४. टोटल सोलुबल सुगर (TSS) ° brix ः ४
५. स्टार्च कन्टेन्ट (Starch Content) % ः ९.६७३
६. भिटामिन सि (Vitamin C content) µmol/ltr ः १९.४५
7. Beta carotene (mg/१००g) :१९.२५
८. समग्रमा आलुको गुणस्तरः चिप्सका लागि उपयुक्त

खुमल सेतो- ३

९) खुमल रातो-४

उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. पुरानो नामः सि.आई.पि ३९२७९७.२२
२. नामाकरण गरिएको नामः खुमल रातो -४
३. पेडिग्री वा पुर्खाः ३८७५२१.३ X APHRODITE
४. उद्धगम् देश वा उत्पतिः पेरु
५. जातिय श्रोतः अन्तराष्ट्रिय आलुबाली केन्द्र, लिमा, पेरु
६. रा.कृ.अ.श्रो.के. मा दर्ता संकेत नम्बर (Accession number): NGRV ०३२१
७. सिफारिस क्षेत्रः मध्यपहाडदेखि उच्चपहाडसम्म (समुद्री सतहबाट ८०० देखि २५०० मीटरको उचाइसम्म)

बालीगत विशेषताहरु (Agronomical Characters)

१. बोटको औसत उचाईः ५१.१ से.मि.
२. औसत डाठको संख्या प्रति बोटः ६
३. रोपेदेखी बाली परिपक्क (तयार) हुन लाग्ने दिनः११०
४. उत्पादन प्रति हेक्टरः २७.८४ मे.टन.प्रति हे.
५. सुषुप्तावस्ताः ५५-७० दिन

बोटको रुपरंग (Morphological Characters)

१. पातः पातहरु खुल्ला किसिमका, लामो लम्बाई र मध्यम चौडाई भएका, हरिया, पातको नशाहरुमा एन्थोसायनिन पिगमेन्टले गर्दा हल्का कलेजी रंग देखिने
२. डाठः मध्यम मोटाइ, डाठमा एन्थोसायानिन पिगमेन्टले गर्दा रातो-खैरो रंगको देखिने, चिल्ला झुस नभएका
३. फूलः हल्का निलो-प्याजी रंगका, मध्यम व्यस भएका, inflorescence मध्यम आकारको
४. दानाः अण्डाकार, छाला रातो रंगको, हल्का पहेंलो गुदी
५. आँखाः सतही, समान किसिमले फिजिएका

प्रसोधनयोग्य विशेषताहरु

१. सुख्खा पदार्थ (Dry matter) % : २१.३%
२. स्पेसिफिक ग्राभिटी (Specific Gravity) : १.०६१
३. रिडिउसिङ सुगर Reducing Sugar content (mg/१००g): ६०.७४५
४. टोटल सोलुबल सुगर (TSS) ° brix : ४
५. स्टार्च कन्टेन्ट (Starch Content) % : ८.८५
६. भिटामिन सि (Vitamin C content) µmol/ltr : १८.१७
७. Beta carotene (mg/१००g) : ४.९०
८. समग्रमा आलुको गुणस्तरः चिप्सका लागि उपयुक्त

खुमल रातो-४

१०) खुमल विकास

क. वानस्पतिक स्वरुप

१. बोटको आकार : मध्यम उचाई भएको, बृद्धि अलि-अलि ठाडो भएर जाने
२. डाँठ : मध्यम मोटाई र थोरै रौं भएको, गाढा हरियो रंगको
३. पात : अन्डाकार र हरियो रंगको, एकदम नजिक र भुस भएको
४. फूल : सेतो पत्रमा राता छिर्का भएको, प्रति बोट दुइदेखि चारवटासम्म भूइतर फर्केको पुष्प समूह
५. आलुको दाना : गोला, थेप्चा किसिमका, छाला गाढा रातो भएका, नौनी जस्ता सेतो गुदी भएको

ख. जातीय विशेषता

१. बाली तयार हुने समय : १०० देखि ११० दिनमा तयार
२. डाँठको संख्या : सरदर ३-४ प्रति बोट
३. दानाको संख्या : सरदर ६-८ प्रति बोट
४. शुषुप्तावस्था : करिब ६-८ हप्ता
५. सरदर उत्पादन : २०-२५ टन / हेक्टर
६. रोग अवरोधक क्षमता : डडुवा रोग अरू जातमा भन्दा धेरै कम लाग्ने, ऐजेरू रोग नलाग्ने
७. अन्य विशेषताहरू : सुख्खा पदार्थ बढि भएको, सुख्खा तथा खडेरी केहि हदसम्म सहन सक्ने, चिप्स बन्ने उपयोगी गुण भएको
८. सिफारिस भौगोलिक क्षेत्र : मध्यपहाड देखि उच्च पहाडमा लगाउन सकिने

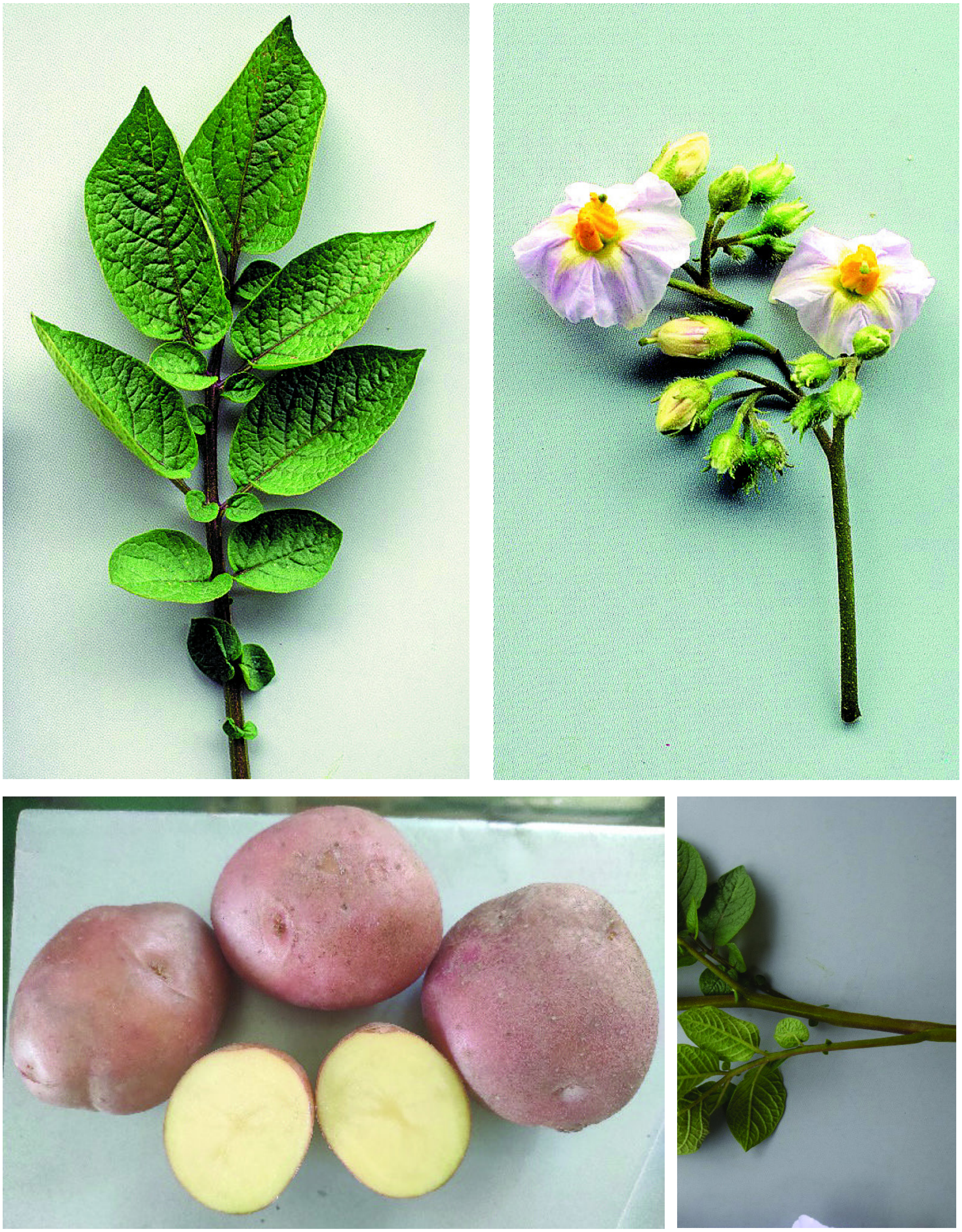

खुमल विकास

११) खुमल उपहार

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः सिआइपी ३८९७४६.२
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७१ (२०१४)
३. सिफारिश क्षेत्रः तराई र मध्य पहाडको १२०० मीटर उचाइसम्म

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बिरुवाको बनावटः मध्यम अग्लो, ठाडो, फैलिने स्वभावको
२. काण्डको किसिमः मोटो, हल्का रातो देखिने
३. पातको किसिम र रङः बाक्लो, खस्रो गाढा रङको पातहरू
४. फूलको विवरणः बैजनी रङको, धेरै फुल्ने
५. दानाको किसिम र रङः गोलो वा अण्डाकार, सानोदेखि ठूलोसम्म फल्ने, हल्का रातो र सेतो मिश्रित
६. गुदीको रङः क्रिम वा सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बाली तयार हुन लाग्ने समयः १००-१२० दिन
२. बोटको उचाइः ३०-५० से.मी.
३. प्रति बोट डाँठ (काण्ड) संख्याः २-३
४. प्रति बोट दाना संख्याः ४-५
५. सुषुप्त अवस्थाः मध्यम (६-८ हप्ता)
६. औषत उत्पादनः २४ टन/हेक्टर
७. प्रतिकूलता सहने गुणः ढढुवा रोग सहन सक्ने, भाइरस 'एक्स', 'वाई' र 'भि' अवरोधी

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. सुख्खा पदार्थ प्रतिशतः २१.१
२. स्टार्च प्रतिशतः
३. घुलनशील चिनी (reducing sugar) को मात्राः २७.६ मि.ग्रा./१०० ग्रा.
४. प्रशोधन गुणः राम्रो (Promising)

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. बोट अग्लो, डाँठ मोटो, दानामा बैजनी रङका आँखा

जातः खुमल उपहार

१२) खुमल लक्ष्मी

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः सिआईपी ३८८५७२.१

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६५ (२००८)

३. सिफारिश क्षेत्रः मध्य तथा उच्च पहाडी भेग—वर्षे बाली, सुख्खा उच्च पहाडी भेग—मनसुन बाली, तराई तथा भित्री मधेश—शरद तथा हिउँदे बाली

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बिरुवाको बनावटः अग्लो, कम फिजिएको

२. काण्डको किसिमः मध्यम खालको मोटाई, केही मात्रामा रौं र केही रातो देखिने

३. पातको किसिम र रङः खस्रो सतह र केही लाम्चो आकारको, गाढा हरियो

४. फूलको विवरणः गुलाबी रातो र परागकोष पहेलो रङको, लामो दिनमा धेरै फुल्ने र छोटो दिनमा कम फूल फुल्ने

५. दानाको किसिम र रङः गोलो, सानोदेखि ठूलोसम्म फल्ने, रातो

६. गुदीको रङः क्रिम वा सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बाली तयार हुन लाग्ने समयः १२०-१४० दिन

२. बोटको उचाइः ५०-६० से.मी.

३. प्रति बोट डाँठ (काण्ड) संख्याः ३-५

४. प्रति बोट दाना संख्याः १०-१५

५. सुषुप्त अवस्थाः मध्यम (६-८ हप्ता)

६. औषत उत्पादनः २४-२८ टन/हेक्टर

७. प्रतिकूलता सहने गुणः ढढुवा र ऐजेरु रोग अवरोधी

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. सुख्खा पदार्थ प्रतिशतः १६.७

२. स्टार्च प्रतिशतः

३. घुलनशील चिनी (reducing sugar) को मात्राः

४. प्रशोधन गुणः

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. अग्लो र ठाडो स्वभावको बोट तथा डाँठ मोटो र रंगिन

२. रातो र गोलो आकारको आलु र आँखाको गहिराई मध्यम

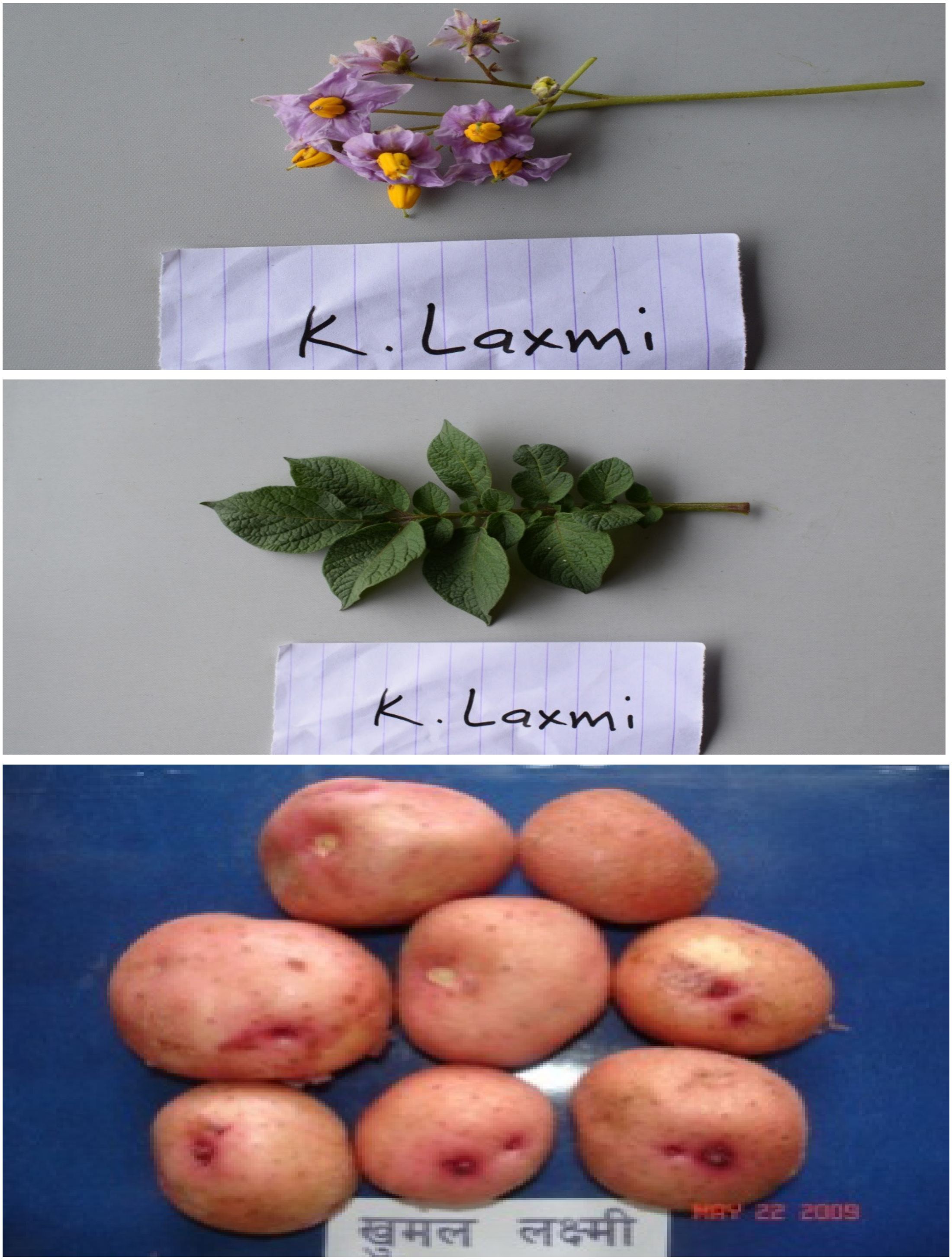

जातः खुमल लक्ष्मी

१३) आइ पि वाई-८

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः सिआईपी ३८८५७२.४
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६५ (२००८)
३. सिफारिश क्षेत्रः तराई तथा भित्री मधेश

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बिरुवाको बनावटः मध्यम, खुल्ला भाँगिने किसिमको
२. काण्डको किसिमः मध्यम मोटाई, हरियो रङ, केही मात्रामा रौं भएको
३. पातको किसिम र रङः केही लाम्चिलो (ovate lanceolate), चुच्चो परेको, हरियो रङ, समतल सतह
४. फूलको विवरणः मध्यम बैजनी रङको, छोटो दिनमा थोरै फुल्ने र आलुभेडा फल्ने
५. दानाको किसिम र रङः मध्यम आकारको, समतल सतह भएको, सेतो
६. गुदीको रङः सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बाली तयार हुन लाग्ने समयः ११०-१२० दिन
२. बोटको उचाइः ४०-५० से.मी.
३. प्रति बोट डाँठ (काण्ड) संख्याः ३-४
४. प्रति बोट दाना संख्याः १०-१२
५. सुषुप्त अवस्थाः मध्यम (६-८ हप्ता)
६. औषत उत्पादनः २५-२७ टन/हेक्टर
७. प्रतिकूलता सहने गुणः अगौटे र पछौटे ढढुवा रोग अवरोधक

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. सुख्खा पदार्थ प्रतिशतः १७.१
२. स्टार्च प्रतिशतः
३. घुलनशील चिनी (reducing sugar) को मात्राः
४. प्रशोधन गुणः

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. मध्यम फैलिने स्वभाव र मध्यम हरियो डाँठ
२. धेरै आलुभेडा फल्ने, सेतो गोलो र मध्यम आँखाको गहिराई र आँखामा केही रातो भएको

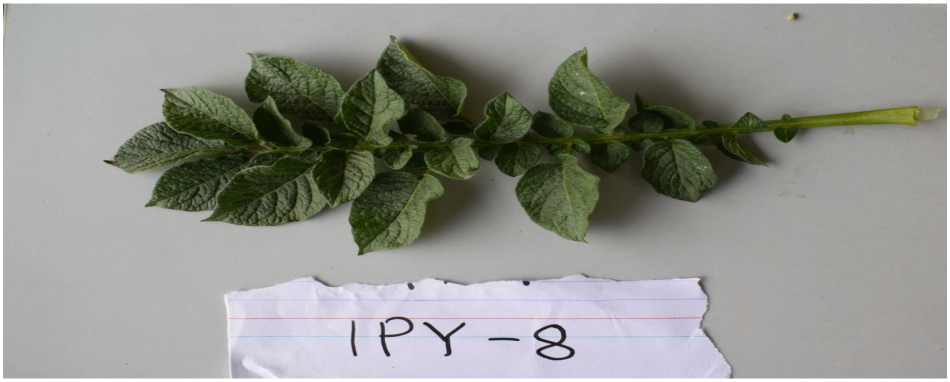

जातः आइ पि वाई-८

१४) टि पि एस-१

क. पञ्जीकरण सम्बन्धी जानकारी

१. पञ्जीकरण हुनु पूर्व दिइएको नामः एचपीएस २/६७
२. पञ्जीकरण भएको वर्षः २०७१ (२०१४)
३. सिफारिश क्षेत्रः तराई र मध्य पहाडको सिंचित क्षेत्र

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बिरुवाको बनावटः ठाडोदेखि मध्यम फैलिने स्वभाव
२. काण्डको किसिमः मोटो, कडा, चौडादेखि गोलो, हल्का रंगीन डाँठ
३. पातको किसिम र रङः बाक्लो, लामो चौडा, हरियो
४. फूलको विवरणः सेतो बैजनीदेखि हल्का निलोसम्म
५. दानाको किसिम र रङः गोलो, सेतो
६. गुदीको रङः हल्का पहेलो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बाली तयार हुन लाग्ने समयः ११०-१२० दिन
२. बोटको उचाइः ३५-६० से.मी.
३. प्रति बोट डाँठ (काण्ड) संख्याः ३-४
४. प्रति बोट दाना संख्याः १०-१२
५. सुषुप्त अवस्थाः मध्यम (६-८ हप्ता)
६. औषत उत्पादनः ३५-४० टन/हेक्टर
७. प्रतिकूलता सहने गुणः ढढुवा रोग सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. सुख्खा पदार्थ प्रतिशतः १७.२
२. स्टार्च प्रतिशतः
३. घुलनशील चिनी (reducing sugar) को मात्राः
४. प्रशोधन गुणः मध्यम चिप्स बन्ने गुण

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. बोट मोटो र फैलिने खालको
२. बोटको जरा तथा त्यान्द्रा फैलिने खालको

जातः टि पि एस-१

१५) टि पि एस-२

क. पञ्जीकरण सम्बन्धी जानकारी

१. पञ्जीकरण हुनु पूर्व दिइएको नामः एचपीएस ७/६७
२. पञ्जीकरण भएको वर्षः २०७१ (२०१४)
३. सिफारिश क्षेत्रः तराई र मध्य पहाडको सिंचित क्षेत्र

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बिरुवाको बनावटः ठाडो
२. काण्डको किसिमः पातलो, नरम, चौडादेखि गोलो र हल्का रंगीन डाँठ
३. पातको किसिम र रङः बाक्लो, चिप्लो, चौडा, हरियो
४. फूलको विवरणः सेतो बैजनीदेखि हल्का निलोसम्म
५. दानाको किसिम र रङः गोलो, सेतो
६. गुदीको रङः पहेलो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बाली तयार हुन लाग्ने समयः ११०-१२० दिन
२. बोटको उचाइः ३५-६० से.मी.
३. प्रति बोट डाँठ (काण्ड) संख्याः ३-४
४. प्रति बोट दाना संख्याः ९-१०
५. सुषुप्त अवस्थाः मध्यम (६-८ हप्ता)
६. औषत उत्पादनः ३०-३५ टन/हेक्टर
७. प्रतिकूलता सहने गुणः ढढुवा रोग सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. सुख्खा पदार्थ प्रतिशतः १७.३
२. स्टार्च प्रतिशतः १४.२
३. घुलनशील चिनी (reducing sugar) को मात्राः १८७ मि.ग्रा./१०० ग्रा.
४. प्रशोधन गुणः मध्यम चिप्स बन्ने गुण

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. बोट ठाडो, डाँठ पातलो
२. बोटको जरा एक ठाउँमा गुजमुज्ज हुने तथा त्यान्द्रा फैलिने

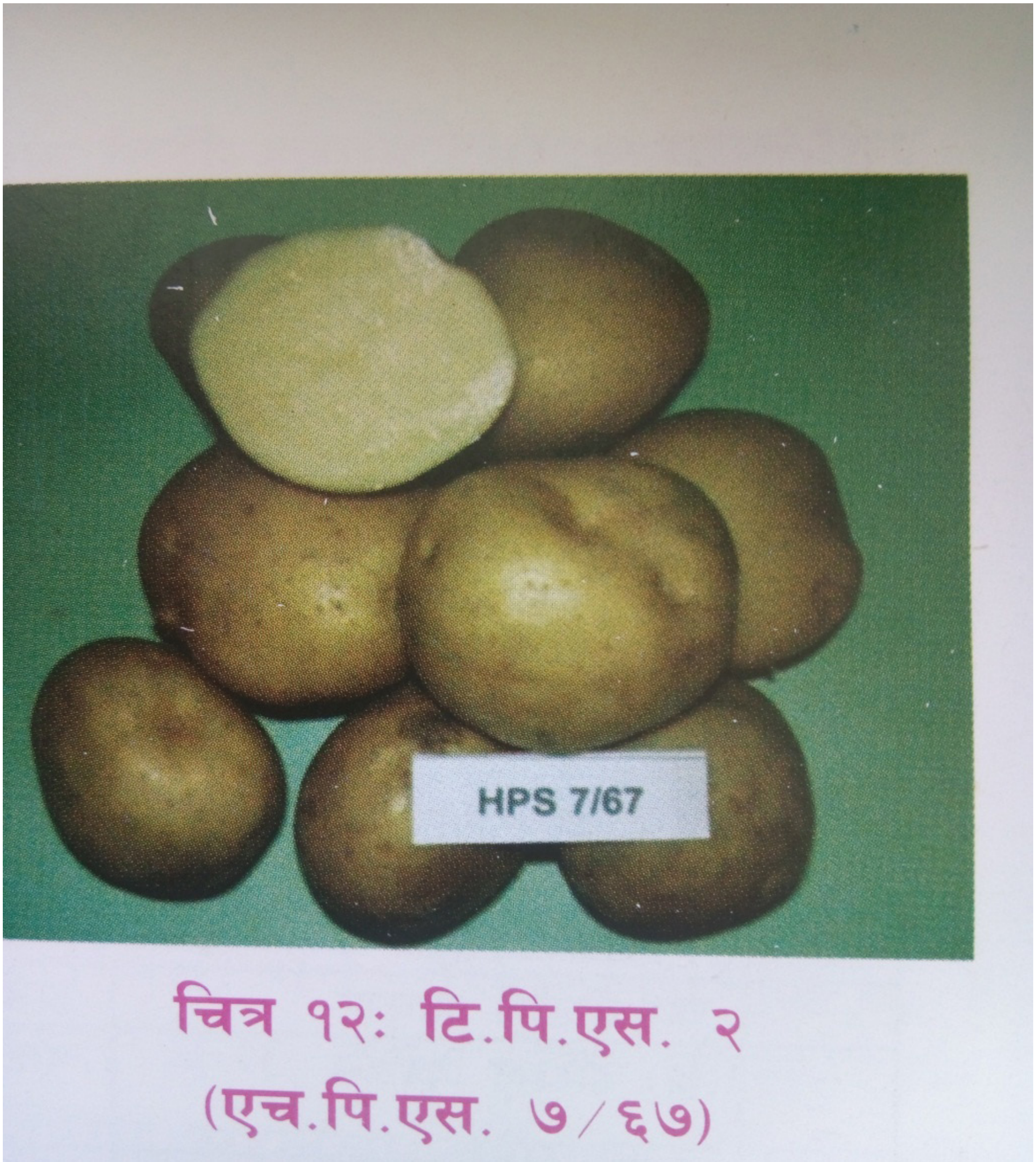

जातः टि पि एस-२

तरकारी बाली

अ. सिमी

१) त्रिशूली सिमी

२) चौमासे सिमी

आ. मुला

१) जातः चालिस दिने

२) मिनो अर्ली

३) प्युठाने रातो

इ. काउली

१) खुमल ज्यापू

२) काठमाडौं स्थानीय

ई. रायोको साग

१) खुमल रातोपात

उ. प्याज

१) रेड क्रियोल

ऊ. केराउ

१) सिक्किमे

ए. गोलभेडा

१) सृजना (वर्णसंकर)

२) खुमल गोलभेंडा हाईब्रिड-२

३. खुमल गोलभेंडा हाईब्रिड-३

ऐ. सलगम

१) काठमाडौं रातो

ओ. भन्टा

१) पोखरा लुर्की -१

२) परवानीपुर सेलेक्सन-१

औ. काँक्रो

१) भक्तपुर लोकल

अ. सिमी

१) त्रिशूली सिमी

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०५१ (१९९४)
३. सिफारिश क्षेत्रः मध्य र उच्च पहाड

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. बीजदलदेखि जमीनसम्मको काण्ड (hypocotyl) को रङः हरियो
२. विरुवा अवस्थामा पातको रङः फिक्का हरियो
३. वयस्क पातको आकारः ११-१५ से.मी. लम्बाई र बीचको सानो पातको चौडाई १२-१६ से.मी.
४. वयस्क पातको रङः गाढा हरियो
५. काण्डको रङः असाध्यै धौरै वैजनी रङ सहितको हरियो
६. प्रति भृप्पा फूलको संख्या र रङः ४-७, सेतो
७. बीउको रङः फिक्कादेखि गाढा खैरो (कफि रङ)

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको विशेषताः एकपछि अर्को गर्दै फल लाग्ने खालको (indeterminate) लहरे तरकारी
२. फूल फुल्न शुरु हुने समयः बीउ रोपेको ४०-५५ दिन
३. कोषाको आकार र रङः लम्बाई २०-२५ से.मी. र मोटोपन १०.८-११ मि.मी., तौल ११.५-१५.२ ग्रा., हरियो
४. प्रति कोषा बीउको संख्याः ८-१०
५. बाली भित्र्याउने समयः ७०-७५ दिन (हरियो कोषा); १००-१२० दिन (बीउ)
६. औषत उत्पादनः १३-१४ टन/हेक्टर (हरियो कोषा)
७. हजार दानाको तौलः ३३१ ग्राम
८. प्रतिकुलता सहने गुणः

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः १.७ मि.ग्रा./१०० ग्राम
२. खनिज पदार्थ प्रतिशतः
३. भिटामिन प्रतिशतः
४. रेशा प्रतिशतः

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. सिग्मा आकार (ʃ) का कोषा
२. खैरो खैरो सेतो बीउको आँखा (seed hilum)

२) चौमासे सिमी

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः उन्मोचन नभैसकेको राम्रो गुण भएको स्थानीय जात
२. उन्मोचन भएको वर्षः
३. सिफारिश क्षेत्रः मध्य पहाड

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. बीजदलदेखि जमीनसम्मको काण्ड (hypocotyl) को रङ: वैजनी
२. विरुवा अवस्थामा पातको रङ: फिक्का हरियो
३. वयस्क पातको आकारः १३-१६ से.मी. लम्बाई र बीचको सानो पातको चौडाई १३-१६ से.मी.
४. वयस्क पातको रङ: गाढा हरियो
५. काण्डको रङ: मध्यम वैजनी रङ सहितको हरियो
६. प्रति भृप्पा फूलको संख्या र रङ: ४-७, गुलावी
७. बीउको रङ: कालो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको विशेषताः एकपछि अर्को गर्दै फल लाग्ने खालको (indeterminate) लहरे तरकारी
२. फूल फुल्न शुरु हुने समयः बीउ रोपेको ४०-५५ दिन
३. कोषाको आकार र रङ: लम्बाई १८-२२ से.मी. र मोटोपन १०.८-१२.१ मि.मी., तौल १०-१५ ग्रा., हरियो
४. प्रति कोषा बीउको संख्याः ८-१०
५. बाली भित्र्याउने समयः ७०-७५ दिन (हरियो कोषा); ९०-१२० दिन (बीउ)
६. औषत उत्पादनः १२-१४ टन/हेक्टर (हरियो कोषा)
७. हजार दानाको तौलः २५८ ग्राम
८. प्रतिकुलता सहने गुणः चारै ऋतुमा खेती गर्न सकिने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः
२. खनिज पदार्थ प्रतिशतः
३. भिटामिन प्रतिशतः
४. रेशा प्रतिशतः

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. गुलावी रङको फूल, सिग्मा आकार (∫) को कम चिल्लो कोषा
२. बाहिरबाट हेर्दा कोषामा दाना भएको ठाउँ र नभएको ठाउँ बीचमा बढी खाडल परेको देखिने
३. बीउको बोक्रा कालो तर आँखाको रङ सेतो

आ. मुला

१) चालिस दिने

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०५१ (१९९४)
३. सिफारिश क्षेत्रः तराई र मध्य पहाड

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. बीजदलदेखि जमीनसम्मको काण्ड (hypocotyl) को रङः फिक्का गुलाबी
२. बिरुवा अवस्थामा पातको रङः फिक्का हरियो
३. बयस्क बिरुवामा पातको औसत संख्याः १८
४. बयस्क बिरुवामा पातको पोजिसनः ठाडो
५. बयस्क पातको आकारः ४०.७ से.मी. लम्बाई र १५.४ से.मी. चौडाई, आकार दाविलो जस्तो (spatulate)
६. बयस्क पातको रङः फिक्का हरियो
७. मूल जराको आकार र रङः तलमाथि दुवैतिर साँघुरो र बिचमा केही फुकेको (elliptic), सेतो
८. फूलको रङः सेतो
९. बीउको रङः रातो मिश्रित खैरो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औसत उचाइः ३० से.मी.
२. जरा भित्र्याउने समयः ३५—४५ दिन
३. मूल जराको औसत तौलः १६०—१७० ग्राम
४. औसत उत्पादनः २८ टन/हेक्टर (जरा)
५. प्रतिकूलता सहने गुणः

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः
२. खनिज पदार्थ प्रतिशतः
३. भिटामिन प्रतिशतः
४. रेशा प्रतिशतः

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. चाँडै उत्पादन लिन सकिने
२. जरा आधा जमिन माथि र आधा जमिन मुनी हुने
३. फूलको डाँठ फिक्का हरियो, थोरै फूल लाग्ने, अन्तरगाँठ छोटो

जात: चालिस दिने

२) मिनो अर्ली

सिफारिस वर्षः सन् २०४६

जातीय गुणः

१. व्यापक खेती गरिने व्यवसायिक खेतीको लागि लोकप्रिय जात

२. वंशजः जापानीज (Varietal pedigree: Japanese, Daikon)

३. जराको गुणहरूः चिल्लो, लामो, सेतो र माथिल्लो भागमा हलुका हरियो रंग हुने, टुप्पो भागमा तिखारिएको तथा हल्का पिरो र गुलियो स्वाद भएको

४. पातको गुणहरूः गाढा हरियो, काटिएको किनारा, एक पछि अर्को र बोटसँग तेश्रो दिशामा फैलिने गुणहरू भएको

५. उत्पादकत्वः २६ मे.टन प्रति हेक्टर

६. बाली तयार हुने अवधिः ४५-६० दिन

७. सिफारिस क्षेत्रः तराई, मध्य देखि उच्च पहाडको सिँचित क्षेत्रहरु (३००-२००० मि. उचाई)

मिनो अर्ली

३) प्युठाने रातो

सिफारिस वर्षः सन् १९९४

जातीय गुणः

१. व्यापक खेती गरिने र एक व्यवसायिक खेतीको लागि लोकप्रिय जात ।
२. वंशजः नेपालको स्थानीय (प्युठान) जात
३. जराको गुणहरूः हल्का घुमेको रातो गुलाबी रंग भएको तर भित्रको गुदी भाग भने सेतो रंगको माथि देखि विस्तारै साँगुरो हुदै गएको आकार हुने र अलि पिरो स्वादको ।
४. पातको गुणहरूः हरियो, काटिएको र नकाटिएको दुवै किसिमको पातको किनारा हुने, पातको तल्लो भागमा चिल्लो काँडा हुने र पातको नशा रातो रंगको हुने ।
५. उत्पादकत्वः ४३ मे.टन प्रति हेक्टर
६. बाली तयार हुने अवधिः ७०-८० दिन
७. स्थानीय जात, एक रूपता नभई अलि फरक गुणहरू देखिने र रोग सहनशील क्षमता कम हुने ।
८. सिफारिस क्षेत्रः मध्य पहाड

मिनो अर्ली

इ. काउली

१) खुमल ज्यापू

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः एचआरडी सिएयू ००५
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७२ (२०१५)
३. सिफारिश क्षेत्रः मध्य पहाडी क्षेत्र

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. बीजदलदेखि जमीनसम्मको काण्ड (hypocotyl) को रङः हल्का बैजनी मिश्रित सेतो
२. बिरुवा अवस्थामा पातको रङः फिक्का हरियो
३. बयस्क बिरुवामा पातको औसत संख्याः २०—२५
४. बयस्क बिरुवामा पातको पोजिसनः सोझै माथितिर उठेको
५. बयस्क बिरुवाको पातको आकारः फेदमा नकाटिएको, काठमाण्डौ लोकलको भन्दा लाम्चो
६. बयस्क बिरुवाको पातको रङः फिक्का हरियो
७. कोपीको रङः क्रिम जस्तो सेतो
८. फूलको रङः हल्का पहेंलो
९. बीउको रङः खैरो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औसत उचाइः ७० से.मी.
२. कोपी भित्र्याउने अवधिः ६५—८० दिन
३. कोपीको औसत तौलः ०.९७ कि.ग्रा.
४. औसत उत्पादनः २९.७ टन/हेक्टर
५. प्रतिकूलता सहने गुणः बेमौसमी उत्पादन लिन सकिने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः
२. खनिज पदार्थ प्रतिशतः
३. भिटामिन सी को मात्राः ३६.५८ मि.ग्रा./१०० ग्राम
४. रेशा प्रतिशतः

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. पातको फेदमा सतह नकाटिएको

जात: खुमल ज्यापू

२) काठमाडौँ स्थानीय

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०४६ (१९९०)
३. सिफारिश क्षेत्रः तराई, पहाड र उच्च पहाड

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. बीजदलदेखि जमीनसम्मको काण्ड (hypocotyl) को रङः गुलाबी मिश्रित हरियो
२. बिरुवा अवस्थामा पातको रङः फिक्का हरियो
३. बयस्क बिरुवामा पातको औसत संख्याः २९
४. बयस्क बिरुवामा पातको पोजिसनः फैलिएको
५. बयस्क पातको आकारः ५७.४ से.मी. लम्बाई र २०.४ से.मी. चौडाई, टुप्पोपट्टि गोलाकार (obovate)
६. बयस्क पातको रङः फिक्का हरियो
७. कोपीको रङः दूधजस्तो सेतो
८. फूलको रङः पहेंलो
९. बीउको रङः रातो मिश्रित खैरो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औसत उचाइः ६८.१ से.मी.
२. कोपी भित्र्याउने अवधिः ११०—१२० दिन
३. कोपीको औसत तौलः २ कि.ग्रा. (१—३ कि.ग्रा.)
४. औसत उत्पादनः २५ टन/हेक्टर (कोपी)
५. प्रतिकूलता सहने गुणः पानी जमेको सहन सक्ने, कालो सडन रोग सहने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः
२. खनिज पदार्थ प्रतिशतः
३. भिटामिन प्रतिशतः
४. रेशा प्रतिशतः

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. डाँठ र अन्तरगाँठ लामो हुने
२. पातको ब्लेड तल्लो भागमा बिचको नसासम्म काटिएको हुने

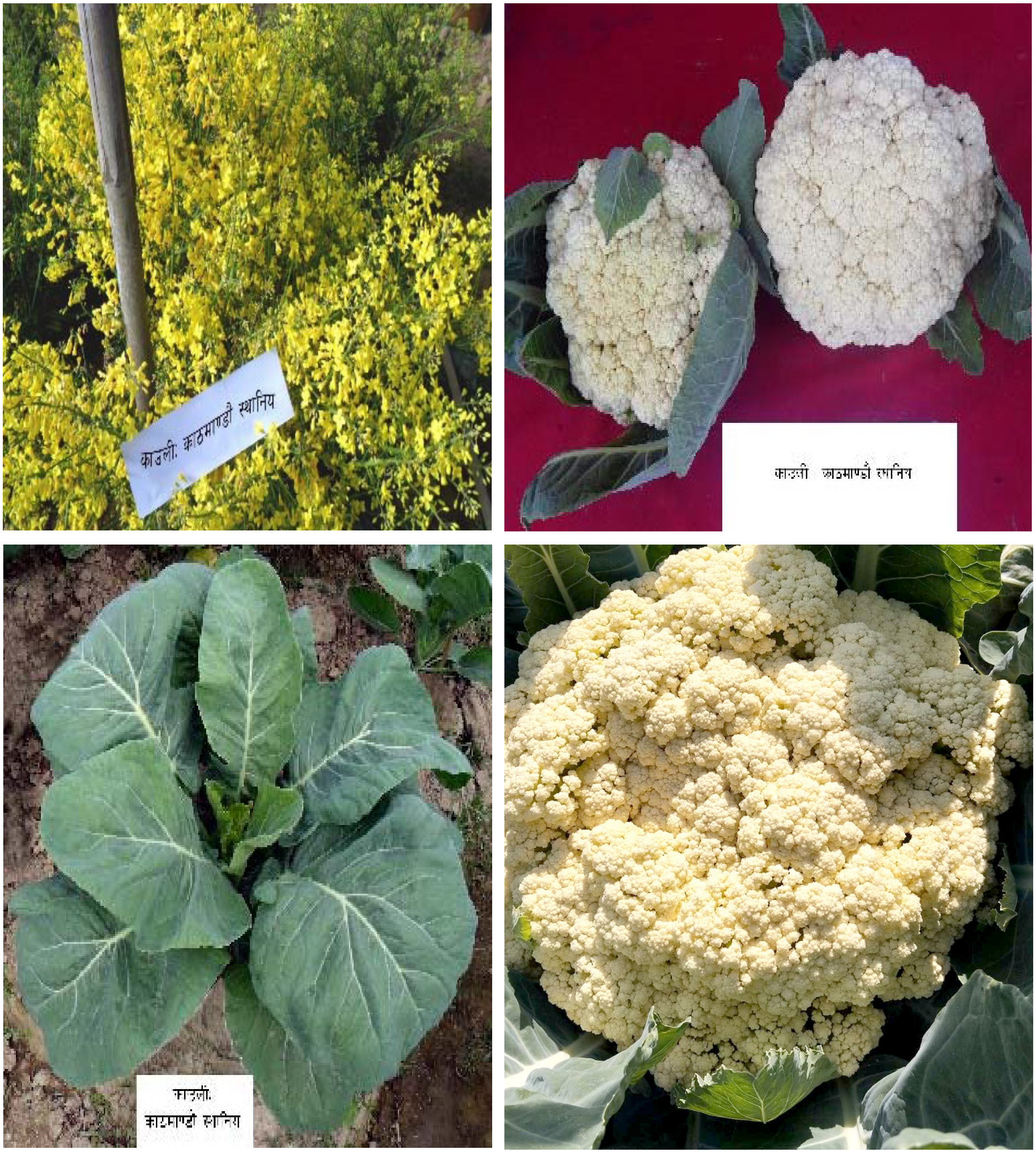

जात: काठमाडौँ स्थानीय

ई. रायोको साग

१) खुमल रातोपात

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०५१ (१९९४)
३. सिफारिश क्षेत्रः मध्य र उच्च पहाड

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. बीजदलदेखि जमीनसम्मको काण्ड (hypocotyl) को रङः बैजनी
२. बिरुवा अवस्थामा पातको रङः बैजनी मिश्रित हरियो
३. बयस्क बिरुवामा पातको औसत संख्याः २७
४. बयस्क बिरुवामा पातको पोजिसनः मध्यम फैलिएको
५. बयस्क बिरुवाको पातको आकारः ५२.२ से.मी. लम्बाई र २०.८ से.मी. चौडाई, टुप्पोपट्टि गोलाकार (obovate)
६. बयस्क बिरुवाको पातको रङः गाढा हरियो, बैजनी रङको पातको नसा
७. फूलको रङः पहेंलो
८. बीउको रङः कालो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औसत उचाइः १९.९ से.मी.
२. पात टिप्न तयार हुने समयः ६०—७० दिन
३. पातको औसत तौलः ५०—६० ग्राम
४. औसत उत्पादनः २८ टन/हेक्टर (पात)
५. प्रतिकूलता सहने गुणः

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः
२. खनिज पदार्थ प्रतिशतः
३. भिटामिन प्रतिशतः
४. रेशा प्रतिशतः

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. खुमल चौडापातको तुलनामा डुकु ढिलो निस्कने
२. पुष्पदल कप आकारको हुने

जात: खुमल रातोपात

उ. प्याज

१) रेड क्रियोल

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०४६ (१९९०)
३. सिफारिश क्षेत्रः तराईमा कार्तिकदेखि मंसिर, पहाडमा भाद्रदेखि कार्तिक, र उच्च पहाडमा फागुनदेखि चैतसम्म लगाउन सकिने

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. बीजदलदेखि जमीनसम्मको काण्ड (hypocotyl) को रङः फिक्का हरियो
२. बिरुवा अवस्थामा पातको रङः फिक्का हरियो
३. बयस्क बिरुवामा पातको औसत संख्याः २५—३०/डाँठ
४. बयस्क बिरुवामा पातको पोजिसनः खुला र ठाडो
५. बयस्क पातको आकारः ३५—५० से.मी. लम्बाई र मध्यम चौडाई
६. बयस्क पातको रङः गाढा हरियो
७. गानोको रङः गाढा रातो
८. फूलको रङः सेतो पुष्पदलको बिचमा मधुरो हरियो धर्का
९. बीउको रङः कालो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औसत उचाइः ६५—७० से.मी.
२. गानो भित्र्याउने समयः १५०—१६० दिन
३. गानोको औसत तौलः १००—१२० ग्राम
४. औसत उत्पादनः १५ टन/हेक्टर (गानो)
५. प्रतिकूलता सहने गुणः

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः
२. खनिज पदार्थ प्रतिशतः
३. भिटामिन प्रतिशतः
४. रेशा प्रतिशतः

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. बेर्ना अवस्थामा काण्ड घुमेको
२. सानो घाँटी भएको गानो

जात: रेड क्रियोल

ऊ. केराउ

१) सिक्किमे

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०५१ (१९९४)
३. सिफारिश क्षेत्रः तराई, पहाड र उच्च पहाड

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. बीजदलदेखि जमीनसम्मको काण्ड (hypocotyl) को रङः फिक्का हरियो
२. बिरुवा अवस्थामा पातको रङः गाढा हरियो
३. बयस्क बिरुवामा पातको औसत संख्याः २१५—८३२
४. बयस्क पातको रङः फिक्का हरियो
५. काण्डको रङः हरियोमा हल्का बैजनी मिसिएको
६. प्रति भुप्पा फूलको संख्या र रङः १—२, सेतो
७. बीउको रङः पहेंलोमा सेतो मिश्रित (घीउ जस्तो)

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औसत उचाइः २०५ से.मी.
२. फूल फुल्न शुरु हुने समयः बीउ रोपेको ८५—९० दिन
३. कोषाको आकार र रङः लम्बाई ७.९९ से.मी. र मोटोपन १३.३ मि.मी., चिल्लो फिक्का हरियो
४. प्रति कोषा बीउको संख्याः ५—७
५. वाली भित्र्याउने समयः १००—११० दिन (हरियो कोषा); १५०—१६० दिन (बीउ)
६. औसत उत्पादनः १०—१२ टन/हेक्टर (हरियो कोषा)
७. हजार दानाको तौलः २५०—२६० ग्राम
८. प्रतिकूलता सहने गुणः

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः
२. खनिज पदार्थ प्रतिशतः
३. भिटामिन प्रतिशतः
४. रेशा प्रतिशतः

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. ढिलो तयार हुने जात
२. ५—७ वटा हाँगा सहितको पाते लता (leaf tendril)
३. कालो गाजल जस्तो बीउको आँखा (seed hilum)

जात: सिक्किमे

ए. गोलभेडा

१) सृजना (वर्णसंकर)

क. पञ्जीकरण सम्बन्धी जानकारी

१. पञ्जीकरण हुनु पूर्व दिइएको नामः सृजना

२. पञ्जीकरण भएको वर्षः २०६६ (२०१०)

३. सिफारिश क्षेत्रः ८००–१६०० मी. उचाइको मध्य पहाडी क्षेत्र तथा १५० मी. भन्दा बढी उचाइको तराई

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. बयस्क बिरुवाको पातको आकारः

२. बयस्क बिरुवाको पातको रङः फिक्का हरियो

३. फूल फुल्न शुरु हुने समयः बीउ रोपेको ३० दिनपछि

४. प्रति भुप्पा फूलको संख्याः १०–१२

५. फूलको रङः पहेंलो

६. फलको आकार र रङः अण्डाकार, रातो

७. बीउको रङः

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औसत उचाइः ४.७५ मीटर

२. फल टिप्न शुरु हुने समयः ७०–८० दिन

३. फलको औसत तौलः ६०–८० ग्राम

४. औसत उत्पादनः १०५–११० टन/हेक्टर

५. प्रतिकूलता सहने गुणः लामो समयसम्म उत्पादन लिन सकिने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः

२. खनिज पदार्थ प्रतिशतः

३. भिटामिन प्रतिशतः

४. कूल घुलनशील ठोस पदार्थ (total soluble solid): ५.२° Brix

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. टुप्पामा चुच्चो परेको मुटु आकारको फल

२. भण्डारण क्षमता उच्च (कोठाको तापक्रममा १४ दिनसम्म राख्न सकिने)

जात: सृजना (वर्णसंकर)

२. खुमल गोलभेँडा हाईब्रिड-२

उन्मोचन वर्षः वि.सं. २०७७

जातीय गुणः

१. अग्लो बोट तथा पछौटे डढुवा रोग अवरोधक जात
२. औसत फलको तौलः ७०-८० ग्राम
३. उत्पादकत्वः ५५-७५ टन प्रति हेक्टर
४. बाली पाक्ने अवधिः ६६ दिन (पहाड)
५. फलको आकारः हल्का थेप्चिएको गोलो
६. सिफारिस क्षेत्रः तराई देखि मध्य पहाडसम्म

खुमल गोलभेँडा हाईब्रिड-२

३. खुमल गोलभँडा हाईब्रिड-३

उन्मोचन बर्षः वि.सं. २०७७

१. अग्लो बोट तथा पछौटे डढुवा रोग अवरोधक जात
२. फलको औसत तौलः ७०-७५ ग्राम
३. उत्पादकत्वः ६०-६५ टन प्रति हेक्टर
४. बाली पाक्ने अवधिः ६५ दिन
५. फलको आकारः गोलो थेप्चिएको र आकर्षक रातो रंग
६. सिफारिस क्षेत्रः तराई देखि मध्य पहाड सम्म

खुमल गोलभँडा हाईब्रिड-३

ऐ. सलगम

१) काठमाडौँ रातो

उन्मोचन वर्षः वि.सं. २०७३

जातीय गुणः

१. बिरुवाको वृद्धि विकासको प्रकृति : सिधा ठाडो
२. पातःक्रम काटिएको गाढा हरियो रंग
३. जराको बाहिरी रंगः गाढा कलेजी रातो
४. जराको भित्री रंगः सेतो
५. जराको आकारः थ्याप्चिएको गोलो
६. जराको औसत तौलः १५०-२०० ग्राम
७. बाली तयार हुने अवधिः बीउ रोपेको ५५-६० दिनमा बाली लिन सकिने
८. उत्पादकत्वः ३०.६० टन प्रति हेक्टर
९. सिफारिस क्षेत्रः मध्य पहाड

काठमाडौँ रातो

ओ. भन्टा

१) पोखरा लुर्की -१

पञ्जीकरण वर्ष : वि.सं. २०८१

जातीय गुणः

१. रोप्ने समयः मध्य पहाडः फाल्गुन- चैत्र, तल्लो पहाडी क्षेत्र : असोज
२. फल तयार हुने समयः अगौटे
३. फलको स्वादः उत्कृष्ट
४. बोटको उचाईः १५०-१६० से.मी.
५. फूल फुल्ने समयावधिः ४५-५० दिन (बिरुवा रोपे पश्चात)
६. पहिलो फल टिपाईः ६०-६५ दिन (बिरुवा रोपे पश्चात)
७. अन्तिम फल टिपाईः १६०-१७० दिन (बिरुवा रोपे पश्चात)
८. बीउको लागि बाली तयार हुने अवधिः १७०-१८० दिन (५-६ महिना)
९. प्रति बोट औसत फल संख्याः १२-१५
१०. फलको लम्बाईः २०-२५ से.मी
११. फलको तौलः ५०-६० ग्रा.
१२. फलको ब्यासः २.५-२.८ से.मी.
१३. फलको आकारः मसिनो र लामो
१४. फलको रंगः हरियो मिश्रित बैजनी रंग
१५. उत्पादकत्वः ६००-७०० ग्रा. प्रति बोट तथा २५-३० मे. टन प्रति हेक्टर
१६. जातः खुला सैंचित
१७. रोग प्रतिरोधक क्षमताः ओइलाउने रोग सहने
१८. सिफारिस क्षेत्रः गण्डकी प्रदेशको मध्य-पहाडी क्षेत्र

पोखरा लुर्की -१

२) परवानीपुर सेलेक्सन-१

सिफारिस वर्षः वि.सं. २०७८

जातीय गुणः

१. बोटको उचाईः ६५-७५ से.मि.

२. ५०% फूल फुल्ने समयः ७०-८० दिन

३. पहिलो बाली तयार हुने समयः ९०-९५ दिन

४. अन्तिम बाली लिने अवधिः १७०-१८० दिन

५. फलको लम्बाईः २०-२२ से.मी

६. फलको ब्यासः ४.०-४.२ से.मी.

७. फलको गोलाईः १०-१२ से.मी.

८. प्रति फलको तौलः १२०-१३० ग्रा.

९. फलको आकारः लामो

१०.फलको रंगः बैजनी धर्सा भएको

११.उत्पादकत्वः १.२-१.४ किलो तथा २५-२६ टन प्रति हेक्टर

१२.कीरा प्रतिरोधक क्षमताः डाँठ तथा फल गवारो कीरा सहने

१३.सिफारिस क्षेत्रः तराई क्षेत्र

परवानीपुर सेलेक्सन-१

औ. काँक्रो

१) भक्तपुर लोकल

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः उन्मोचन नभैसकेको राम्रो गुण भएको स्थानीय जात
२. उन्मोचन भएको वर्षः प्रस्तावित
३. सिफारिश क्षेत्रः मध्य र उच्च पहाड

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. बीजदलदेखि जमीनसम्मको काण्ड (hypocotyl) को रङः फिक्का हरियो
२. बिरुवा अवस्थामा पातको रङः हरियो र छेउ करौटि जस्तो
३. वयस्क पातको आकारः १९-२३ से.मी. लम्बाई र २४-३४ से.मी. चौडाई, पातको डन्ठी १.५-२.५ से.मी. लामो
४. वयस्क पातको रङः गाढा हरियो
५. मूल लहराको लम्बाई र रङः २ मी. भन्दा बढी, फिक्का हरियो
६. बीउको रङः पहेलो पहेलो सेतो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. फूल फुल्न शुरु हुने समयः वेनां सारेको ३५-४० दिनमा भाले फूल फुल्ने र ५५-६० दिनमा पोथी फूल फुल्न शुरु गर्ने, पोथी फूल आठौंदेखि बाहौं नोडमा लाग्ने
२. फलको आकार र रङः १५-२५ से.मी. लम्बाई र ५-१२ से.मी. व्यास (हरियो सलाद खान) तथा ३०-४५ से.मी. लम्बाई र १०-१५ से.मी. व्यास भएको (पाकेको पहेलो) अचार खान
३. फलको औषत तौलः १५४४-२३६९ ग्राम (सलाद खाने अवस्था), ३५००-४५०० ग्राम (पूर्ण रुपले पाकेको)
४. प्रति फल बीउको संख्याः ३३०-३५०
५. बाली भित्र्याउने समयः ८० -९० दिन (सलाद खान), १२०-१३० दिन (पूर्ण रुपले पाकेको)
६. औषत उत्पादनः २० टन/हेक्टर (हरियो)
७. हजार दाना बीउको तौल : ३४ ग्राम
८. प्रतिकुलता सहने गुणः वेमौसमी खेतीको लागि उपयुक्त, लामो समयसम्म फल लागी रहने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः
२. खनिज पदार्थ प्रतिशतः
३. भिटामिन प्रतिशतः
४. रेशा प्रतिशतः

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. हरियो फलमा कालो काँडा तथा पाकेको फलमा पहेलो काँडा
२. रङ परिवर्तन नहुने, हल्का सेतो छिरविरे
३. गुलियोपना बढी, मीठो वास्ना आउने

जातः भक्तपुर लोकल

मसला बाली

१) कपुरकोट हलेदो–२
२) कपुरकोट हलेदो–१
३) कपुरकोट अदुवा–१
४) कपुरकोट अदुवा–२

१) कपुरकोट हलेदो–२

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः सि आई ०२०९
२. उन्मोचन भएको वर्षः प्रस्तावित
३. सिफारिश क्षेत्रः तराई तथा मध्य पहाड

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बिरुवाको बृद्धि र वनावटः ठाडो
२. पातको आकार र रङः लम्बाई ४३ से.मी. र चौडाई १७ से.मी., अण्डाकार, गाढा हरियो
३. प्रति बिरुवा पात संख्याः १५.०९ (६.५ प्रति गाँज)
४. गानोको रङः फिक्का खैरो
५. प्रति गाना प्राथमिक छोरा संख्याः ५.८

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बाली तयार हुन लाग्ने समयः २४५-२६० दिन
२. बोटको उचाइः ४२.८२ से.मी.
३. प्रति बोट गाँज संख्या (tillers/clump): २.६६
४. गानोको औषत तौलः ४२५ ग्राम
५. औषत उत्पादनः ३४.०५ टन/हेक्टर
६. बीउ र उत्पादन अनुपातः १:८-१२
७. प्रतिकुलता सहने गुणः लिफ ब्लच सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. बेसार धुलो प्राप्त गर्न सकिने प्रतिशतः १६ ताजा तौलमा र ९४ सुकेको तौलको आधारमा
२. कुर्कुमिन (curcumin) प्रतिशतः २.५८९
३. वासनादार तेल प्रतिशतः ३.७५

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. बोट ठाडो, पात अण्डाकार र गाढा हरियो
२. गानोको रङ फिक्का हरियो

कपुरकोट हलेदो २

जातः कपुरकोट हलेदो–२

२) कपुरकोट हलेदो–१

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः सि आई ९८०१
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७१ (२०१४)
३. सिफारिश क्षेत्रः मध्य पहाडको असिञ्चित पाखोबारी

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बिरुवाको बृद्धि र वनावटः मध्यम ठाडो (semi erect)
२. पातको आकार र रङः लम्बाई ५५.१ से.मी. र चौडाई १७.४ से.मी., पहेलो हरियो
३. प्रति बिरुवा पात संख्याः ७.४
४. गानोको रङः फिक्का खैरो रातो
५. प्रति गाना प्राथमिक छोरा संख्याः ४.२

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बाली तयार हुन लाग्ने समयः २४५-२६०
२. बोटको उचाइः ३०.३७ से.मी.
३. प्रति बोट गाँज संख्या (tillers/clump): ३.२३
४. गानोको औषत तौलः २७५ ग्राम
५. औषत उत्पादनः २७.५३ टन/हेक्टर
६. बीउ र उत्पादन अनुपातः १:५-८
७. प्रतिकुलता सहने गुणः लिफ ब्लच सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. बेसार धुलो प्राप्त गर्न सकिने प्रतिशतः १३.८५ ताजा तौलमा र ९२.८ सुकेको तौलको आधारमा
२. कुर्कुमिन (curcumin) प्रतिशतः ४.८८७
३. वासनादार तेल प्रतिशतः ६.६५

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. मध्यम ठाडो बोट, पात elliptic र पहेलो हरियो
२. गानोको रङ फिक्का खैरो रातो

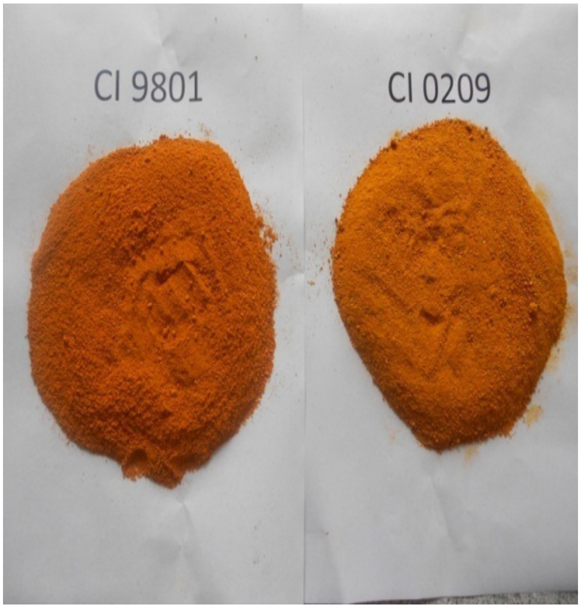

कपुरकोट हलेदो १

जातः कपुरकोट हलेदो–१

३) कपुरकोट अदुवा–१

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः जेडआई ९७२१
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०५८ (२००१)
३. सिफारिश क्षेत्रः १६०० मीटर उचाइसम्मको भित्री मधेश, मध्य पहाड र बेसी

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बाली तयार हुन लाग्ने समयः २२५-२४० दिन
२. उत्पादन क्षमताः २२-३८ मे.टन/ हेक्टर
३. औषत उत्पादन क्षमताः ३० मे.टन/ हेक्टर

ग. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. सुठो प्राप्त गर्न सकिने प्रतिशतः १८ % ताजा तौल आधारमा
२. ओलिओरेजिन (oleoresin) प्रतिशतः ६.१२% सुकेको तौल आधारमा
३. वासनादार तेल प्रतिशतः २.१६ सुकेको तौल आधारमा
४. रेशाको मात्राः ४% सुकेको तौल आधारमा

जातः कपुरकोट अदुवा–१

४) कपुरकोट अदुवा–२

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः जेड आई ८५०२

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७३ (२०१६)

३. सिफारिश क्षेत्रः १६०० मीटर उचाइसम्मको भित्री मधेश, मध्य पहाड र बेसी

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological characters)

१. बिरुवाको बृद्धि र वनावटः ठाडो

२. पातको आकार र रङः लम्बाई २५ से.मी. र चौडाई २.५ से.मी., गाढा हरियो

३. प्रति बिरुवा पात संख्याः १६५ (१८ प्रति गाँज)

४. गानोको रङः चाँदी रङ मिसिएको खैरो

५. प्रति गाना प्राथमिक छोरा संख्याः १

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical characters)

१. बाली तयार हुन लाग्ने समयः २४०-२६० दिन

२. बोटको उचाइः ६२.६२ से.मी.

३. प्रति बोट गाँज संख्या (tillers/clump): ९.२०

४. गानोको औषत तौलः ४२५ ग्राम

५. औषत उत्पादनः ३२.७५ टन/हेक्टर

६. बीउ र उत्पादन अनुपातः १:६.५

७. प्रतिकुलता सहने गुणः गानो कुहिने रोग र पातको धब्बा रोग सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. सुठो प्राप्त गर्न सकिने प्रतिशतः १७.५५ ताजा तौल आधारमा

२. ओलिओरेजिन (oleoresin) प्रतिशतः ७.०५ सुकेको तौल आधारमा

३. वासनादार तेल प्रतिशतः २.०५ सुकेको तौल आधारमा

४. रेशाको मात्राः ४.५ सुकेको तौल आधारमा

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. बोट ठाडो, एकनासको र अग्लो तथा गाढा हरियो पातको रङ

२. सुठो बन्ने क्षमता धेरै भएको

३. वास्नायुक्त तेल र ओलियोरेजिन बढी भएको

जातः कपुरकोट अदुवा–२

दलहन र तेलहन बाली

अ. बोडी

१) गाजले बोडी

२) मालेपाटन—१

आ. चना

१) तारा

२) अवरोधी

इ. भटमास

१) पुजा

२) तरकारी भटमास-१

३) खजुरा भटमास - १

ई. मुसुरो

१) खजुरा मुसुरो-२

२) खजुरा मुसुरो-३

३) खजुरा मुसुरो-४

४) महेश्वर भारती

५) श्रद्धा कालो मुसुरो

६) सिमल

उ. मुङ

१) प्रतिक्षा

२) कल्याण

३) प्रतिज्ञा

ऊ. मास

१) रामपुर मास

२) खजुरा मास १

ए. राज्मा

१) PDR-14

ऐ. रहर

१) खजुरा रहर - १

ऐ. तोरी

१) मोरङ्ग तोरी-२

२) सुर्खेत स्थानिय तोरी-३

३) उन्नति

४) प्रिति

अ. बोडी

१) गाजले बोडी

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः आई टि ९८ के २०५-८
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७३ (२०१७)
३. सिफारिश क्षेत्रः तराई, भित्री मधेश, टार, वेसी तथा मध्य पहाडको समुन्द्र सतहदेखि १००० मीटर उचाइसम्म

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. पातको आकारः टुप्पाको सानो पात गुमोज आकार (sub-globose)
२. पातको रङः गाढा हरियो
३. कोषाको रङः फिक्का रातो रातो (pale tan)
४. फूलको रङः बाहिर पहेलो र भित्र सेतो
५. दानाको रङः सेतो, आँखाको रङ निलोदेखि कालो
६. दानाको आकारः मृगौला आकारको

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः ६२ से.मी.
२. पचास प्रतिशत फूल फुल्न लाग्ने समयः ४५ दिन
३. बाली पाक्न लाग्ने समयः ७८ दिन
४. प्रति बोट कोषा संख्याः ११
५. प्रति कोषा दाना संख्याः १४
६. औषत उत्पादनः १.५४ टन/हेक्टर (बीउ), ३.१ टन/हेक्टर (कोषा)
७. हजार दानाको तौलः १५० ग्राम
८. प्रतिकुलता सहने गुणः पहेलो मोजाईक भाइरस रोग अवरोधी, कीराहरूले क्षति कम गर्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः १९.५६
२. रेशा (fiber) प्रतिशतः २.१५
३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः बोडीको दाना तथा दाल पकाएर, हरियो कोषा र बीउ तरकारीको रुपमा

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. दानाको रङ सेतो र आँखाको रङ निलोदेखि कालो (गाजल लगाए जस्तो)
२. छिटो पाक्ने र बढी उत्पादन दिने

२) मालेपाटन–१

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः आई टि ५६ एफ-२०८९-५ हरियो
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६८ (२०११)
३. सिफारिश क्षेत्रः तराई, भित्री मधेश र मध्य पहाडका टार तथा होचा क्षेत्रहरू (३०० देखि १००० मीटर उचाइसम्म)

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. पातको आकारः तिन पाते
२. पातको रङः हरियो
३. कोषाको रङः हरियो
४. फूलको रङः सेतो र खरानी मिश्रित
५. दानाको रङः खैरो रातो
६. दानाको आकारः अण्डाकार (oblong)

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः ५०-६० से.मी.
२. पचास प्रतिशत फूल फुल्न लाग्ने समयः ५०-६० दिन
३. बाली पाक्न लाग्ने समयः ७०-१०० दिन
४. प्रति बोट कोषा संख्याः ३०
५. प्रति कोषा दाना संख्याः १३
६. औषत उत्पादनः ०.८-१ टन/हेक्टर (बीउ)
७. हजार दानाको तौलः १४२.५ ग्राम
८. प्रतिकुलता सहने गुणः सुख्खा सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः २१.५८
२. रेशा (fiber) प्रतिशतः
३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः बोडीको सुकेको दानाको दाल तथा तरकारी, हरियो कोषा तथा कमलो दाना तरकारीको रुपमा

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. होचो जात र झुप्पामा फल लाग्ने
२. पाक्ने वेलासम्म कोषामा रेसा नलाग्ने र छोटो अवधिमा बाली तयार हुने

आ. चना

१) तारा

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः आई सि सि एक्स ८४०५०८-३६

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६४ (२००८)

३. सिफारिश क्षेत्रः तराई र मध्य पहाडको वेसी तथा टार

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. पातको आकारः साना (१३ से.मी. भन्दा कम)

२. पातको रङः ओलिभ जस्तो हरियो

३. कोषाको रङः

४. फूलको रङः गाढा गुलावी

५. दानाको रङः पहेलो र खैरो मिश्रित

६. दानाको आकारः Ram head

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः ५१ से.मी.

२. पचास प्रतिशत फूल फुल्न लाग्ने समयः ८७ दिन

३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १३५ दिन

४. प्रति बिरुवा कोषा संख्याः ५१

५. प्रति कोषा दाना संख्याः १.४

६. औषत उत्पादनः १.४ टन/हेक्टर

७. हजार दानाको तौलः २०३ ग्राम

८. प्रतिकुलता सहने गुणः ओइलाउने रोग अवरोधी, सुख्खामा पनि खेती गर्न सकिने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः २६.७

२. रेशा (fiber) प्रतिशतः

३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः दाल, भिजाएर टुसा खाने, सातु, घुगनी, कोहरी, भुटेर खाने, छोला, दालमोठ

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. ओलिभ जस्तो हरियो पात र गाढा गुलावी फूल

२. पहेलो र खैरो मिश्रित दानाको रङ

२) अवरोधी

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः अवरोधी
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६४ (२००८)
३. सिफारिश क्षेत्रः तराई र मध्य पहाडको वेसी तथा टार

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. पातको आकारः सानो
२. पातको रङः गाढा गुलावी हरियो
३. कोषाको रङः
४. फूलको रङः गाढा गुलावी
५. दानाको रङः पहेलो र खैरो मिश्रित
६. दानाको आकारः Ram head

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः ५५ से.मी.
२. पचास प्रतिशत फूल फुल्न लाग्ने समयः ८६ दिन
३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १३५ दिन
४. प्रति बिरुवा कोषा संख्याः ५३
५. प्रति कोषा दाना संख्याः १.५
६. औषत उत्पादनः १.३ टन/हेक्टर
७. हजार दानाको तौलः १९० ग्राम
८. प्रतिकुलता सहने गुणः ओइलाउने रोग मध्यम अवरोधी, कम उर्वराशक्ति भएको माटोमा पनि उत्पादन गर्न सकिने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः २१.३
२. रेशा (fiber) प्रतिशतः
३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः दाल, भिजाएर टुसा खाने, सातु, घुगनी, कोहरी, भुटेर खाने, छोला, दालमोठ

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. फिक्का हरियो पात र बोट मध्यम, फैलिने
२. गाढा पहेलो र खैरो मिश्रित दानाको रङ

इ. भटमास
१) पुजा

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः पि के ४१६
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६३ (२००६)
३. सिफारिश क्षेत्रः तराई, भित्री मधेश र मध्य पहाड

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. पातको आकारः चौडा
२. पातको रङः गाढा हरियो
३. कोषाको रङः खैरो पहेंलो
४. फूलको रङः सेतो
५. दानाको रङः घिउ जस्तो सेतो
६. दानाको आकारः अण्डाकार

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः ६० से.मी.
२. पचास प्रतिशत फूल फुल्न लाग्ने समयः ५५ दिन
३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १२५ दिन
४. प्रति बोट कोषा संख्याः ७
५. प्रति कोषा दाना संख्याः २
६. औषत उत्पादनः १.६ टन/हेक्टर
७. हजार दानाको तौलः ११५ ग्राम
८. प्रतिकुलता सहने गुणः पहेलो मोजाईक भाइरस व्याक्टेरियाका धब्बा र पहेलो भाइरस रोग अवरोधी, बढी चिस्यानमा पनि खेती गर्न सकिने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ३७.९
२. रेशा (fiber) प्रतिशतः
३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः बानस्पतिक घिउ, बच्चा र मधुमेह रोगीको कोषा तरकारी, हरियो कोषा तरकारी, लागि खाने परिकार बनाउन, गाईवस्तु र कुखुराको दाना

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. बोट ठाडो र एकै पटक पाक्ने
२. घिउ जस्तो सेतो दानाको रंग
३. फूलको रङ घिउ जस्तो पहेलो सेतो र पात गाढा हरियो

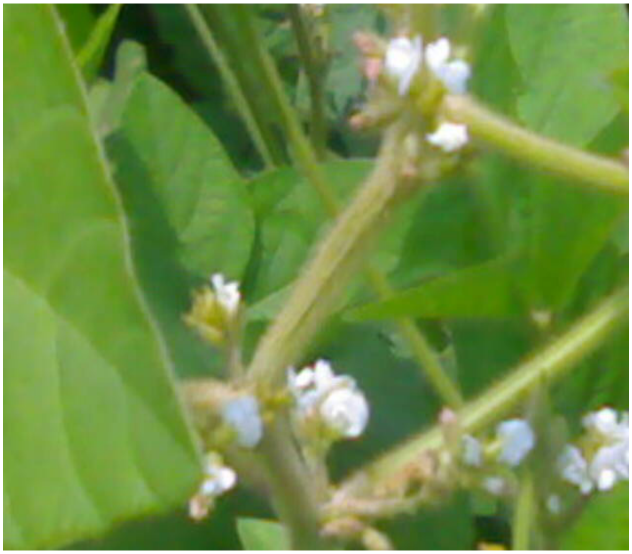

जातः पुजा

२) तरकारी भटमास-१

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः हुवाईचिन # २

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६० (२००४)

३. सिफारिश क्षेत्रः मध्यपहाडी क्षेत्र (८०० मीटरदेखि १५०० मीटरसम्म)

ख. विश्वको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. पातको आकारः

२. पातको रङः गाढा हरियो

३. कोषाको रङः गाढा हरियो, पाक्ने बेलामा खैरो कालो

४. फूलको रङः गुलाबी

५. दानाको रङः हरियो

६. दानाको आकारः मध्यम ठूलो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. वोटको औसत उचाइः ४८ से.मी.

२. पचास प्रतिशत फूल फुल्न लाग्ने समयः ५७ दिन

३. वाली पाक्न लाग्ने समयः १२० दिन

४. प्रति वोट कोपा संख्याः ३२

५. प्रति कोषा दाना संख्याः २.१

६. औसत उत्पादनः २.३ टन/हेक्टर(बिउ), १०.८५ टन/हेक्टर (हरियो कोषा)

७. हजार दानाको तौलः

८. प्रतिकूलता सहने गुणः व्याक्टेरियाका धब्बा र भाइरस रोग अवरोधी

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः ४१

२. रेशा (fiber) प्रतिशतः

३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः हरियो कोषा सिधै र सुकेको दाना भिजाएर तरकारीको रूपमा प्रयोग गर्न सकिने

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. होचो र दह्रो वोट हुनाले ढल्ने समस्या नहुने

२. वोटको तल्लो भागमा कोपाहरू गुजमुज्ज रूपमा फल्ने

३. पाक्ने बेलामा पात झर्ने र कोषा खैरो कालो हुने

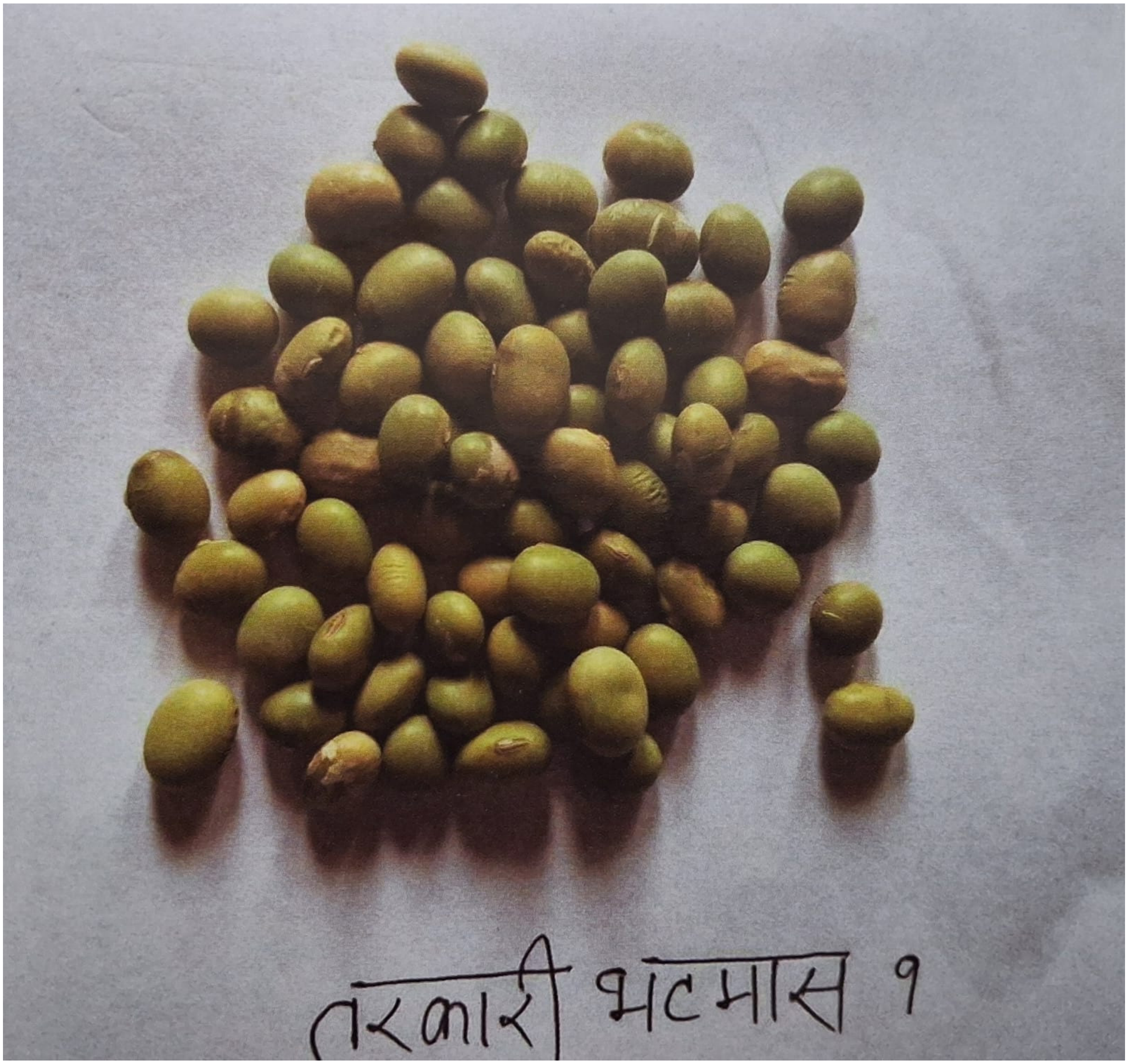

जात: तरकारी भटमास-१

३) खजुरा भटमास - १

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन भएको बर्षः २०७९

२. सिफारिस क्षेत्रः तराई देखि मध्यपहाड (समुद्री सतह देखि १००० मि. उचाई सम्म)

ख. बोटको बनावटसँग र बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological and Agronomical Characters)

१. बोटको उचाईः ६६ सेमी

२. फुल फुल्न लाग्ने दिनः ६० दिन

३. बाली पाक्न लाग्ने दिनः ११५ दिन

४. उत्पादन प्रति हे.ः १९७१ किलोग्राम

५. उत्पादन क्षमता प्रति हे.ः ३१०० किलोग्राम

ग. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. ब्याक्टेरियल पस्टुल्स र पहेंलो मोजाइक भाइरस प्रतिरोधी,०

२. उच्च बीउ प्रोटीन ४२.८४%

३. तेल सामग्री ११.५१%

भटमास: खजुरा भटमास - १

ई. मुसुरो
१) खजुरा मुसुरो-२

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी
१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः पी.एल ६३९
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०५६ (१९९९)
३. सिफारिस क्षेत्रः मध्य तथा सुदुरपश्चिमका धान र मकै लगाईने खेत

ख. विश्वको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)
१. पातको आकारः
२. फूलको रङः
३. दानाको रङः
४. दालको रङः

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)
१. बोटको औसत उचाइः
२. पचास प्रतिशत फूल फुल्न लाग्ने समयः
३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १३०-१३८ दिन, औषतमा १३४ दिन
४. प्रति कोषा दाना संख्याः
५. औसत उत्पादनः २.१ मे.टन प्रति हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)
१. पौष्टिक तथ्यांक उपलब्ध छैन

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)
१. ओइलाउने तथा सिन्दुरे रोग अवरोधक
२. स्थानिय जातभन्दा ३१ प्रतिशत बढी उत्पादन दिने

जातः खजुरा मुसुरो-२

२) खजुरा मुसुरो-३

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः आर एल ४
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७३ (२०१७)
३. सिफारिश क्षेत्रः समुद्री सतहबाट १७०० मीटरसम्मको तराई, भित्री मधेश, र मध्य पहाड

ख. विश्वको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. पातको आकारः ५ देखि ११ से.मी. लामो र ९ देखि १५ वटा साना पात मात्र
२. पातको रङः गाढा हरियो
३. कोषाको रङः खैरोदेखि पहेँलो खैरो
४. फूलको रङः निलो
५. दानाको आकारः सानो, लेन्स आकारको
६. दालको रङः सुन्तला/रातो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औसत उचाइः ३३ से.मी.
२. पचास प्रतिशत फूल फुल्न लाग्ने समयः ८३ दिन
३. वाली पाक्न लाग्ने समयः १४८ दिन
४. प्रति विरुवा कोपा संख्याः ७२
५. प्रति कोषा दाना संख्याः १.९
६. औसत उत्पादनः १.७८ टन/हेक्टर
७. हजार दानाको तौलः १७.३ ग्राम
८. प्रतिकूलता सहने गुणः ओइल्याउने रोग अवरोधी

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः २६.७३
२. रेशा (fiber) प्रतिशतः १.१४
३. सिल्लो दाल प्रतिशतः ५८.३
४. टुक्रा दाल प्रतिशतः २२.९
५. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः दाल

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. ढिलो पाक्ने, अरु उन्मोचित जातभन्दा उत्पादन धेरै दिने

जात: खजुरा मुसुरो-३

३) खजुरा मुसुरो-४

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः आई.एल.एल ७७२३

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७५ (२०१८)

३. सिफारिस क्षेत्रः मध्य तथा सुदुरपश्चिमका तराईः दाङ्ग देखि कञ्चनपुरसम्म १०० देखि ७०० मी. सम्म

ख. विश्वको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. पातको आकारः

२. फूलको रङः सेतो पत्तामा निलो नशा भएको

३. दानाको रङः सुन्तला खैरो

४. दालको रङः सुन्तला

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औसत उचाइः ३३ (२७-३९) से.मी.

२. पचास प्रतिशत फूल फुल्न लाग्ने समयः ८७ (६९-१०३) दिन

३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १३६ (१२३-१५९) दिन

४. प्रति कोषा दाना संख्याः २ (२-३)

५. औसत उत्पादनः १.०८१ (०.३१०-२.३५२) मे.टन प्रति हेक्टर

६. हजार दानाको तौलः २१.६ (१०-३२) ग्राम

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिनको मात्राः २७.३५ प्रतिशत

२. रेशाः १.०५ प्रतिशत

३. फलामको मात्राः ७९ मि.ग्रा प्रति केजी

४. जिंकः ४५.१ मि.ग्रा प्रति केजी

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. Fusarium ओइलाउने र Stemphyllium blight रोग अवरोधक

२. सिंचाई नभएको उच्च बारी तथा बेसीमा पनि उपयुक्त हुने

३. हरियो लाही किराको प्रकोप सहन सक्ने

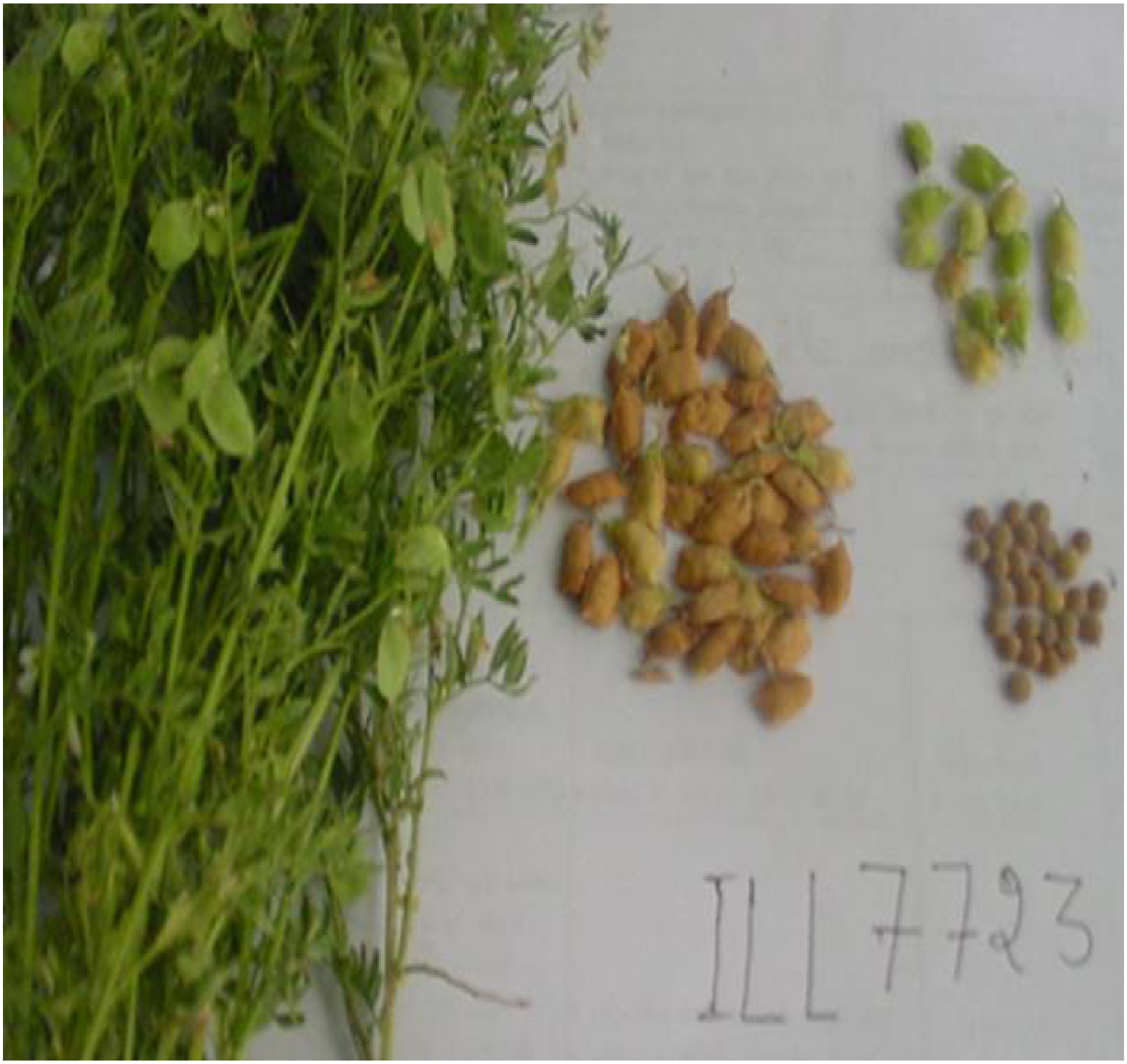

जात: खजुरा मुसुरो-४

४) महेश्वर भारती

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः आइ.एल.एल. ७९८२

२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६४ (२००७)

३. सिफारिस क्षेत्रः काठमाडौं उपत्यका वा सो सरहको मध्य पहाडी क्षेत्रको टार तथा बेसी

ख. विश्वको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. पातको आकारः साँघुरा साना पात

२. फूलको रङः निलो निलो बैजनी

३. दानाको आकारः च्याप्टो/गोलो

४. दानाको रङः निलो निलो खैरो

५. दालको रङः '

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औसत उचाइः ३१ से.मी.

२. पचास प्रतिशत फूल फुल्न लाग्ने समयः १११ दिन

३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १६३ दिन

४. प्रति कोषा दाना संख्याः २

५. औसत उत्पादनः १.४ मे.टन प्रति हेक्टर

६. हजार दानाको तौलः २१ ग्राम

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिनको मात्राः २६.९ प्रतिशत

२. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः दाल, दालमोठ र भुजिया

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. ओइलाउने र जरा कुहिने रोग अवरोधी

२. खरानी र हरियो रङ मिश्रित साना पात

जात: महेश्वर भारती

५) श्रद्धा कालो मुसुरो

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः कालो मुसुरो
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०७७ (२०२०)
३. सिफारिस क्षेत्रः

ख. विश्वको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. पातको आकारः
२. फूलको रङः निलो
३. दानाको रङः रातो
४. दालको रङः कालो

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औसत उचाइः ३३ (२८-३८) से.मी.
२. पचास प्रतिशत फूल फुल्न लाग्ने समयः
३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १४२ (१२२-१६४) दिन
४. प्रति कोषा दाना संख्याः २ (१.५-२.१)
५. औसत उत्पादनः १.२०८ (०.४१३-२.४०२) मे.टन प्रति हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः १८ (१०-२७) ग्राम

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिनको मात्राः २४.९६ प्रतिशत
२. रेशाः ८.६५ प्रतिशत
३. फलामः ७९ मि.ग्रा प्रति केजी
४. जिंकः ४५.१ मि.ग्रा प्रति केजी

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. Fusarium ओइलाउने र Stemphyllium blight रोग केहि हद सम्म अवरोधक
२. सिंचाई नभएको उच्च बारी तथा बेसीमा पनि उपयुक्त हुने
३. हरियो लाही किराको प्रकोप सहन सक्ने

जातः कालो मुसुरो

६) सिमल

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः एल.जी. ७
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०४६ (१९९०)
३. सिफारिस क्षेत्रः तराई, भित्री मधेश र मध्यपहाड

ख. विश्वको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. पातको आकारः
२. फूलको रङः
३. दानाको रङः
४. दालको रङः

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औसत उचाइः ३२ से.मी.
२. पचास प्रतिशत फूल फुल्न लाग्ने समयः
३. बाली पाक्न लाग्ने समयः १४३ दिन
४. प्रति कोषा दाना संख्याः २
५. औसत उत्पादनः १.१०२ (अधिकतम ४.१३०) मे.टन प्रति हेक्टर
६. हजार दानाको तौलः १८० ग्राम

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिनः २६.९८ प्रतिशत

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. यो जातलाई धानबालीमा घुसुवा बालीको रुपमा पनि लगाउन सकिन्छ

जात: सिमल

उ. मुङ
१) प्रतिक्षा

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः भि सी ६३७२ (४५-८-१)
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६३ (२००६)
३. सिफारिश क्षेत्रः तराई, चुरे पहाड र मध्यपहाड

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. पातको आकारः चौडा, लामो डाँठ सहितको तिनपाते
२. पातको रङः गाढा हरियो
३. कोषाको रङः फिक्का खैरो
४. फूलको रङः फिक्का पहेंलो
५. दानाको रङः ओलिभ जस्तो हरियो, दानाको आँखाको रङ सेतो
६. दानाको आकारः अण्डाकार (oblong)

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः ५० से.मी.
२. पचास प्रतिशत फूल फुल्न लाग्ने समयः ४२ दिन
३. बाली पाक्न लाग्ने समयः ६३ दिन
४. प्रति बोट कोषा संख्याः १५
५. प्रति कोषा दाना संख्याः ९
६. औषत उत्पादनः ०.६८६ टन/हेक्टर
७. हजार दानाको तौलः ४५ ग्राम
८. प्रतिकुलता सहने गुणः पहेंलो मोजाईक भाइरस रोग अवरोधी, पातको धब्बाको मध्यम अवरोधी

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः २१.१
२. रेशा (fiber) प्रतिशतः ३.८
३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः दाल, दालमोठ

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. कोषा तल झुकेको (dropping)
२. दाना आकर्षक, चम्किलो, ठूलो र कोषा फिक्का खैरो

२) कल्याण

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन हुनु पूर्व दिइएको नामः भि सी ६३७१-९४
२. उन्मोचन भएको वर्षः २०६३ (२००६)
३. सिफारिश क्षेत्रः तराई, चुरे पहाड र मध्यपहाड

ख. बिरूवाको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. पातको आकारः लामो डाँठ सहितको तिनपाते
२. पातको रङः गाढा हरियो
३. कोषाको रङः गाढा खैरो
४. फूलको रङः फिक्का पहेंलो
५. दानाको रङः ओलिभ जस्तो हरियो, दानाको आँखाको रङ सेतो
६. दानाको आकारः oblong

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. बोटको औषत उचाइः ३२ से.मी.
२. पचास प्रतिशत फूल फुल्न लाग्ने समयः ४० दिन
३. बाली पाक्न लाग्ने समयः ६० दिन
४. प्रति बोट कोषा संख्याः १४
५. प्रति कोषा दाना संख्याः १०
६. औषत उत्पादनः ०.६९ टन/हेक्टर
७. हजार दानाको तौलः ४८ ग्राम
८. प्रतिकुलता सहने गुणः पहेंलो मोजाईक भाइरस रोग अवरोधी, सरकोसपोरा (Cercospora) पातको धब्वा, व्याक्टेरियल पातको धब्वा रोग सहन सक्ने

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. प्रोटिन प्रतिशतः २४.२
२. रेशा (fiber) प्रतिशतः ३.२
३. उपयोगको उपयुक्त तरिकाः दाल, दालमोठ

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. कोषा ठाडो हुने
२. प्रतिक्षा भन्दा होचो र छिटो पाक्ने

३) प्रतिज्ञा

१. बाली पाक्न लाग्ने दिनः ६५ दिन
२. उत्पादन क्षमता प्रति हे.: २,२२४ किलोग्राम
३. सिफारिस क्षेत्रः तराई देखि मध्यपहाडी क्षेत्रको टार तथा बेसी
४. *विशेष गुणः ठुलो आकारको दाना, पहेंलो छिरबिरे रोग नलाग्ने, बर्षात र बसन्त दुवै समयको लागि उपयुक्त, दुई पटकमा नै ८५% उत्पादन लिन सकिने*

ऊ. मास

१) रामपुर मास

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन भएको बर्षः २०७५
२. उद्गम स्थानः नेपाल
३. बंशः बि एल जी ००६७-१
४. सिफारिस क्षेत्रः तराई देखि मध्यपहाड (समुद्री सतह देखि १५०० मि. उचाई सम्म)

ख. विश्वको बनावटसँग र बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological and Agronomical Characters)

१. बोटको उचाईः २८ सेमी
२. फुल फुल्न लाग्ने दिनः ४४ दिन
३. बाली पाक्न लाग्ने दिनः ६४ दिन
४. उत्पादन प्रति हे.: ८८६ किलोग्राम
५. उत्पादन क्षमता प्रति हे.: १४२३ किलोग्राम

ग. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. पहेंलो छिरबिरे रोग कम लाग्ने, बर्षात र बसन्त दुवै समयको लागि उपयुक्त

२) खजुरा मास १

उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन भएको बर्षः २०७५
२. उद्गम स्थानः नेपाल
३. बंशः बि एल जी ०००३-२-१
४. सिफारिस क्षेत्रः तराई देखि मध्यपहाड (समुद्री सतह देखि १५०० मि. उचाई सम्म)

ख. विश्वको बनावटसँग र बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological and Agronomical Characters)

१. बोटको उचाईः २९ सेमी
२. फुल फुल्न लाग्ने दिनः ४२ दिन
३. बाली पाक्न लाग्ने दिनः ६६ दिन
४. उत्पादन प्रति हे.: ८९४ किलोग्राम
५. उत्पादन क्षमता प्रति हे.: १९३९ किलोग्राम

ग. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. पहेंलो छिरबिरे रोग कम लाग्ने
२. बर्षात र बसन्त दुवै समयको लागि उपयुक्त

ए. राज्मा

१) PDR-14

१. बाली पाक्न लाग्ने दिनः ११९ दिन
२. उत्पादन प्रति हे.: १,६८१ केजी/हे.
३. उत्पादन क्षमता प्रति हे.: ३,६९१ केजी/हे.
४. सिफारिस क्षेत्रः तराई-भित्री मधेश, मध्य तथा उच्च पहाड (२३०० मि. सम्म)
५. विशेष गुणः पहेँलो छिरबिरे रोग नलाग्ने, सेतो कपासे तथा एन्ट्राक्नोज रोग सहन सक्ने

PDR-14

ए. रहर

१) खजुरा रहर - १

क.उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन भएको बर्ष: २०७९

२. सिफारिस क्षेत्र: मध्य देखि पश्चिम तराई

ख. बोटको बनावटसँग र बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological and Agronomical Characters)

१. बोटको उचाई: २६० सेमी

२. फुल फुल्न लाग्ने दिन: १७८ दिन

३. बाली पाक्न लाग्ने दिन: २७४ दिन

४. उत्पादन प्रति हे.: १६८५ किलोग्राम

५. उत्पादन क्षमता प्रति हे.: २८०० किलोग्राम

ग. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. ओइलाउने रोग तथा बांझो मोजाइक रोग सहन सक्ने, बोल्ड,

२. हल्का बैजनी मोटल र आकर्षक बीउ,

३. प्रोटीन १८.६३%,

४. तेल/बोसो ११.४९%,

५. कार्बोहाईड्रेट ६४.७०%,

६. तरकारी र दाल दुवैमा उपयुक्त

रहरः खजुरा रहर - १

ऐ. तोरी

१) मोरङ्ग तोरी-२

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन भएको वर्षः २०७० (२०१३)

२. सिफारिस क्षेत्रः तराई तथा मध्य तराइ

ख. विश्वको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. बीउ अवस्थामा जमिनमुनिको काण्ड (hypocotyl) को रङः

२. वयस्क विरुवाको पातको आकारः झुण्डिएको झण्डेपात lyrate

३. पातको रङः

४. दानाको रङः फिक्का पहेंलो पहेंलो रातो

५. दानाको आकारः गोलो

६. प्रति कोषा दाना संख्याः १३—१८

७. फूल (flower petals) को रङः

८. कोषाको लम्बाईः ५ से.मी.

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. पचास प्रतिशत फूल फुल्न लाग्ने समयः २९ दिन

२. बाली पाक्न लाग्ने समयः ८३ दिन

३. बोटको औसत उचाइः ८६.३ से.मी.

४. औसत उत्पादनः ०.७—०.९ मे.टन प्रति हेक्टर

५. हजार दानाको तौलः २.९४ ग्राम

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. तेल प्राप्तीः ४१.३६ प्रतिशत

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. लामो जरा (१०३ से.मी.) भएकोले सुख्खा सहन सक्ने

२. छिटो पाक्ने, धेरै हागा लाग्ने र मध्यमदेखि अग्लो बोट

Morang Tori -2 (मोरङ तोरी -२)

जात: मोरङ्ग तोरी-२

२) सुर्खेत स्थानीय तोरी-३

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन भएको वर्षः २०७१ (२०१४)

२. सिफारिस क्षेत्रः मध्यपश्चिमका तराईका जिल्लाहरु बाँके, बर्दिया, दाङ तथा मध्य पहाडका सुर्खेत, दैलेख, सल्यान र भेरी नदी किनारका क्षेत्रहरु

ख. विश्वको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. बीउ अवस्थामा जमिनमुनिको काण्ड (hypocotyl) को रङः हरियो सेतो

२. वयस्क विरुवाको पातको आकारः मध्यम

३. पातको रङः फिक्का हरियो

४. दानाको रङः फिक्का पहेंलो पहेंलो रातो

५. दानाको आकारः गोलो

६. प्रति कोषा दाना संख्याः १३

७. फूल (flower petals) को रङः पहेँलो

८. कोषाको लम्बाईः ४.४५ से.मी.

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. पचास प्रतिशत फूल फुल्न लाग्ने समयः ३० दिन

२. बाली पाक्न लाग्ने समयः ८२—१०० दिन

३. बोटको औसत उचाइः ७९ से.मी.

४. औसत उत्पादनः ०.९०५ मे.टन प्रति हेक्टर

५. हजार दानाको तौलः २.२५ ग्राम

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. तेल प्राप्तीः ४५.८ प्रतिशत

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. डढुवा र लाही कीरा कम लाग्ने

२. हाँगा फेदको नजिकैबाट आउने र बोट तुलनात्मक रुपमा होचो

३. मूख्य हाँगा तिर झपक्क कोषा लाग्ने, तुलनात्मक रुपमा कोषाहरू बोटको टुप्पासम्म लाग्ने र चाँडो पाक्ने

जात: सुर्खेत स्थानीय तोरी-३

३) उन्नति

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन भएको वर्षः २०६२ (२००५)

२. सिफारिस क्षेत्रः तराई, भित्रि मधेश र कम उचाई भएको उपत्यकाको असिंचित क्षेत्र

ख. विश्वको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. बीउ अवस्थामा जमिनमुनिको काण्ड (hypocotyl) को रङः

२. वयस्क विरुवाको पातको आकारः

३. पातको रङः

४. दानाको रङः गाढा खैरो

५. दानाको आकारः गोलो

६. प्रति कोषा दाना संख्याः १३

७. फूल (flower petals) को रङः

८. कोषाको लम्बाईः

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. पचास प्रतिशत फूल फुल्न लाग्ने समयः ३२ दिन

२. बाली पाक्न लाग्ने समयः ८६ दिन

३. बोटको औसत उचाइः ८१ से.मी.

४. औसत उत्पादनः १.००४ मे.टन प्रति हेक्टर

५. हजार दानाको तौलः २.९५ ग्राम

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. तेल प्रासीः ४६.६६ प्रतिशत

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. विशेष गुणहरु उल्लेख छैन

उन्नति तोरी (Unnati Tori)

जात: उन्नति

४) प्रिति

क. उन्मोचन सम्बन्धी जानकारी

१. उन्मोचन भएको वर्ष: २०६२ (२००५)

२. सिफारिस क्षेत्र: तराई, भित्रि मधेश र कम उचाई भएको उपत्यकाको असिंचित क्षेत्र

ख. विश्वको बनावटसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Morphological Characters)

१. बीउ अवस्थामा जमिनमुनिको काण्ड (hypocotyl) को रङः

२. वयस्क विरुवाको पातको आकार:

३. पातको रङः

४. दानाको रङः गाढा खैरो

५. दानाको आकार: गोलो

६. प्रति कोषा दाना संख्या: १४

७. फूल (flower petals) को रङः

८. कोषाको लम्बाई:

ग. बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित विशेषताहरू (Agronomical Characters)

१. पचास प्रतिशत फूल फुल्न लाग्ने समय: २६ दिन

२. बाली पाक्न लाग्ने समय: ८३ दिन

३. बोटको औसत उचाइ: ८२ से.मी.

४. औसत उत्पादन: १.२६७ मे.टन प्रति हेक्टर

५. हजार दानाको तौल: २.९५ ग्राम

घ. पौष्टिक तथा अन्य गुण (Nutritional and other qualities)

१. तेल प्रासी: ४६.०६ प्रतिशत

ङ. जातीय पहिचान सम्बन्धी विशेष गुणहरू (Special identifying characters)

१. विशेष गुणहरु उल्लेख छैन

जात: प्रिति

फलफूल बाली

अ. स्याउको जात:

१) रोयल डेलिसियस (Royal Delicious)

२) रेड डेलिसियस (Red Delicious)

३) रिच-ए रेड डेलिसियस (Rich-A Red Delicious)

४) गोल्डेन डेलिसियस (Golden Delicious)

आ. एभोकाडो जात

१) हास (Hass)

२) एटिन्जर (Ettinger)

३) रिड (Reed)

इ. कागती

१) सुनकागती-१

२) सुनकागती-२

३) तेह्रथुम स्थानीय

ई. सुन्तला

१) खोकु स्थानीय

२) बाँसखर्क स्थानीय

३) पारीपात्ले अगौटे-१

अ. स्याउको जात:

१) रोयल डेलिसियस (Royal Delicious)

क. बोट (वृक्ष) सम्बन्धी विशेषता

१. बोटको उचाई (१५ वर्षमा): ३ — ४.५ मिटर
२. गोलाई (Collar girth): ४८ से.मि.
३. क्यानोपी फैलावटः पूर्व-पश्चिम ३.१ मि. / उत्तर-दक्षिण ३.६ मि.
४. पातको घनत्वः घना (Dense)
५. बोटको बनावट / वृद्धिः ठूलो बोट; हाँगाहरू सिधा माथितिर बढेका

ख. फल सम्बन्धी विशेषता

१. फलको आकारः गोल शोली आकार (Round conical with five crowns), माथि चौडा तल साँघुरो
२. फलको रङ्गः गाढा रातो रङ्गमा हरिया धर्साहरू (Deep red with green streaks)
३. फलको औसत तौलः १२०—१६० ग्राम
४. फलको छालाः मध्यम बाक्लो, चिल्लो (रेड र गोल्डेनको बिचको)
५. गुदीको रङ्ग र स्वादः हल्का सेतो गुदी, कसिलो, रसदार, वासनायुक्त र स्वादिलो
६. प्रति के.जी. फल संख्याः ६—८ वटा
७. भण्डारण अवधिः टिप्दापछि लगभग २ महिना (सामान्य तापक्रममा)

ग. फूल तथा फलन सम्बन्धी विशेषता

१. ५०% फूल फुल्ने समय (पात झरेपछि): पात झरेको १२०—१२५ दिनपछि
२. फल पाक्ने समय (फूलेपछि): फूलेको १४०—१५० दिनपछि (भदौको दोश्रो हप्तादेखि पाक्न शुरु)
३. सुप्त अवस्था (Dormant period): ८५—९५ दिन
४. प्रति बोट फल संख्याः ६००—७०० वटा
५. प्रति कोशा/स्पर फलः १—२ वटा

घ. रासायनिक/पोषण सम्बन्धी विशेषता

१. TSS (घुलनशील ठोस पदार्थ): १०.५—११.५ °Brix
२. अम्लता (TA): ०.२८—०.३०
३. TSS/TA अनुपातः ३३—३६
४. Starch Index: ३—४

ङ. सिफारिस क्षेत्र तथा विशेष गुण

१. उपयुक्त उचाइः २०००—३८०० मिटर
२. जलवायु क्षेत्रः नेपालको शीतल तथा सुख्खा शीतोष्ण (Cool and dry temperate) क्षेत्र
३. विशेष पहिचानः गाढा रातो रङ्गमा हरिया धर्साहरू; क्लासिक स्याउको आकार; ५ स्पष्ट क्राउन ; टिप्दा कुरुकुरु (Crunchy); वर्षैपिच्छे फल्ने
४. उत्पादन क्षमताः औसत ८—१३ टन/हेक्टर

स्याउको जात: रोयल डेलिसियस (Royal Delicious)

२) रेड डेलिसियस (Red Delicious)

क. बोट (वृक्ष) सम्बन्धी विशेषता

१. बोटको उचाई (१५ वर्षमा): ३ — ४.५ मिटर
२. गोलाई (Collar girth): ४७ से.मि.
३. क्यानोपी फैलावटः पूर्व-पश्चिम ३.३२ मि. / उत्तर-दक्षिण ३.७४ मि.
४. पातको घनत्वः घना (Dense)
५. बोटको बनावट / वृद्धिः ठूलो बोट, हाँगाहरू माथितिर पातला बढेका

ख. फल सम्बन्धी विशेषता

१. फलको आकारः गोल शोली आकार (Round conical with five crowns), माथि चौडा, तल साँघुरो
२. फलको रङ्गः रातो (Red)
३. फलको औसत तौलः १२५—१५० ग्राम
४. फलको छालाः बाक्लो, चिल्लो र चम्किलो (Thick, smooth and glossy)
५. गुदीको रङ्ग र स्वादः क्रीम सेतो गुदी, नरम, गुलियो, वासनायुक्त र रसिलो
६. प्रति के.जी. फल संख्याः ६—८ वटा
७. भण्डारण अवधिः टिप्दापछि लगभग २ महिना (सामान्य तापक्रममा)

ग. फूल तथा फलन सम्बन्धी विशेषता

१. ५०% फूल फुल्ने समय (पात झरेपछि): पात झरेको १२५—१३० दिनपछि
२. फल पाक्ने समय (फूलेपछि): फूलेको १४५—१५५ दिनपछि (भदौ अन्त्यदेखि कार्तिक बीचसम्म)
३. सुप्त अवस्था (Dormant period): ९५—१०० दिन
४. प्रति बोट फल संख्याः ६००—७०० वटा
५. प्रति कोशा/स्पर फलः १—२ वटा

घ. रासायनिक/पोषण सम्बन्धी विशेषता

१. TSS (घुलनशील ठोस पदार्थ): १०.५—११.५ °Brix
२. अम्लता (TA): ०.२७—०.२९
३. TSS/TA अनुपातः ३५—४०
४. Starch Index: ३.५—४.५

ड. सिफारिस क्षेत्र तथा विशेष गुण

१. उपयुक्त उचाइः २०००—३८०० मिटर
२. जलवायु क्षेत्रः नेपालको शीतल तथा सुख्खा शीतोष्ण (Cool and dry temperate) क्षेत्र
३. विशेष पहिचानः फलको टुप्पामा ५ वटा स्पष्ट चुच्चा; आकर्षक रातो रङ्ग; नेपालमा सबैभन्दा व्यापक रूपमा उत्पादित व्यावसायिक जात
४. उत्पादन क्षमताः औसत ८—१३ टन/हेक्टर

स्याउको जात: रेड डेलिसियस (Red Delicious)

३) रिच-ए रेड डेलिसियस (Rich-A Red Delicious)

क. बोट (वृक्ष) सम्बन्धी विशेषता

१. बोटको उचाई (१५ वर्षमा): ३.५ – ४.५ मिटर
२. गोलाई (Collar girth): ६३ से.मि.
३. क्यानोपी फैलावट: पूर्व-पश्चिम ४.१ मि. / उत्तर-दक्षिण ४.२ मि.
४. पातको घनत्व: घना (Dense)
५. बोटको बनावट / वृद्धि: मझौला देखि ठूलो; हाँगा घना फैलिने

ख. फल सम्बन्धी विशेषता

१. फलको आकार: गोल शोली आकार (Round conical with five crowns)
२. फलको रङ्ग: गाढा रातो रङ्गमा मसिना सेता थोप्लाहरू (Dark red with white dots)
३. फलको औसत तौल: १३५–१५५ ग्राम
४. फलको छाला: बाक्लो, चिल्लो (Thick, smooth)
५. गुदीको रङ्ग र स्वाद: क्रीम सेतो गुदी, रसिलो र स्वादिलो
६. प्रति के.जी. फल संख्या: ६–७ वटा
७. भण्डारण अवधि: टिप्दापछि लगभग २ महिना (सामान्य तापक्रममा)

ग. फूल तथा फलन सम्बन्धी विशेषता

१. ५०% फूल फुल्ने समय (पात झरेपछि): पात झरेको ११५–१२० दिनपछि
२. फल पाक्ने समय (फूलेपछि): फूलेको १३५–१४५ दिनपछि (रेड डेलिसियसभन्दा ८–१० दिन अगाडि पाक्छ)
३. सुप्त अवस्था (Dormant period): ८०–९० दिन
४. प्रति बोट फल संख्या: ५००–६०० वटा
५. प्रति कोशा/स्पर फल: १–२ वटा

घ. रासायनिक/पोषण सम्बन्धी विशेषता

१. TSS (घुलनशील ठोस पदार्थ): ११–१२ °Brix
२. अम्लता (TA): ०.२६–०.२८
३. TSS/TA अनुपात: ४०–४५
४. Starch Index: ३–४

ङ. सिफारिस क्षेत्र तथा विशेष गुण

१. उपयुक्त उचाइ: २०००–३८०० मिटर
२. जलवायु क्षेत्र: नेपालको शीतल तथा सुख्खा शीतोष्ण (Cool and dry temperate) क्षेत्र
३. विशेष पहिचान: रेड डेलिसियससँग मिल्दोजुल्दो तर फल ठूलो; गाढा रातो रङ्गमा सेता थोप्लाहरू; रङ्ग विकास अरु जातभन्दा छिटो; प्रारम्भिक फलन (रोपेको ३–४ वर्षमा फल)
४. उत्पादन क्षमता: उच्च उत्पादन ८–१२ टन/हेक्टर

स्याउको जात: रिच-ए रेड डेलिसियस (Rich-A Red Delicious)

४) गोल्डेन डेलिसियस (Golden Delicious)

क. बोट (वृक्ष) सम्बन्धी विशेषता

१. बोटको उचाई (१५ वर्षमा): ३.५ — ४ मिटर
२. गोलाई (Collar girth): ४६ से.मि.
३. क्यानोपी फैलावटः पूर्व-पश्चिम ३.२ मि. / उत्तर-दक्षिण ३.०२ मि.
४. पातको घनत्वः घना (Dense)
५. बोटको बनावट / वृद्धिः मझौला, हाँगा चारैतर्फ फैलिने

ख. फल सम्बन्धी विशेषता

१. फलको आकारः गोल शोली आकार (Round conical to oblong), स्पष्ट क्राउन नभएको
२. फलको रङ्गः सुनौलो-पहेँलो (Golden yellow to bright yellow)
३. फलको औसत तौलः ११०—१३५ ग्राम
४. फलको छालाः पातलो, चिल्लो (Thin, smooth)
५. गुदीको रङ्ग र स्वादः क्रीम रङ्गको गुदी, रसिलो, सुगन्धित र स्वादिष्ट
६. प्रति के.जी. फल संख्याः ७—९ वटा
७. भण्डारण अवधिः टिप्दापछि लगभग १ महिना (सामान्य तापक्रममा)

ग. फूल तथा फलन सम्बन्धी विशेषता

१. ५०% फूल फुल्ने समय (पात झरेपछि): पात झरेको १३०—१४० दिनपछि
२. फल पाक्ने समय (फूलेपछि): फूलेको १५०—१६५ दिनपछि (भदौ अन्त्य / आश्विन पहिलो हप्ता)
३. सुप्त अवस्था (Dormant period): ९०—११० दिन
४. प्रति बोट फल संख्याः ७००—८०० वटा
५. प्रति कोशा/स्पर फलः २—३ वटा

घ. रासायनिक/पोषण सम्बन्धी विशेषता

१. TSS (घुलनशील ठोस पदार्थ): १२—१४ °Brix
२. अम्लता (TA): ०.२६—०.२८
३. TSS/TA अनुपातः ५०—५३
४. Starch Index: ४—५

ङ. सिफारिस क्षेत्र तथा विशेष गुण

१. उपयुक्त उचाइः २०००—३८०० मिटर
२. जलवायु क्षेत्रः नेपालको शीतोष्ण (Temperate) क्षेत्र
३. विशेष पहिचानः डेलिसियस समूहका सबै जातको उत्तम परागकणकर्ता (Best pollinizer); सुनौलो-पहेँलो फल; सुगन्धित सुकेको स्याउ उत्पादनको लागि उत्कृष्ट
४. उत्पादन क्षमताः उच्च फलन (Heavy fruiting); फल छाँट्नु आवश्यक

स्याउको जात: गोल्डेन डेलिसियस (Golden Delicious)

आ. एभोकाडो जात
१) हास (Hass)

क. उत्पत्ति तथा बाली प्रणाली

१. जातीय समूहः ग्वाटेमाला (Guatemalan) | फूल प्रकारः टाइप A

२. उत्पत्तिः विश्वको ८०% एभोकाडो उत्पादन ओगट्ने सबैभन्दा लोकप्रिय जात

३. फुल्ने / फल लाग्ने / पाक्ने समयः फागुन तेस्रो साता → चैत पहिलो साता → मंसिर पहिलो

४. बोटको उचाइ / डाँठ परिधिः ५.५—८.७ मि. / ४९.५—६५ से.मि. । डाँठ सतहः चिल्लो

५. औसत उत्पादन (के.जी/बोट): ३०—९२

ख. फलको विशेषता

१. फलको आकार / रङ (काँचो→पाकेको): साँघुरो अण्डाकार । हरियो → गाढा खैरो-कालो (विशेष पहिचान)

२. फलको छालाः मध्यम मोटाइ / कर्कट जस्तो (Warty/Pebbly) ।

३. गुदीको बनावट / स्वादः मक्खनजस्तो, रेसारहित, सुनौलो-हरियो रङ । अखरोट स्वाद

४. फलको तौल / अनुपातः २९२ ग्राम । बीउःछालाः गुदि = १६:१२:७२ । तेलः १८—२०%

५. फल भण्डारण गुणः राम्रो शेल्फ लाइफ; रुखमा लामो समय टिक्छ (Late maturity)

ग. फल तथा बीउ नाप

१. फल लम्बाइ / व्यास (मि.मि.): १०५.५ /७५.३

२. बीउको तौल/ लम्बाइ / व्यासः ५८.१ ग्राम / ४८.० मि.मि. / ४४.९ मि.मि.

३. पातको लम्बाइ / फैलाव / क्षेत्रफलः २१.६ से.मि. / ९.३४ से.मि. = ६९.७२ वर्ग से.मि.

घ. विशिष्ट पहिचान गुण

१. Lenticel / पत्तामा सुगन्धः ठूला, कम घनत्व । सौंफजस्तो (Anise scent)

२. ठण्ड सहनशीलताः राम्रो । बीउः ठूलो; आकारः केन्द्रीय

३. उत्कृष्ट गुणः उत्कृष्ट organoleptic गुण; ढुवानीमा टिकाउ; बजारमा उच्च माग

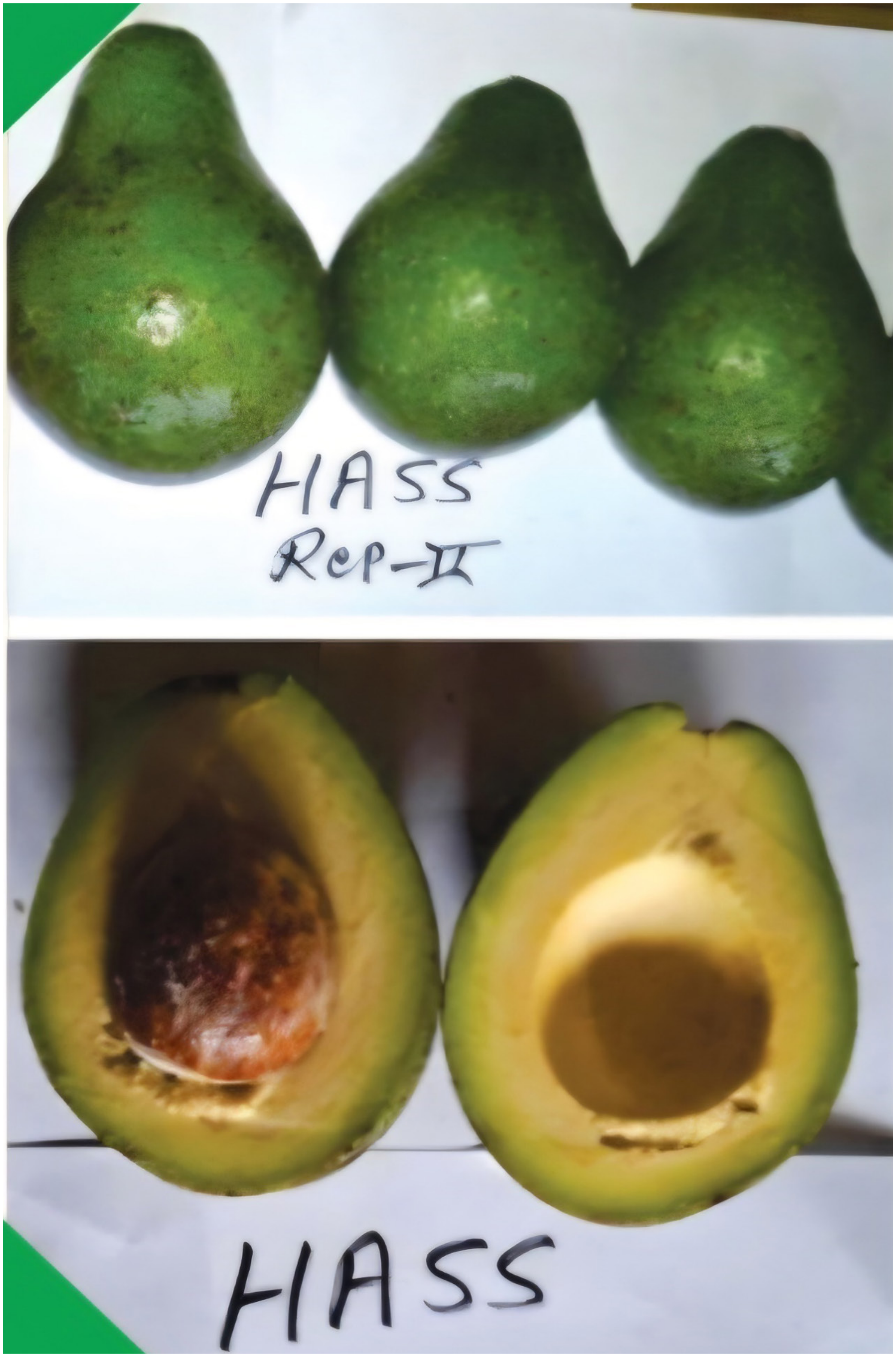

एभोकाडो जात: हास (*Hass*)

२) एटिन्जर (Ettinger)

क. उत्पत्ति तथा बाली प्रणाली

१. जातीय समूहः मेक्सिकन (Mexican) | फूल प्रकारः टाइप B

२. उत्पत्तिः इजरायलको Kefar Malal (१९४७); अमेरिकामा १९५४ मा भित्रिएको

३. फुल्ने / फल लाग्ने / पाक्ने समयः माघ पहिलो साता → फागुन अन्तिम → कात्तिक अन्तिम (Early maturity)

४. बोटको उचाइ / डाँठ परिधिः ८.५—१३.१ मि. / ६९—९७ से.मि. ।

५. औसत उत्पादन (के.जी/बोट): १५५—२१५ (उच्च उत्पादन)

ख. फलको विशेषता

१. फलको आकार / रङः नाशपातीजस्तो / साँघुरो अण्डाकार । चम्किलो हरियो (काँचो र पाकेको दुवै)

२. फलको छालाः पातलो, चिल्लो, मसिनो (Fine & smooth) । कर्की क्षेत्र देखिन सक्छ

३. गुदीको बनावट / स्वादः हल्का पहेंलो, मक्खनजस्तो, रेसारहित; एकसार पाक्ने । मिठासः कम

४. फलको तौल / तेलः १९५ ग्राम । तेलः १८—२२% । बीउः ठूलो

५. पाक्ने सम्बन्धः फुएर्टेसँगै वा थोरै अगाडि पाक्छ

ग. फल तथा बीउ नाप

१. फल लम्बाइ / व्यास (मि.मि.): १०८.८/ ६१.६

२. बीउको तौल / लम्बाइ / व्यासः ३५.२ ग्राम / ४१.० मि.मि. / ३६.४ मि.मि.

३. पातको लम्बाइ / फैलाव / क्षेत्रफलः २७.७२ से.मि. / ११.४४ से.मि. = १११.६८ वर्ग से.मि.

घ. विशिष्ट पहिचान गुण

१. Lenticel / पत्तामा सुगन्धः साना, मध्यम घनत्व । सौंफजस्तो (Anise scent)

२. बीउको विशेषताः ठूलो बीउ, गुहामा ढिलो; कोटिलेडन पहेंलो-क्रिमी

३. उत्कृष्ट गुणः उच्च उत्पादन क्षमता; मक्खनिलो रेसारहित गुदा; उत्तम organoleptic गुण

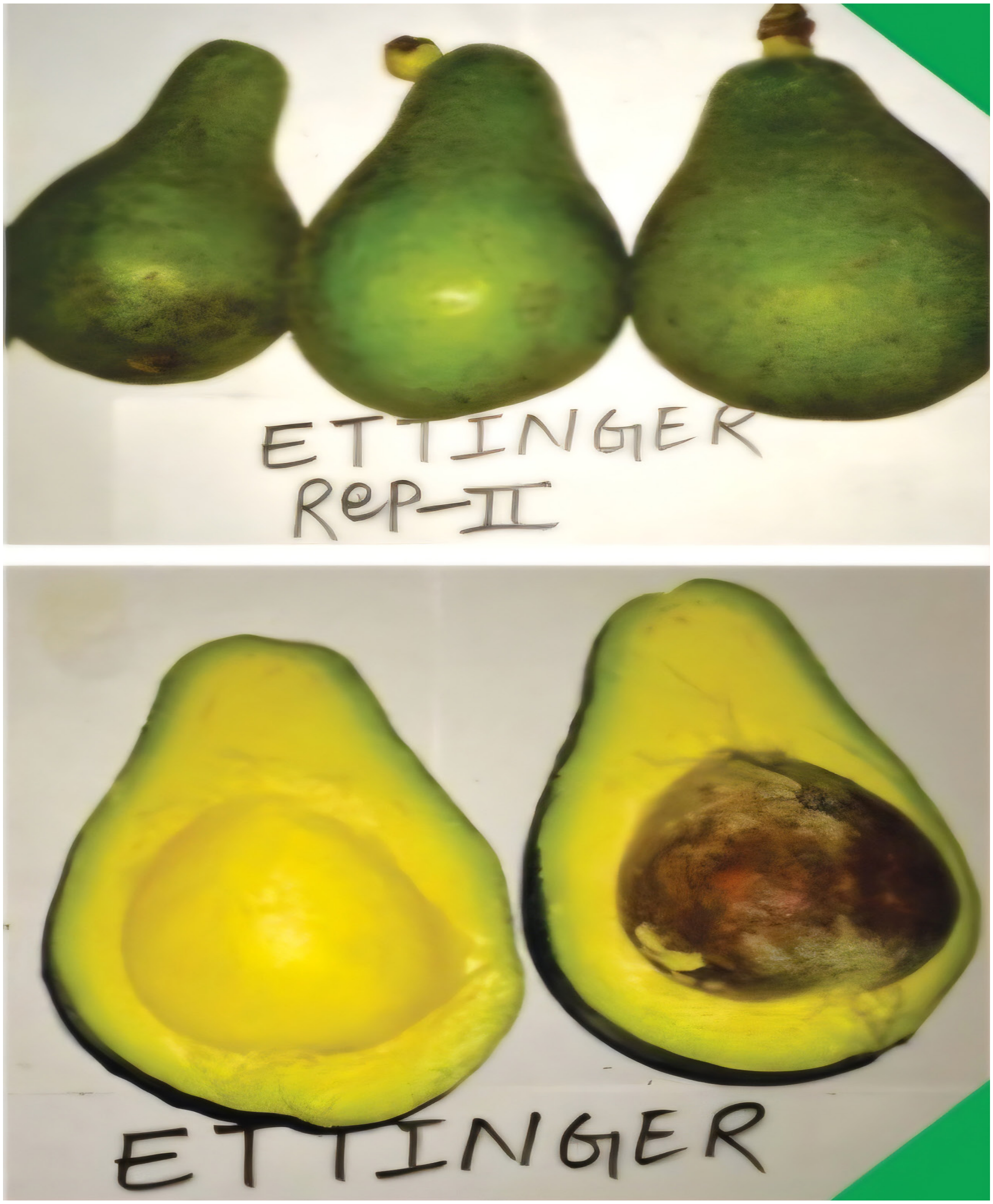

एभोकाडो जात: एटिन्जर (Ettinger)

३) रिड (Reed)

क. उत्पत्ति तथा बाली प्रणाली

१. जातीय समूहः ग्वाटेमाला (Guatemalan) | फूल प्रकारः टाइप A
२. उत्पत्तिः James S. Reed, क्यालिफोर्निया (१९४८); १९६० मा परिचय
३. फुल्ने / फल लाग्ने / पाक्ने समयः माघ दोस्रो साता → फागुन अन्तिम → असोज अन्तिम (Medium maturity)
४. बोटको उचाइ / डाँठ परिधिः ६.४—१० मि./४१.५—११५ से.मि. । डाँठ सतहः चिल्लो
५. औसत उत्पादन (के.जी/बोट): १३२—२८०

ख. फलको विशेषता

१. फलको आकार / रङः गोलो/गोलाकार (Spheroid) । हरियो (काँचो र पाकेको दुवै हरियो)
२. फलको छालाः मध्यम मोटाइ, थोरै खुर्दरा, लचिलो । छाड्न सजिलो
३. गुदीको बनावट / स्वादः मक्खनजस्तो, अखरोट स्वाद; काटेपछि कालो पर्दैन । मिठासः कम
४. फलको तौल / अनुपातः १६३.५ ग्राम | बीउःछालाःगुदा = १७:११:७२ । तेलः १९—२०%
५. फल भण्डारण गुणः पाकेपछि रुखमा लामो समय टिक्छ

ग. फल तथा बीउ नाप

१. फल लम्बाइ / व्यास (मि.मि.): ७७.९ / ६१.४
२. बीउको तौल / लम्बाइ / व्यासः ३७.३ ग्राम / ४१.१ मि.मि. / ३६.८ मि.मि.
३. पातको लम्बाइ/ फैलाव / क्षेत्रफलः २३.८२ से.मि. / ११.२८ से.मि. = ९१.१८ वर्ग से.मि.

घ. विशिष्ट पहिचान गुण

१. Lenticel / पत्तामा सुगन्धः साना, घना (Small, dense) । सौंफजस्तो (Anise scent)
२. ठण्ड सहनशीलताः हासभन्दा बढी (-१°C सम्म) । बीउः कोटिलेडन हल्का गुलाबी
३. उत्कृष्ट गुणः गोलो आकार अनौठो; काटेपछि कालो नपर्ने; उत्तम organoleptic गुण

एभोकाडो जात: रिड (*Reed*)

इ. कागती
१) सुनकागती-१

क. पहिचान तथा दर्ता

१. जातः सुनकागती-१

२. बालीः कागती

३. संकलन गरिएको ठाउँः मोरङ

४. जात पंजीकरण/उन्मोचनः उन्मोचित

५. पंजीकरण गरिएको सालः २०७२

ख. बोट तथा फलको विशेषता

१. फल संख्या प्रति बोटः ८५०

२. फलको तौल (ग्राम): ५०

३. फलको रङ्गः सुनौलो

४. फलको आकारः गोलो

५. फलमा बीउको संख्याः ५-७

ग. रासायनिक तथा गुणात्मक विशेषता

१. जूसको मात्रा (%): ४९

२. अमिलोपना (%): ७-१०

घ. फूल, फल र उत्पादन

१. फूल फूल्ने समयः साधारणतया माघ अन्तिम देखि फाल्गुण तेश्रो साता; बेमौसमी फूल जेष्ठ-असार, भाद्र-असोज र मंसिर-पौष

२. फूलको रङ्गः सेतो

३. फल पाक्ने समयः असार देखि भाद्र सम्म ८०% फल पाक्ने र अरू महिनाभरि बेमौसमी थोरै मात्रामा पाक्ने

४. उत्पादन (टन/हेक्टर): १०-१५

५. खेति गर्न सकिने उचाईः समुद्री सतहदेखि ८०० मिटर सम्म

६. सिफारिस क्षेत्रः तराईका पानी नजम्ने उच्च टार जस्तो ठाउँ

सुनकागती-१

२) सुनकागती-२

क. पहिचान तथा दर्ता

१. जातः सुनकागती-२
२. बालीः कागती
३. संकलन गरिएको ठाउँः स्याङ्गजा
४. जात पंजीकरण/उन्मोचनः उन्मोचित
५. पंजीकरण गरिएको सालः २०७२

ख. बोट तथा फलको विशेषता

१. फल संख्या प्रति बोटः ५००
२. फलको तौल (ग्राम): ४५
३. फलको रङ्गः सुनौलो
४. फलको आकारः गोलो
५. फलमा बीउको संख्याः ५-८

ग. रासायनिक तथा गुणात्मक विशेषता

१. जूसको मात्रा (%): ४८
२. अमिलोपना (%): ७-१०

घ. फूल, फल र उत्पादन

१. फूल फूल्ने समयः साधारणतया माघ अन्तिम देखि फाल्गुण तेश्रो साता; बेमौसमी फूल जेष्ठ-असार, भाद्र-असोज र मंसिर-पौष
२. फूलको रङ्गः सेतो
३. फल पाक्ने समयः असार देखि भाद्र सम्म ८०% फल पाक्ने र अरू महिनाभरि बेमौसमी थोरै मात्रामा पाक्ने
४. उत्पादन (टन/हेक्टर): १०-१५
५. खेति गर्न सकिने उचाईः समुद्री सतहदेखि ८०० मिटर सम्म
६. सिफारिस क्षेत्रः तराईका पानी नजम्ने उच्च टार जस्तो ठाउँ

सुनकागती-२

३) तेह्रथुम स्थानीय

क. पहिचान तथा दर्ता

१. जातः तेह्रथुम स्थानीय
२. बालीः कागती
३. संकलन गरिएको ठाउँः तेह्रथुम
४. जात पंजीकरण/उन्मोचनः पंजीकृत
५. पंजीकरण गरिएको सालः २०७५

ख. बोट तथा फलको विशेषता

१. फल संख्या प्रति बोटः ४५०
२. फलको तौल (ग्राम)ः ४७
३. फलको रङ्गः हरियोमा हल्का पहेलो
४. फलको आकारः गोलो
५. फलमा बीउको संख्याः ६-८

ग. रासायनिक तथा गुणात्मक विशेषता

१. जूसको मात्रा (%)ः ४३
२. अमिलोपना (%)ः ७

घ. फूल, फल र उत्पादन

१. फूल फूल्ने समयः बैसाख
२. फूलको रङ्गः बैजनी
३. फल पाक्ने समयः कार्तिक-पौष
४. उत्पादन (टन/हेक्टर)ः १५
५. खेति गर्न सकिने उचाईः १०००-१६०० मिटर
६. सिफारिस क्षेत्रः पूर्वी पहाड

तेह्रथुम स्थानीय

ई. सुन्तला
१) खोकु स्थानीय

क. पहिचान तथा दर्ता
१. जातः खोकु स्थानीय
२. बालीः सुन्तला
३. उत्पतिः खोकु, धनकुटा
४. जात पंजीकरण/उन्मोचनः पंजीकृत
५. पंजीकरण गरिएको सालः २०७५

ख. बोट तथा फलको विशेषता
१. बोटको उचाई (से.मि.): २०० (१४ वर्षको कलमी)
२. फल संख्या प्रति बोटः २८०
३. फलको तौल (ग्राम): १००-१२०
४. फलको रङ्गः चम्किलो सुन्तला
५. फलको आकारः गोलो
६. फलमा बीउको संख्याः १२-१४

ग. रासायनिक तथा गुणात्मक विशेषता
१. जूसको मात्रा (%): ४५
२. अमिलोपना (%): ०.८-१.२
३. टि.एस.एस. (%): १२-१३

घ. फूल, फल र उत्पादन
१. फूल फूल्ने समयः फाल्गुन-चैत्र
२. फूलको रङ्गः सेतो
३. फल पाक्ने समयः पुष-माघ
४. उत्पादन प्रति बोटः २८ किलो
५. उत्पादन (टन/हेक्टर): २४
६. खेति गर्न सकिने उचाईः १०००-१६०० मिटर
७. सिफारिस क्षेत्रः पूर्वी पहाड

खोकु स्थानीय

२) बाँसखर्क स्थानीय

क. पहिचान तथा दर्ता

१. जातः बाँसखर्क स्थानीय
२. बालीः सुन्तला
३. उत्पतिः बाँसखर्क, पर्वत
४. जात पंजीकरण/उन्मोचनः पंजीकृत
५. पंजीकरण गरिएको सालः २०७९

ख. बोट तथा फलको विशेषता

१. बोटको उचाई (से.मि.)ः ३८९ (१५ वर्षको कलमी)
२. फल संख्या प्रति बोटः २८३
३. फलको तौल (ग्राम)ः ११०
४. फलको रङ्गः चम्किलो सुन्तला
५. फलको आकारः गोलो, भेट्नोतिर हल्का उठेको
६. फलमा बीउको संख्याः ८-११

ग. रासायनिक तथा गुणात्मक विशेषता

१. जूसको मात्रा (%)ः ३८.१७
२. अमिलोपना (%)ः १.१
३. टि.एस.एस. (%)ः १२

घ. फूल, फल र उत्पादन

१. फूल फूल्ने समयः फाल्गुन-चैत्र
२. फूलको रङ्गः सेतो
३. फल पाक्ने समयः मंसिर-पुष
४. उत्पादन प्रति बोटः २८ किलो
५. उत्पादन (टन/हेक्टर)ः २९
६. खेति गर्न सकिने उचाईः १०००-१६०० मिटर
७. सिफारिस क्षेत्रः गण्डकी प्रदेशको मध्य पहाड

बाँसखर्क स्थानीय

३) पारीपाल्ले अगौटे-१

क. पहिचान तथा दर्ता

१. जातः पारीपाल्ले अगौटे-१
२. बालीः सुन्तला
३. उत्पतिः जापान
४. जात पंजीकरण/उन्मोचनः पंजीकृत
५. पंजीकरण गरिएको सालः २०८०

ख. बोट तथा फलको विशेषता

१. बोटको उचाई (से.मि.)ः १२९.२ (१५ वर्षको कलमी)
२. फल संख्या प्रति बोटः १२०
३. फलको तौल (ग्राम)ः १५०-१८०
४. फलको रङ्गः चम्किलो सुनौलो
५. फलको आकारः गोलो
६. फलमा बीउको संख्याः बीउ नहुने वा एकदमै कम हुने

ग. रासायनिक तथा गुणात्मक विशेषता

१. जूसको मात्रा (%)ः ४८-५०
२. अमिलोपना (%)ः ०.८-१
३. टि.एस.एस. (%)ः ८-९

घ. फूल, फल र उत्पादन

१. फूल फूल्ने समयः फाल्गुन-चैत्र
२. फूलको रङ्गः सेतो
३. फल पाक्ने समयः भाद्र-कार्तिक
४. उत्पादन प्रति बोटः २८ किलो
५. उत्पादन (टन/हेक्टर)ः ८.६९
६. खेति गर्न सकिने उचाईः १०००-१६०० मिटर
७. सिफारिस क्षेत्रः मध्य पहाड

Acc. No. NCRP-06
बाली: उन्सु सुन्तला
Crop: Unshu Mandarin (Citrus unshiu)
जात: ओकित्सु वासे (Okitsu Wase)

पारीपात्ले अगौटे-१